

Zhezu Kirisi Sentanra nda MATIYE la yonlɔɔ Sɛwɛ wi nawa sɛnrɛ

Ki sɛwɛ ɲa wo wi yɛn Zhezu Kirisi Sentanra ti sɛwɛ konɔbanɲa we, ɲa Matiye la yonlɔɔ. Matiye wila pye naɲa ɲa pàa pye na yinri Alife wo pinambyɔ. Pàa pye naa yinri fun Levi mbe yala Mariki 2.14, naa Luki 5.27 lara ti ni. Wila pye Zhezu wi fɔɔɔɔfɛnnɛ kɛ ma yiri shyɛn wo wa nunɔba. Ko yɛgɛ, wila pye na nizara shoo Ɔromu tara gboforonema wi kan, wo la pye ma cɛn Izirayɛli tara ti go na.

Zhezu wi sanga wi na, Zhufuye woo ɲa kaa nizara wi shoo Ɔromu tara ti kan, Zhufuye sanmbala pe maa wi jate paa kaɛɛɔɔɔɔ pyɛfɔ yɛn. Pe ma ki fɔ wi panra fɔ jɛnɔgɛ, katugu pe maga jate fɔ wi yɛn na tunɲo piin Izirayɛli tara ti juguye poro kan. Ɛɛn fɔ Zhezu wo na, wila Matiye wi yinriwɛ ta. Wila wi yeri, jango wi nizara shooɔ tunɲo ki yaga, wi kanɲa wi pye wi fɔɔɔɔfɔ. Wee yarilegɛrɛ jɛn Matiye wi wogo na, ɛɛn fɔ mbe yala kalɛgɛlɛ koro ni, wo wigi Sentanra nda ti yonlɔɔ.

Laga Zhezu Sentanra nda ti ni, Matiye wi yɛn naga nari we na fɔ Zhezu Kirisi wo wi yɛn Izirayɛli tara ti wunlunaɲa jɛnɲɛ konaa ti shɔfɔ, pa wì yiri wa wunlunaɲa Davidi wi setirige ki ni. Wowi Yɛnɲɛlɛ làa para wi wogo na li fafafa Yɛnɲɛlɛ yon sɛnrɛ yofɛnnɛ pe fanɲa na, ma yon

folo kɔn Izirayeli woolo pe yeri, ma yo fo pilige ka li yaa ka pe sho.

Sentanra nda Matiye la yɔnlɔgo wa ti pelisaga, wi yen na para Zhezu wi tɛleye pe sɛnrɛ na konaa Zhezu wi sege kɪ pye yege nga na ki sɛnrɛ na (Mati 1-2). Wi yen naga nari paa yege nga na Zhan Batisi wɪla Zhezu wi batɛmu wi pye, konaa paa yege nga na Sɔtanla wɪla Zhezu wi wa ma wele (3.1-4.11). Mbe taga wa ko na, kafɔnɔgɔlɔ ngele Zhezu wɪla pye na piin, Matiye wi yen na ke wogo ki yege nari we na fun, konaa sɛnrɛ nda wɪla pye na yuun wa Galile tara ti ni (4.12-18.35).

Laga Sentanra sɛwɛ wi kɔsaga yeri, Matiye wi yen naga nari we na paa yege nga na Zhezu wɪla kari wa Zheruzalɛmu ca, wa ki laga nga wi juguye paa wi kan wa tiparaga ki na maa gbo, konaa a wɪ yen ma yiri wa kunwɔ pi ni (19.1-28.15). Ko pɔngo na, a Zhezu wo naa wi fɔrɔgɔfɛnnɛ pe ni, pɛ si saa pe yɛɛ fili yanwiga ka na, wa Galile tara. Wa ki laga ki na, wɪla tunɔgo kan pe yeri ma yo pe saa dunruya cɛngɛɛ woolo pe ni fuun pe piin wi fɔrɔgɔfɛnnɛ (28.16-20).

Laga ki Sentanra nda ti ni, wɛge yan paa yege nga na Zhezu wɪla pye na yarilɛgɛɛ nari Yɛnɔɛɛ ca wunluwɔ pi wogo na. Nagawa mba Zhezu wɪla kan, Matiye wɪ kanɔgurugo gbogolo wa pi ni, mba pi yen ma tɔnlɔndɔnlɔ. Pow mba yɛɛn:

- 1) Zhezu wɪla wi fɔrɔgɔfɛnnɛ pe naga, paa yege nga na pe tangalɔmɔ pi daga mbe pye wa Yɛnɔɛɛ ca wunluwɔ pi ni (5-7).
- 2) Zhezu wɪla wi fɔrɔgɔfɛnnɛ ke ma yiri shyɛn pe naga, paa yege nga na pe daga

mbaa Yenɲele ca wunluwɔ pi senre ti yari kpenɲbelenɲbe leele pe kan (10.5-42).

- 3) Zhezu wila para Yenɲele ca wunluwɔ pi senre na yomiyegele ni (13).
- 4) Zhezu wila para kapere to naa kapere ti kala yagawa pi wogo na (18).
- 5) Zhezu wila para dunruya wi kɔwɔ pi wogo na konaa paa yege nga na wi yaa ka kiti kɔn leele pe ni fuun pe na (24-25).

Sɛwɛ wi yen ma kɔɔnɔ yege nga na

Zhezu wi sege konaa wi punwe sanga 1.1-2.23

Zhezu wi tunɲgo ki gbegeme kala 3.1-4.11

Zhezu wi tunɲgo wa Galile tara 4.12-13.52

Zhezu wi tunɲgo ki kɔwɔ wa Galile tara 13.53-18.35

Zhezu wi tangala mbe kari wa Zheruzalemu ca 19.1-20.34

Zhezu wi tunɲgo wa Zheruzalemu ca 21.1-25.46

Zhezu wi jɔlogo konaa wi kunwɔ 26.1-27.66

Zhezu wi yenme ma yiri wa kunwɔ pi ni 28.1-20

ZHEZU WI SEGE KONAA WI PUNWE SANGA

1-2

Zhezu Kirisi telɛye pe mere ti nda

(Luki 3.23-38)

¹ Zhezu Kirisi telɛye pe mere ti nda, ma yiri wa Davidi setirige ki ni. Pa Davidi wila yiri wa Abirahamu setirige ki ni.

² Abirahamu wo la Izaki se. A Izaki wo Zhakobu se. A Zhakobu wo Zhuda se naa wi nɔsepiile nambala pe ni.

³ A Zhuda wo Faresi naa Zara se. Pe no paa pye naa yinri Tamari. A Faresi wo Esiron se. A Esiron wo Aramu se.

⁴ A Aramu wo Aminadabu se. A Aminadabu wo Naaso se. A Naaso wo Salimo se.

⁵ A Salimo wo Bowazi se. Wi no paa pye naa yinri Arahabu. A Bowazi wo Obedi se. Wi no paa pye naa yinri Uruti. A Obedi wo Zhese se.

⁶ A Zhese wo wunlunaja Davidi wo se.

A Davidi wo si Salomo se. Salomo no wo lawi na Uri jo we.

⁷ A Salomo wo Orobowamu se. A Orobowamu wo Abiya se. A Abiya wo Aza se.

⁸ A Aza wo Zhozafati se. A Zhozafati wo Zhoramu se. A Zhoramu wo Oziyasi se.

⁹ A Oziyasi wo Zhowatamu se. A Zhowatamu wo Akazi se. A Akazi wo Ezekiyasi se.

¹⁰ A Ezekiyasi wo Manase se. A Manase wo Amo se. A Amo wo Zhoziyasi se.

¹¹ A Zhoziyasi wo Zhekoniyasi naa wi nosepile nambala pe se. Ko sanga wo lawi paa Izirayeli tara woolo pe yigi kulolo ma kari pe ni wa Babiloni tara.

¹² Izirayeli tara woolo pe karingolo wa kulowo pi ni wa Babiloni tara, a Zhekoniyasi wo si Salaceli se. A Salaceli wo Zorobabeli se.

¹³ A Zorobabeli wo Abiyudi se. A Abiyudi wo Eliyakimu se. A Eliyakimu wo Azori se.

¹⁴ A Azori wo Sadoki se. A Sadoki wo Akimu se. A Akimu wo Eliwudi se.

¹⁵ A Eliwudi wo Eleyazari se. A Eleyazari wo Matan se. A Matan wo Zhakobu se.

¹⁶ A Zhakobu wo Zhozefu se. Zhozefu wo wila pye Mari polo we. Zhezu na pe yinri Kirisi, Mari wila wo se.

17 Mbege ɛ Abirahamu sewe pi na sa gbɔn Davidi sewe pi na, sɛrɛ nunɔgba woolo yirisaga kɛ ma yiri tijerɛ kila yiri pe sɔɔwɔ pi ni. Mbe sigi ɛ Davidi sewe pi na sa gbɔn Izirayeli tara woolo pe karaga wa kulowo pi ni wa Babiloni tara, sɛrɛ nunɔgba woolo yirisaga kɛ ma yiri tijerɛ kila yiri pe sɔɔwɔ pi ni. Mbe sigi ɛ ko sanga wo na sa gbɔn Kirisi wi sewe pi na, sɛrɛ nunɔgba woolo yirisaga kɛ ma yiri tijerɛ kila yiri ki sɔɔwɔ pi ni fun.

*Zhezu Kirisi wi sege ye
(Luki 2.1-7)*

18 Zhezu Kirisi wi sege pa kila pye yɛɛn. Mari, Zhezu wi nɔ we, wila pye nana na pa pye na yinri Zhozefu wi yeri wi katogo jo. Ɛɛn fo, wi sila wi jen jɛɛ, a wi si kugbo ɛ Yinnekpoyi li fannga na.

19 Mari wi polo Zhozefu wila pye lesinɛ, wi sila pye na jaa mbe Mari wi mege ki jogo. A wi si yere ki yerewe mbege porogo ki jogo larawa.

20 Maa ta wila pye na ko jate ma, a we Fo wi mɛrɛge wà si pan wi korogo wɔnro na, mɛɛ wi pye fo: «Zhozefu, Davidi setirige pyo, maga ka fyɛ mbe Mari wi ɛ ma jo, katugu Yinnekpoyi lo fannga na wi kugbo ɛ mbe pyo wa se.

21 Wi yaa ka pinambyo se, maa mege ki taga fo Zhezu, katugu wi yaa kaa woolo pe sho pe kapere ti ni.»

22 Ko ki ni fuun ko yaa pye ma, jango senre nda we Fo wila yo wi yon senre yofa wa yon, ti ta tiri yɛɛ yon fili, fo:

23 *Sumboro na wii nana kala jen, wi yaa kugbo ɛ mbe ka pinambyo se.*

Pe yaa kaa ki pyɔ wi yinri Emanuweli.†

Ko kɔrɔ wo ɲa fɔ: Yɛnɲɛ li yɛn we ni.

²⁴ Naa Zhozefu wila kaa yɛn, ɲga we Fɔ wi mɛrɛɛ wila yo maa kan, a wì sigi pye. A wì si Mari wi lɛ wi jɔ.

²⁵ Eɛn fɔ, wi sila wi jɛn jɛlɛ, fɔ, a Mari wì saa wi pinambyɔ wi se, a Zhozefu wùu mɛɛ ki taga naa yinri Zhezu.

2

*Kajɛnmbɛlɛ pɛlɛ la yiri
wa yɔnlɔ yirisaga ma saa Zhezu
wi wele*

¹ Pa pàa Zhezu wi se wa Zhude tara, wa Betilɛmu ca ki ni, wunlunaɲa ɲa pàa pye na yinri Erɔdi wi wagati wi na. Zhezu wi sege ki punɲo na, a kajɛnmbɛlɛ† pɛlɛ si yiri wa tara ti yɔnlɔ yirisaga kɛɛ yeri, ma pan wa Zheruzalɛmu ca.

² A pè si Zheruzalɛmu ca fɛnnɛ pe yewe ma yo fɔ: «Zhufuye pe wunlunaɲa ɲa pè se fɔɔnfɔɔn ɲga wi yɛn se yeri? Wɔɔ wɔɔnɔ lɛ yan lɛ yiri wa yɔnlɔ yirisaga kɛɛ yeri, ko wè pan mboo gbɔɔ.»

³ Naa wunlunaɲa Erɔdi wila kaa ki sɛnrɛ ti logo, a wi jatere wì si piri wi na fɔ jɛɲɛ, ma pinlɛ Zheruzalɛmu ca woolo pe ni.

⁴ Kì kaa pye ma, a wì suu woolo pe saraga wɔfɛnnɛ teelee poro naa lasiri sɛwɛ jɛnfɛnnɛ pe ni fuun pe gbogolo, mɛɛ pe yewe ma yo fɔ: «Kirisì wi daga mbe se laga kikiin?»

† 1:23 1.23: Eza 7.14 † 2:1 2.1: *Kajɛnmbɛlɛ: Leele pɛlɛ la wele pàa pye wɔɲɲɔlɔ ke kɔrɔ jɛnfɛnnɛ.*

⁵ A pè suu pye fɔ: «Wa Zhude tara, wa Betilɛmu ca, katugu ko Yenɲɛle yɔn sɛnrɛ yofɔ wila yɔnlɔgɔ ma yo fɔ:

⁶ *Mboro Betilɛmu ca ɲga wa Zhude tara ti ni, mboro ma ma yen Zhude tara cagborɔ ti jɛɛɛ le dɛ;*

katugu to gbeɲɛ wa yaa ka yiri wa ma ni.

Wo wi yaa kaa Izirayeli, na woolo pe yeɲɛ sinni.»†

⁷ Kì kaa pye ma, a Erɔdi wì si kajɛnmbɛɛ pe yeri larawa, mɛɛ pe yewe wagati jate ɲa wɔnnɔ làa yiri wi ni.

⁸ Kona, a wì si pe tun wa Betilɛmu, ma yo fɔ: «Ye kari ye saga pyɔ wi lagaja jɛɲɛ. Na yaga kaa yan, ye pan yege yo na kan, mi fun mbe ta saa gbɔgɔ.»

⁹ Naa pàa kaa wunlunaɲa wi sɛnrɛ ti logo ma, a pè si kari. Wɔnnɔ na pàa keli ma yan ma pe ta wa yɔnlɔ yirisaga, a pè sili yan naa. A lɛ si keli pe yeɲɛ nɛɛ kee. Pyɔ wila pye laga ɲga na, naa wɔnnɔ làa ka saa gbɔn wa ki go na, a lɛ si yere.

¹⁰ Naa pàa kaa wɔnnɔ li yan ma, a pe nawa pì si yinɲgi fɔ jɛɲɛ.

¹¹ A pè si ye wa go ki ni, mɛɛ pyɔ wi yan, naa wi nɔ Mari wi ni. A pè si kanɲguuro kan, mɛɛ pyɔ wi gbɔgɔ. Ko pɔɲgo na, a pè si pe tuguro ti yeɲɛ yeɲɛ, mɛɛ wì gbɔgɔ: Tɛ, naa wusuna nuwɔ taan ni, konaa latikɔrɔ nuwɔ taan sɔɲɲgbanga woo ni, ɲa pe yinri miiri.

¹² Kona, a Yenɲɛle lɛ si kajɛnmbɛɛ pe yeri wɔnnɔ na ma yo paga ka sɔɲgɔrɔ wa Erɔdi wi yeri naa. A pè si konɔ fɔnnɔ lɛ, mɛɛ kari pe tara.

† 2:6 2.6: Mishe 5.1-2

*Pàa kari Zhezu wi ni
wa Ezhipiti tara*

¹³ Kajenmbele pe karingolo, a we Fò wi merenge wà suu yee naga Zhozefu wi na wɔɔnɔ na, ma suu pye fɔ: «Yiri ma fe ma kari pyɔ wo naa wi nɔ pe ni wa Ezhipiti tara. Ma koro wa fɔ mbe ka saga yo ma kan naa, ma songoro ma pan; katugu Erɔdi wi yaa kaa pyɔ wi lagajaa mboo gbo.»

¹⁴ Ki yembinε li ni, a Zhozefu wì si yiri ma fe ma kari pyɔ wo naa wi nɔ pe ni wa Ezhipiti tara.

¹⁵ Pàa koro wa fɔ ma saa gbɔn Erɔdi kupilige ki na. Ko kagala koro la pye ma, jango senre nda we Fò wila yo wa wi yɔn senre yofɔ wi yɔn, ti ta tiri yee yɔn fili, fɔ: «*Milan pinambyɔ wi yeri maa wɔ wa Ezhipiti tara.*»†

*Piile tunmɔmbolo
pe gbosenre re*

¹⁶ Naa Erɔdi wila kaa ki yan kajenmbele pòo fanla, a kì suu nawa pi ngban fɔ jenge. A wì si konɔ kan, ma yo pe sa pinambiile tunmɔmbolo mbele fuun pe wa Betileemu ca konaa ki kanngara na cara ti ni pe gbo. Mbele pe yegεε ke sila toro shyenzhyen na we. Wila ko pye ma, ma yala kajenmbele pàa wɔnnɔ na senre yo maa kan, li yansanga wo ni.

¹⁷ Kona, senre nda Yenhele yɔn senre yofɔ Zheremi wila yo, a tì siri yee yɔn fili, fɔ:

¹⁸ *Paa gbelege nuru wa Arama ca,
jɔrɔgɔmɔ naa yungbɔgɔrɔ senlegerεε.
Arasheli wo wila wi piile pe kunwɔ pi gbele.*

† 2:15 2:15: Oze 11.1

Wi woro na jaa poo kotogo ki sogo wi na, katugu pè ku.†

Zhozefu naa wi woolo pàa songoro ma pan wa Izirayeli tara

¹⁹ Erɔdi wi kungɔɔ, a we Fɔ wi mɛrɛɛ wà suu yɛɛ naga Zhozefu wi na wɔɔnrɔ na, maa ta wa Ezhipiti tara.

²⁰ Mɛrɛɛ wila wi pye fɔ: «Yiri ma pyɔ wi lɛ, naa wi nɔ wi ni, ma songoro pe ni wa Izirayeli tara, katugu leele mbele pàa pye na pyɔ wi lagajaa mboo gbo, pè ku.»

²¹ A Zhozefu wì si yiri ma songoro pyɔ wo naa wi nɔ pe ni wa Izirayeli tara.

²² Naa wila ka saa ki logo ma yo Arishelawu wo wila cɛn wa wi to Erɔdi wi yɔnɔ, ma pye Zhude tara ti wunlunana, a wì si fyɛ. Wi sila yenlɛ mbe sa cɛn wa ki tara ti ni. Naa Yɛnɛlɛ làa kaa para wi ni wɔɔnrɔ na maa kɔgɔri, a wì si kari wa Galile kinda wi ni,

²³ mɛɛ saa cɛn ca ka ni, pege yinri Nazareti; jango senrɛ nda Yɛnɛlɛ li yɔn senrɛ yofenne pàa yo ma yo fɔ: «Pe yaa kaa Zhezu wi yinri Nazareti ca fenne woo,» ti ta tiri yɛɛ yɔn fili!

ZHEZU WI TUNGO KI GBEGELEME KALA

3

3.1–4.11

† **2:18 2:18:** Zhere 31.15

*Zhan Batisi wi Yenɲele senre
yowo pi mba*

(Maki 1.1-8; Luki 3.1-18; Zhan 1.19-28)

¹ Ki sanga wi ni, Zhan Batisi wì si pan wa Zhude tara gbinri wi ni, nɛɛ Yenɲele senre ti yari leele pe kan.

² Wìla pye na yuun fɔ: «Ye ye kapere ti jɛn yeri yaga, katugu Yenɲele ca wunluwɔ̀ pì yongɔ!»

³ Ko Zhan wo Yenɲele yon senre yofɔEzayi wìla para wi senre na ma yo fɔ:

Lere wa magala yen na yinrigi wa gbinri wi ni na yuun fɔ:

Ye we Fɔ wi konɔ li gbegele,

yoo kombigile ke sinzin!†

⁴ Zhan wi yaripɔɔ̀ pàa ti gbegele yongɔmɛ sire ni. Kurusijara selegɛ woo wìla pye wi yeri, a wìla wi poo wa wi sennɛ.†Gbatɔ naa senrege wìla pye na kaa.

⁵ Zheruzalɛmu ca woolo poro naa Zhude tara woolo pe ni fuun pe ni, konaa Zhuriden gbaan yon ca woolo pe ni fuun pe ni, pàa pye na kee Zhan wi kɔɔɔɔ̀.

⁶ Pàa pye naga yuun naga finligi leele pe yege na, ma yo pe yen kapere pyefenne. A Zhan wi nɛɛ pe batize wa Zhuriden gbaan wi ni.

⁷ Naa Zhan wìla kaa ki yan Fariziye poro naa Sadusiye pe legere la pye na kee wi kɔɔɔɔ̀ wi pe batize, a wì si pe pye fɔ: «Yoro mɛere pire† nda

† **3:3 3.3:** Eza 40.3 † **3:4 3.4:** Yenɲele yon senre yofenne pàa pye na kurusijaraye mbele poo, pàa pye selegɛ woolo. † **3:7 3.7:** **Mɛere pire ko mɛge ɲga ko yen naga nari ma yo Fariziye poro naa Sadusiye pè pe paa wɔɔɔ̀ ti yen.**

yεεn, ambo wigi naga ye na ma yo ye mbe ya sho Yεnɲεle li nanɲbanwa mba pila paan pi keε?

⁸ Ki kala na, kapyere nda ti yaa ki naga mbe yo yε ye tangalomo pi kanɲga, yaa to piin.

⁹ Yaga kaa ki sonri mbaa yuun fo: <We tele yen Abirahamu.> Mbege yan ndεε kiti se ka kon ye na. Katugu kaselege ko na, mila ki yuun ye kan, ki sinndεere nda yεεn, Yεnɲεle li mbe ya mberi kanɲga ti pye Abirahamu wi setirige piile.

¹⁰ Pε gbɔnlogɔ ki le makɔ tire ti na, mberi ninde ti kɔɔnlo mberi jaanri. Tige nɲa fuun ki woro na pire jende seni, pe yaa ki kɔɔnlo mbege wa wa kason mbege sogo.

¹¹ Mi wo na ye batize tonmo ni mbege naga fo yε ye kapere ti jen mari yaga. Eεn fo, lere wa wa na paan mi puɲgo na, wo fanɲga ko we mi wogo ko na. Mii daga yere mboo sawira ti wo wa wi tooro ti na†. Wo wi yaa ka ye batize Yinnekpoyi lo naa kason† ni.

¹² Wi teli wi yen wi keε. Wi yaa ka sholo ke fe mbe ke fooro ti wo ti ye jenne wi ni, mbe si jenne wi gbogolo mboo le wa wi bondo wi ni. Eεn fo, wi yaa fooro to sogo wa kason nɲa ki se figi fo sanga pyew ko ni.»

*Zhan wila Zhezu wi batize
(Maki 1.9-11; Luki 3.21-22)*

¹³ Kona, a Zhezu wi si yiri wa Galile tara, mεε kari Zhan korogɔ wa Zhuriden gbaan yon ki na, ma yo Zhan mboo batize.

† **3:11 3:11:** Katugu wi go kologo ki pyege na. † **3:11 3:11:** Mbe batize kason ni, ki korɔ wi mbe ya pye Yεnɲεle li kiti kongɔ ko. Luki 3.17; 1 Koren 3.13.

¹⁴ Ξεν fɔ, Zhan wɪla pye na jege, nɛɛ wi piin fɔ: «Ki daga mboro mbe mi batize, a mboro nɛɛ paan mi kɔrɔɔ!»

¹⁵ A Zhezu wɪ suu pye fɔ: «Yere ki na ki pye ma yingɔ, katugu ŋga Yenŋɛɛ li yen na jaa, pa we daga mbege pye mbege yɔn fili yeɛn.»

Ki kaa pye ma, a Zhan wɪ si yenɛ ki na.

¹⁶ Naa paa kaa Zhezu wi batize ma kɔ, a wɪ si yiri wa tɔnmɔ. Le ki yɔngɔɔ nuŋgba ke ni, a naayeri wɪ si yengɛ wi kan. A wɪ si Yenŋɛɛ li Yinne li yan li yen na tinri wi na paa ketene yen.

¹⁷ A magala là si yiri wa yenŋɛɛ na ma yo fɔ: «Ŋa yeɛn, wo wi yen na Pinambyɔ ŋa wɪlan ndanla jɛŋge we. Wi kala lilan ndanla fɔ jɛŋge.»

4

*Sɔtanla wɪla Zhezu wi wa
ma wele mboo le kapege
(Maki 1.12-13; Luki 4.1-13)*

¹ Kona, a Yinnekpoyi li si Zhezu wi yege sin ma kari wi ni wa gbinri wi ni, jango Sɔtanla wi saa wa wi wele mboo le kapege.

² Naa Zhezu wɪla kaa pye sɔnɔ nafa shyen naa ki yembine nafa shyen, na wi fa ka, a fungo suu yigi.

³ Kona, a Sɔtanla wɪ si fulo wi tanla, ma suu pye fɔ: «Na kaa pye ma yen Yenŋɛɛ li Pinambyɔ, ki yo ki sinndɛɛre nda ti kan, ti kanŋga buru.»

⁴ A Zhezu wɪ suu yɔn sogo ma yo fɔ: «Ki yen ma yɔnlɔɔ wa Yenŋɛɛ senre sewɛ wi ni ma yo fɔ: *«Yaakara to ɛɛ se ya mbe senwee wi baro. Ξεν*

fɔ, senre nda fuun Yenɲele li maa yuun, to ti mbe ya mboo baro.» †

⁵ Kona, a Sotanla wì si yiri Zhezu wi ni, mɛɛ kari wi ni wa Zheruzalemu, ca kpoyi ki ni, ma saa wi tɛɛ wa sherigo gbɔɔ ki namunjo wi na,

⁶ ma suu pye fɔ: «Na kaa pye ma yen Yenɲele li Pinambyɔ, yew ma kan wa tara, katugu Yenɲele senre sewe wila ki yuun ma yo fɔ:

Yenɲele li yaa konɔ kan li mɛɛɛɛye pe yeri ma kala na,

pe yaa ma tɔɔ wa pe keyen yi ni,

jango maga kɔɔn tɔɔɔ ki kurugo sinndelege ka na.» †

⁷ A Zhezu wì suu pye fɔ: «Yenɲele senre sewe wi yen naga yuun ma yo fɔ: «Maga ka ma Fɔ Yenɲele li wa mbe wele†!» »

⁸ A Sotanla wì si nuru ma kari wi ni yanwiga titɔnɔɔ ka go na, mɛɛ dunruya wunluwo po naa pi gbɔɔwo pi ni fuun pi naga wi na;

⁹ ma suu pye fɔ: «Na maga yenle mbe kannguuro kan na jegele mbanla gbɔɔ, mi yaa nda yɛɛn ti ni fuun ti kan ma yeri.»

¹⁰ Kona, a Zhezu wì suu pye fɔ: «Kari ma yiri na Sotanla. Katugu Yenɲele senre sewe wigi naga ma yo fɔ: «Ta ma Fɔ Yenɲele li gbogo, maa tunngo piin lo nunɔba kan†.» »

¹¹ Ko senre to yonɔɔ, a Sotanla wì suu yaga le, mɛɛ kari. A mɛɛɛɛye pɛle si pan Zhezu wi kɔɔɔ, mɛɛ wi kagala ke yon maa kan.

† **4:4 4.4:** Dete 8.3 † **4:6 4.6:** Yuuro 91.11-12 † **4:7 4.7:** Dete 6.16 † **4:10 4.10:** Dete 6.13

ZHEZU WI TUNŊGO WA GALILE TARA

4.12–13.52

*Pa Zhezu wila wi tunŋgo ki le
wa Galile tara
(Maki 1.14-15; Luki 4.14-15)*

¹² Naa Zhezu wila kaa ki logo ma yo pàa Zhan wi le kaso, a wì si kari wa Galile tara.

¹³ Εέν fò, wì sila koro wa Nazareti ca. A wì sigi sogo wa ma kari ma saa cèn wa Kapèrinawu ca. Pa ko ca ko la pye wa Galile logbògò yòn ki na, wa Zabulon naa Nefitali tara.

¹⁴ Ko la pye ma, jangò senrè nda Yennèlè yòn senrè yofò Ezayi wila yo, ti ta tiri yèè yòn fili, fò:

¹⁵ *Zabulon tara naa Nefitali tara,
to nda ti yèn wa kògòje wi tanla, wa Zhuriden
gbaan wi kèè sanŋga ki na,
ki Galile tara nda ti yèn mbele pe woro Zhufuye
pe tara,*

¹⁶ *leele mbele pe yèn ma cèn wa diwi wi ni,
pè yanwa gbòò yan.*

*Mbele pàa pye ma cèn wa kunwò ca ki diwi wi ni,
yanwa yiri pe na!†*

¹⁷ Maga lè wa ko sanga wo na, a Zhezu wì sigi lè na Yennèlè senrè ti yuun, ma yo fò: «Ye ye kapere ti jèn yeri yaga, katugu Yennèlè ca wunluwò pì yongò!»

*Zhezu wila ŋbanra wofenne
tijèrè yeri
(Maki 1.16-20; Luki 5.1-11)*

† 4:16 4.15-16: Eza 8.23; 9.1

18 Pilige ka, Zhezu wìla pye na tanri na toro Galile loḡboḡo yon ki na, mɛɛ saa nɔsepiile nambala shyen yan. Simo ŋa pàa pye na yinri Pyeri wo naa wi jonlo Andire poro la wɛɛ. Pàa pye na pe mɛɛ ti waa wa tɔnmɔ na ŋgbanra woo.

19 A wì si pe pye ma yo fo: «Ye pan ye taga na na, mi yaa ye pye leele lagajafenne, paa yege ŋga na yaa ŋgbanra ti woo we!»

20 Le ki yongolo nunḡba ke ni, a pè si pe mɛɛ ti yaga le, mɛɛ taga Zhezu wi na.

21 A wì si kari yege naa, mɛɛ saa nɔsepiile nambala shyen pele yan naa. Zebede pinambiile Zhaki naa Zhan poro la wɛɛ. Poro naa pe to wi ni, pàa pye wa pe tɔnmokoro ki ni na pe mɛɛ ti gbegele. A Zhezu wì si pe yeri.

22 Le ki yongolo nunḡba ke ni, a pè si pe tɔnmokoro konaa pe to wi yaga le, mɛɛ taga Zhezu wi na.

23 A Zhezu wì si saa na Galile tara ti ni fuun ti yanri. Wìla pye na Yenḡele li wunluwo Sentanra ti yari leele pe kan wa sheryinre ti ni, na yambala pe sagala pe yama cenle pyew pi ni, ma pinle leele pe yandewe pi ni fuun pi ni.

24 Pàa pye naa mege ki yinri wa Siri tara ti lagapyew. Ki kala na, pàa kari yambala pe cenle pyew pe ni wi korogo, mbele fuun pàa pye na jolo yama legerɛ ni poro naa yinne tipegele fenne, naa tomakugo yamafenne, naa muruguye pe ni. A Zhezu wì si pe sagala.

25 Janwa gbolo là la taga wi na, ma yiri wa Galile naa Dekapole tara ti ni, naa Zheruzalemu ca konaa cara sannda nda tila pye wa Zhude tara

ti ni, konaa nda tila pye wa Zhuriden gbaan wi kee sannga ki na.

5

*Zhezu wi Yenɲele senre yowo
wa yanwiga ki go na
(Luki 6.20-23)*

¹ Naa Zhezu wila kaa ki janwa wi yan ma, a wi si lugu yanwiga ka na ma cen. A wi forogofenne pe si fulo wi tanla.

² A wi nee pe nari Yenɲele senre ti ni, na yuun fo:

³ «Mbele pege jen ma yo pe yen fyonwo fenne wa pe yee kotogo na, ferewe yen pe woo, katugu Yenɲele ca wunluwo pi yen pe woo!

⁴ Mbele pe yen yesanga ni, ferewe yen pe woo, katugu Yenɲele li yaa ka pe folo!

⁵ Mbele pe yen nandanwa fenne, ferewe yen pe woo,
katugu pe yaa ka tara ti ta korogo!

⁶ Mbe sin, ki la yen mbele na paa fungo naa wogo yen, ferewe yen pe woo,
katugu pe yaa ka tin!

⁷ Mbele pe maa leele yinriwe taa, ferewe yen pe woo,
katugu Yenɲele li yaa ka pe yinriwe ta!

⁸ Mbele pe nawa pi yen kpoyi pe na, ferewe yen pe woo,
katugu pe yaa ka Yenɲele li yan yenle ni!

⁹ Mbele pe maa ki jaa yeyingge mbe pye leele pe sogowo, ferewe yen pe woo,
katugu Yenɲele li yaa kaa pe yinri li piile!

10 Mbele leele pe maa pe jɔlɔ, katugu pe yen na tanri na yala Yenɲele li nandanwa kala li ni, ferewe yen pe woo, katugu Yenɲele ca wunluwo pi yen pe woo!

11 «Na leele pe kaa ye tegele, mbaa ye jɔlɔ, mbaa senpere ti cenle pyew ti finlele mbaa ti tari ye na na kala na sanga ɲa ni, ferewe yen ye woo!

12 Yaa yɔgɔri, ye nawa yinɲgi; katugu ye tonli wi gbɔgɔ wa yenɲele na. Pa paa keli ma Yenɲele yon senre yofenne pe jɔlɔ ma fun ye yege.

*Kɔ naa yanwa senre
(Maki 9.50; Luki 14.34-35)*

13 «Yoro ye yen kɔ dunruya wi kan. Eɛn fɔ, na kɔ wi tanwa piga wo wi ni, tanwa pa se ya ye wi ni naa. Wi se ya kala la yon, ndeɛ poo wa wa funwa na leele paa wi tangala.

14 «Yoro ye yen yanwa dunruya wi kan. Ca ɲga ki yen ma kan yanwiga na, ki se ya lara.

15 Lere na fitanla mu mbe kponɲbo jiile wi na. Eɛn fɔ, pe maa mu maa tege wa wi tegesaga, jango lere ɲa fuun wi yen wa go, wila yaan wi na.† 16 Ki pyelomɔ nunɲba pi na fun, pa ye yanwa pi daga mbaa yiin ma leele pe yege na, pe ta paa kajenɲe ɲga yaa piin ki yaan, pe sila ye To ɲa wa yenɲele na wi gbogo.

Moyisi lasiri wi yege nagawa we

† 5:15 5.13-15: Ko ki naga ma yo kɔ wi ma pye yege ɲga na wa yaakara ti ni mari tanla konaa mari pye kpoi, tagafenne pe pye ma dunruya woolo pe kan. Yanwa fun dunruya woolo pe maa yaan pi na na tanri yege ɲga na, tagafenne pe pye paa yanwa yen ma fun pe kan.

17 «Yaga kaa ki jate ndεε mi pan mbe Moyisi lasiri wo naa Yenŋele yon senre yofenne pe nagawa senre ti jan. Mii pan mberi jan, εen fo, ti korɔ jenne wo mi pan mbe naga.

18 Kaselege ko na, mila ki yuun ye kan, mbe tara to naa naayeri wi ta wa ti yongolo nunŋba ke ni, Moyisi lasiri wi senpyo nunŋba, nakoma wi kala jεele la kpe se wo wa, fo sa gbɔn yaara ti ni fuun ti kowo pi na.

19 Ki kala na, lere ŋa fuun ka ngasegele ke ni fuun jεele la jogo, mbe sila leele pe nari mbe yo paa tanri ma, wo yaa ka pye leele pe ni fuun jεe wa Yenŋele ca wunluwo pi ni. εen fo, lere ŋa fuun kaa tanri ki ngasegele ke na, mbaa leele pe nari ke ni ma, wo yaa ka pye legboɔ wa Yenŋele ca wunluwo pi ni.

20 Mila ki yuun naga finligi ye kan, na ye woro na tanri Yenŋele li nandanwa kala li na mbe we lasiri sewε jenfenne poro naa Fariziye pe na, ye se ye wa Yenŋele ca wunluwo pi ni.

*Ma nanŋbanwa pi daga
mbe kanŋga nayinme*

21 «Yεge logo ma yo kila yo ye teleye pe kan ma yo fo: <Maga ka lere gbo†.> Lere ŋa fuun ka lere gbo, wi daga pe sa kiti kon wi na.

22 εen fo, mi wo naga yuun ye kan, ma yo lere ŋa fuun ka nawa ngban wi lewee yenle wa ni, wi daga pe kiti kon wi na. Ŋa fuun ka suu lewee yenle wa tegele mbe yo fo: Lewee cenle wele de! Wo daga pe kari wi ni wa kiti konfenne ngbelege ki yege sogowo, pe kiti kon wi na. Ŋa fuun ka suu

† 5:21 5.21: εki 20.13; 21.12; Dete 5.17

lewee yenle wa tegele mbe yo fo: Yarafo wele de, wo daga mbe ye wa jaganama kason ki ni.

²³ Ki kala na, na maga pan wa saraga wosaga, mbe pan mbe saraga wo Yenhele li yeri, mbe si nawa to ki na ndee ma kapege pye ma lewee yenle wa na,

²⁴ ma saraga ki tege le saraga wosaga ki tanla, ma songoro ma sa mboro naa ma lewee yenle wi ni, ye sogowo pi gbegele gben. Ko pungo na, mee songoro ma pan mo saraga ki wo Yenhele li yeri.

²⁵ «Na lere wa kaa kee ma ni sa kiti kon ma na, mbe ye ta wa kon, ma fyeele maa sunlu, ki ko ye sogowo, jango wiga ka soon le kiti konfo wi kee. Kiti konfo wo mbe soon le wi polisiye pe kee pe soon le kaso.

²⁶ Kaselege ko na, mila ki yuun ma kan, ma woro mbe yiri wa fyew, ndee maga fogo ki ni fuun ki ton, ali tama nungba wiga ka koro.

Jataga senre yege nagawa

²⁷ «Yege logo ma yo kila yo fo: <Maga ka jataga pye†!>

²⁸ Een fo, mi wo naga yuun ye kan, ma yo lere na fuun kaa nana yenle wa jo yan mbe yege yirige wi na, kona, wuu ta wa wi kotogo na mako.

²⁹ Na kaa pye ma kalige yenle lo li yaa ti ma to wa kapege ki ni, li wo ma li wa li lali ma ni. Mo wire ti laga nungba la, ko mbororo ma na soon wa ma wire lombondo ti ni wa jaganama wi ni ko na.

† 5:27 5.27: Eki 20.14; Dete 5.18

³⁰ Na kaa pye ma kalige kee ko ki yaa ti mee to wa kapege ki ni, ki kon maga wa ki lali ma ni†. Moo kee nungba la, ko mbonro ma na poon wa ma wire lombondo ti ni wa jaganama wi ni ko na.

Jele jege senre yege nagawa
(Mati 19.9; Maki 10.11-12; Luki 16.18)

³¹ «Kila yo naa ma yo fo: <Lere na fuun kaa jo je, wi daga mbe porogwo jogowwo sewe kan wi yeri.>†

³² Een fo, mi wo naga yuun ye kan fo: Lere na fuun kaa jo je, na kii yiri wi nandara to yeri, wi maa jo wi le nandara ti ni. Jele na fuun wi polo wi je, nana o nana kaa le mboo tege, kona jataga wi pye.

Wuguro senre yege nagawa

³³ «Yege logo ma yo kila yo we teleye pe kan, ma yo fo: <Na maga wugu, maga koon wuguro ti wo. Een fo, ma wugu Yennele li yege na mbe kala na pye, ma li pye ma li yon fili.>

³⁴ Een fo, mi wo naga yuun ye kan fo yaga ka wugu fyew. Yaga ka wugu naayeri wi na, katugu Yennele li wunluwo jongo koyi.

³⁵ Yaga ka wugu tara ti na, katugu ti yen Yennele li tooo tegesaga. Yaga ka wugu Zheruzalemu ca ki na, katugu wunlungbwo wi ca koyi.

† 5:30 5.30: Ko ki naga ma yo we daga mbe we kapere pyege ki yaga. † 5:31 5.31: Dete 24.1 † 5:33 5.33: Levi 19.12; 1 Timo 1.10; Nombu 30.3; Dete 23.21-23

³⁶ Maga ka wugu ma go ki na†, katugu ma se ya mbɔɔn go yinzige ki nunɔba pye ki filige, nakoma mbege pye ki wɔ.

³⁷ Na pe kɔɔn yewe, na kaselege yi, ma yo: *Ee!* Na kaselege si ma, ma yo: *Ayoo!* Nda fuun ti ma kaa na yuun punɔgo na, Sotanla wo wi maa paan to ni.

Kayanɔa wɔgɔ sɛnrɛ yɛgɛ nagawa
(Luki 6.29-30)

³⁸ «Yège logo ma yo kila yo, ma yo fɔ: <Yenle li yaa tɛgɛ mbe yenle li fɔgɔ tɔn. Nɔanla li yaa tɛgɛ mbe nɔanla li fɔgɔ tɔn.>†

³⁹ Eɛn fɔ, mi wo naga yuun ye kan, ma yo na lere ka tipege pye ye na, yaga kaga fɔgɔ tɔn. Na lere kɔɔn fele ma kalige mbatelege ki na, wi yaga wɔɔn fele fun ma kamɛnɔgɛ wogo ki na.

⁴⁰ Na lere wa kaa jaa mbe sa kiti kɔn ma na mbɔɔn deripile li shɔ ma yeri, pa mɔɔ derigbɔgɔ ki kan wi yeri fun.

⁴¹ Na fanɔga fɔ wa kɔɔn jori mbe yo maa tuguro le ma kari ti ni culo nunɔba, pa ma kari ti ni culo shyen.

⁴² Lere kɔɔn yenri yaraga ni, maga kan wi yeri. Lere kaa jaa maa jin, maga ka je.

Ma mbenfɔ wi daga mbɔɔn ndanla
(Luki 6.27-28,32-36)

⁴³ «Yège logo ma yo kila yo, ma yo fɔ: <Ma wɔnlɔ wi daga mbɔɔn ndanla, ma mbenfɔ mɛɛ wo panra.>†

† 5:36 5:36: *Mbe wugu ma go ki na: Ko kɔrɔ wo yen mbe wugu mbɔɔn kusɛnrɛ yo.* † 5:38 5:38: Eki 21.24; Dete 19.21

† 5:43 5:43: Levi 19.18

⁴⁴ Εἰς ὃ, μι wo naga yuun ye kan ma yo ye mbenfenne pe daga mbe ye ndanla, mbele paa ye jolo, yaa yenri pe kan.

⁴⁵ Ki ka pye ma, ye yaa pye ye To ḡa wa yenḡele na wi piile, katugu wi maa wi yonlo ki yinrigi lepeele poro naa lejembele pe ni fuun pe kan. Na tisaga ki kaan lesinmbele poro naa mbele pe woro ma sin pe ni fuun pe yeri.

⁴⁶ Ye yen ma ye wenne mbele ndanla, na poro ce ka ye ndanla, yinḡi tonli ye yaa ta Yenḡele li yeri? Ali nizara shofenne wele, ko poro fun pe maa piin.

⁴⁷ Na ye kaa ye nosepiile poro ce shari, kona, yinḡi kagbogo ye pye? Ali mbele pee Yenḡele li jen, ko poro fun pe maa piin.

⁴⁸ Ki kala na, ye pye ye yon fili, paa yeḡe ḡa na ye To ḡa wa yenḡele na wi yen ma yon fili we.

6

Ma kajenge ki daga mbe pye ḡundo ni

¹ «Ye yeḡe yinḡiwe jen, yaga kaa ye shereḡe kono kagala ke piin mbaa ye yeḡe nari leele pe na. Na ye kaa ki piin ma, ye se ka tonli ta ye To ḡa wa yenḡele na wi yeri.

² «Na maga yaraga ka kan fyonwo fo wa yeri, maga kaga yari paa yeḡe ḡa na kopiire fenne pe maa ki piin wa sheryinre to naa kongolo ke ni, janḡo leele paa ma sonni. Kaselege ko na, mila ki yuun ye kan, fo pe pe tonli wi ta mako.

³ Ɛɛn fɔ, mboro wo na, na maga yaraga ka kan fyonwo fɔ wa yeri, ma wonlo ɲa wi mara ma na jɛngɛ, maga ka ti wigi jɛn,

⁴ jango ma yarikanga ki koro ɲgundo. Kona, ma To ɲa wila ɲgundo kala na maa piin li yaan, wo wi yaa ka tɔnli kan ma yeri.

*Zhezu wila wi fɔrɔgɔfɛnnɛ pe naga
Yɛnɲɛlɛ yɛnrɛwɛ pi ni
(Luki 11.2-4)*

⁵ «Na ye kaa Yɛnɲɛlɛ li yɛnri, yaga kaa ki piin paa kopiire fɛnnɛ pe yɛn. Ki yɛn ma pe ndanla paa yeregi paa Yɛnɲɛlɛ yɛnri wa shɛriyinrɛ to naa koro filisara ti na, leele pe ni fuun pe ta paa pe yaan. Kaselege ko na, mila ki yuun ye kan, pɛ pe tɔnli wi ta makɔ.

⁶ Ɛɛn fɔ, mboro wo na, na ma kaa jaa mbe Yɛnɲɛlɛ yɛnri, ye wa ma yumbyɔ yɛgɛ woo wi ni ma kɔrɔ ki tɔn ma yɛɛ na, mɛɛ ma To wi yɛnri, wo ɲa wi yɛn wa ki ɲgundo laga ki ni we. Kona, ma To ɲa wi yɛn na kala na maa piin wa larasaga li yaan, wi yaa ka tɔnli kan ma yeri.

⁷ «Na ye kaa Yɛnɲɛlɛ li yɛnri sanga ɲa ni, yaga kaa sɛnrɛ nunɲba ti yuun mbaa sɔngɔri ti na tetete go fu, paa yɛgɛ ɲga na mbele pee Yɛnɲɛlɛ jɛn pe maa ki piin we. Pe maa ki jate ndɛɛ paa yɛnri na sɛnlegɛrɛ nda yuun, to ti yaa ti Yɛnɲɛlɛ lii pe yɛnrɛwɛ pi logo.

⁸ Yaga ka pye paa pe yɛn, katugu yɛ jori yaara nda na, ye To wi mari jɛn, na ye fari yɛnri wi yeri gbɛn.

⁹ Anmɛ ye daga mbaa Yɛnɲɛlɛ li yɛnri, fɔ:
We To ɲa wa yɛnɲɛlɛ na,

ti ma mege ki pye kpoyi.

¹⁰ Ma wunluwo pi pye pi pan!

Ma nandanwa kala lo mbaa piin laga tara na, paa yege nga na li yen na piin wa yennele na we!

¹¹ Ma we nala yaakara ti kan we yeri!

¹² Ma we kapere ti kala yaga we na, paa yege nga na mbele paa ti piin we na, woro fun we maa ti kala yari pe na we.

¹³ Maga ka we yaga we ye wa fanlawa pi ni.

En fo, ma we sho Sotanla wi kee.

[Katugu wunluwo naa yawa naa gbogowo pi yen ma woo fo sanga pyew. Anmiina.]

¹⁴ «Mbele fuun pe kapere pye ye na, na yaga pe kapere ti kala yaga pe na, pa ye To na wa yennele na wi yaa ye woro ti kala yaga ye na fun.

¹⁵ En fo, mbele fuun pe kapere pye ye na, na yee pe woro ti kala yaga pe na, pa ye To na wa yennele na, wi se ye woro ti kala yaga ye na fun.

Yenge lege senre

¹⁶ «Na yaga pye yenge pilige nga ni, yaga ka ye yege ki san paa yege nga na kopiire fenne pe maa ki piin we. Pe ma pe yege cenwe pi kannga, leele pe ni fuun pe ta pege jen pe yen yenge. Kaselege ko na, mila ki yuun naga finligi ye kan, pe pe tonli wi ta mako.

¹⁷ En fo, mboro wo na, na maga pye yenge pilige nga ni, mo yege ki jogo, ma latikoro nuwo taan gbɔn ma go ki na,

¹⁸ jango leele paga kaga jen ma yen yenge, ndee ma To na wi yen wa ki ngundo laga ki ni, wo nungba. Kona, ma To na wila ngundo kala

na maa piin li yaan, wo wi yaa ka tɔnli kan ma yeri.

*Yarijende nda wa yennele na
ti senre
(Luki 12.33-34)*

¹⁹ «Yaga kaa yarijende gbogolo ye yee kan laga dunruya na wi ni. Yaawere mari jɔgɔ laga, so ma ye ti ni mberi jɔgɔ. Yoolo fun pe ma kɔrɔ ki kaw mari yu.

²⁰ Eɛn fɔ, yaa yarijende gbogolo ye yee kan wa yennele na. Wa ki laga ki na, yaawere se ya mberi jɔgɔ, so se ya ye ti ni mberi jɔgɔ. Yoolo fun pe se ya mbe kɔrɔ ki kaw mberi yu.

²¹ Katugu ma yarijende tiga pye laga nga na, pa ma jatere wi ma pye wa.

*Wire ti yanwa kala
(Luki 11.34-36)*

²² «Lere wi yengele koro ke yen wi wire ti fitanla we. Na ma yengele kaga pye jengele, ma wire ti lombondo ti ma pye wa yanwa pi ni.

²³ Eɛn fɔ, na ma yengele ke woro jengele, ma wire ti lombondo ti ma pye wa wɔwɔ pi ni. Ki kala na, yanwa mba pi yen ma ni, na piga pye mbe wɔ, ki wɔwɔ pi yaa pye mbe gbɔgɔ de.

*Yennele, nakoma penjara
(Luki 16.13)*

²⁴ «Lere se ya tunngo pye teelee shyen kan; katugu wi ma kaa nungba panra, sanja wo maa ndanla. Nakoma wi ma kaa mara nungba na, ma laga sanja wi na. Ye se ya tunngo pye wagati nungba wi ni Yennele lo naa penjara ti kan.

*Ye ye jigi wi taga Yenñeɛ li na
(Luki 12.22-31)*

²⁵ «Ko kala kɪ ti mila ki yuun ye kan fɔ: Yaga kaa ye jatere wi lege ye yɛɛ na yaakara nda ye yaa la kaa to kanngɔɔ, mbe yo fɔ: <Nga yɪŋgi mi yaa ka mbe yɪŋgi wɔ?> Yaga si kaa ye jatere wi lege ye yɛɛ na ye yaripɔɔ wogo ki na mbe yo fɔ: <Nga yɪŋgi yaripɔɔ mi yaa le?> Yinwege kii wɛ yaakara ti na wi le? Wire tii wɛ paara ti na wi le?

²⁶ Ye sannjɛɛ ti wele wa naayeri! Tila yarilire lugu, tila yarilire kɔlogi. Tila si yarilire gbogolo mberi le bondoolo. Ma si yala, ye To ŋa wa yenñeɛ na, wi maa ti baro. Yee mbɔnrɔ sannjɛɛ ti na jɛŋgɛ wi le?

²⁷ Ye ni wiwiin wi mbe ya mbe yinwege ka taga wi yɛɛ kan naa jɛnri, wi jatere legɛɛ ti ni?

²⁸ «Yaga kaa ye jatere wi lege ye yɛɛ na ye yaripɔɔ wogo ki na. Ye yarifyɛɛnrɛ ti yirilɔmɔ pi wele wa wasele! Tila tunŋgo pye, tila si pili.

²⁹ Ma si yala, mila ki yuun ye kan, wunlunaŋa Salomɔ wo naa wi yarijɛndɛ legɛɛ tawa pi ni fuun ni, wi yaripɔɔ† ka sila yɔn mbe yarifyɛɛnrɛ ka tiyɔnwɔ bɔ.

³⁰ Yan ŋga ki ma fi nala wa wasele, goto kason ma kaa ki sogo, na Yenñeɛ li ma ko fere ma, yoro fun ye daga mbege jɛn mbe yo Yenñeɛ li yaa ye yaripɔɔ ti kan ye yeri fun mbe wɛ ki na. Ye tagawa pi kologo!

³¹ «Yaga kaa ye jatere wi lege ye yɛɛ na mbaa yuun fɔ: <Nga yɪŋgi we yaa ka? Nakoma yɪŋgi

† 6:29 6:29: 1 Wunlu 10.4-7

we yaa wɔ? Mbe yo fɔ we yaa yaripɔrɔ to ta se siri le?>

³² Mbele pee Yenɲele jɛn, poro pe maa ko yaara nda to ti ni fuun to lagajaa suyi. Ɛɛn fɔ, yoro wo na, ye To ɲa wa yenɲele na, wigi jɛn ma yo ti kala yen ye na.

³³ Ki kala na, ye bala yaa Yenɲele li wunluwo po naa li kasinɲge ko lagajaa gbɛn. Pa kona li yaa yaara sannda pyew ti kan ye yeri fun.

³⁴ Yaga ka ye jatere wi piri goto kagala ɲgele ke yaa pan koro kala na. Goto naa wi jatere legere kala li. Jorowo mba pi ma pan pilige nunɲba ki ni, pi ma yala ki pilige ki ni.

7

Maga ka kiti kɔn lere na (Luki 6.37-38,41-42)

¹ «Yaga ka kiti kɔn lere na, jango Yenɲele fun liga ka kiti kɔn ye na.

² Katugu na ye kaa kiti kɔn leele na, yaa wi kɔn yege ɲga na, pa Yenɲele li yaa ka kiti wi kɔn ye na ma fun. Jɛnɛ na ye ma tɛge na tinwi leele pe kan, lo Yenɲele li yaa ka tɛge mbe ye woro ti tiwi ye kan.

³ Yinɲi na, a ma nɛɛ kayanna na li wa ma sefɔ wi yenle li ni li wele, ma si yala, kanɲgaga wa mboro jate ma wolo li ni, ma si woro na ko yaan?

⁴ Mele mɛɛ ma sefɔ wi pye ma yo fɔ: Ki yaga mbe kayanna na li wa ma yenle li ni li wɔ, ma si yala kanɲgaga wa mboro jate ma wolo li ni?

⁵ Kopyire fɔ wele de, kanngaga ki wɔ wa ma yenle li ni ghen. Pa kona ma yaa la yaan jenge mbe kayanna li wɔ wa ma sefo wi yenle li ni.

⁶ «Yaga kaa yaara nda ti yen kpoyi ti kaan pyɔɔnɔ pe yeri, nakoma pe yaa wa mbe kannga ye korogo mbe ye noori. Yaga ka ye somu tiyɔɔn wi wa cele pe kan, nakoma pe yaa wi tangala.

*Yaa yenri suyi
(Luki 11.9-13)*

⁷ «Yaa yenri, pa ye yaa ka ta. Yaa ki lagajaa, pa ye yaa kaga yan. Ye bala yaa korɔ ki gbɔɔn, pa pe yaa kaga yenge ye kan.

⁸ Katugu lere na fuun wi maa yenri, wi ma ta. Lere na wi maa yaraga lagajaa, wi ma kaa ki yan. Lere na wi maa korɔ ki gbɔɔn, pe ma kaa ki yenge wi kan.

⁹ Ambɔ wi yen na ye ni, na wi pyɔ kaa yenri buru ni, wi yaa sinndelege kan wi yeri?

¹⁰ Nakoma na wiga wi yenri ngbanla ni, wi yaa wɔɔɔ kan wi yeri?

¹¹ Yoro mbele ye yen ma pe pe, na yege yan yoro yarijende kanga jen ye piile pe yeri, yege jen fun ye yo fɔ ye To na wa yenjele na, wi yaa ka yarijende kan mbele pe yen naa yenri pe yeri mbe we ye yarikanga ki na.

¹² «Kala o kala yaa jaa leele paa piin ye kan, yaa lo yongo piin pe kan fun. Ko Moyisi lasiri wo naa Yenjele yɔn senre yofenne pe seweele paa nari.

*Yeyongo jele senre
(Luki 13.24)*

13 «Ye ye wa yeyongo jεεε lo ni, katugu kono na li maa kee wa punnguwo laga ki ni, li yeyongo naa li nawa pi yen ma gbogo, li lefenne pe yen ma lege.

14 Εν φο, kono na li maa kee wa yinwege laga ki ni, li yeyongo naa li nawa pi yen jεεε, li tafenne pe woro ma lege.

*Pe ma tige ki jen ki pire to na
(Luki 6.43-44)*

15 «Ye wele! Ye yεε yingiwε jen Yεnneε yon senre yofenne yagboyoolo pe ni. Pe maa paan ye korogo, ma yinngi paa simbaala yen. Εν φο, pe nawa pi yen paa cenre pere yen.

16 Ye yaa ka pe jen pe kapyere to na. Katugu lere na ερεzen tirige pire co wuuro tige na. Lere nεε figiye tige pire co vige tige na.

17 Tige jenγε ye, pyo jenne ki ma se. Εν φο, tige tijaanga ye, pyo tijaanga ki ma se.

18 Tige jenγε ki se ya mbe pire tjangara se. Tige tijaanga fun ki se ya mbe pire jende se.

19 Tige nga fuun kila pire jende se, pe ma ko kon maga wa wa kason.

20 Ki leele fun, anme ye yaa ka pe jen pe kapyere ti kala na.

*Mii ye jen fyew
(Luki 13.25-27)*

21 «Leele mbele fuun pe maa na yinri we Fo, we Fo, pe ni fuun ma pe yaa ka ye wa Yεnneε ca wunluwo pi ni de. Nδεε mbele pe maa na To na wa yenneε na wi nandanwa kala li piin poro ce.

²² Na kiti kɔnpilige kiga ka gbɔn, lelegere yaa kanla pye mbe yo fɔ: We Fɔ, we Fɔ, wè Yenɲele li senre ti yari leele pe kan ma mege ki na. Ma yinne tipegele puro ma ke wo leele ni ma mege ki na, ma kafonngolo legere pye ma mege ki na.

²³ Kona, mi yaa ka pe pye fɔ: <Mii ye jen fyew. *Ye laga na tanla, yoro kapere pyefenne wele.*>†

Yinre shyen kansenre

(Luki 6.47-49)

²⁴ «Ki kala na, lere ɲa fuun kanla senre nda mi yo ti logo mbaa tanri ti na, ki fɔ wi yaa pye paa tijinliwe fɔ wa yen, ɲa wuu go ki kan walaga na.

²⁵ A tisara ti si kaa pan, a loro ti yin fɔ ma toro. A tifelingboro ti gbɔn ngbanga ma ki go ki gbɔn, ɛen fɔ, ki sila to, katugu paà ki ngo ki le walaga na.

²⁶ ɛen fɔ, lere ɲa fuun kanla senre nda fuun mi yo ti logo, na wii tanga ti na, wi yaa pye paa tijinliwe fu fɔ wa yen, ɲa wuu go ki kan taambugo laga na.

²⁷ A tisara ti si kaa pan, a loro ti yin fɔ ma toro. A tifelingboro ti gbɔn ngbanga ma ki go ki gbɔn. A ki si to. Ki towo pila tijanga fɔ jenge.»

Zhezu wi fannga ye

(Maki 1.22; Luki 4.32)

²⁸ Naa Zhezu wila kaa janwa wi naga ki senre ti ni, a wi nagalomo pi si pe pari.

²⁹ Katugu wi sila pye na pe nari paa pe lasiri sewe jenfenne pe yen. ɛen fɔ, wila pye na pe nari fannga ni.

† 7:23 7.23: Yuuro 6.9

SENTANRA KONAA ZHEZU WI YAWA WE

8

8.1-11.1

*Zhezu wila yayenwe fɔ wa sagala
(Maki 1.40-45; Luki 5.12-16)*

¹ Naa Zhezu wila kaa yiri wa yanwiga ki go na ma tigi, a janwa gbolo là si taga wi na.

² A yayenwe fɔ wà si fulo wi tanla, ma kannguuro kan wi jegele, ma suu pye fɔ: «We Fɔ, na kaa pye maa ki jaa, ma mbe ya mbanla sagala kpoyi.»

³ A Zhezu wì suu keɛ ki sanga ma jiri wi na, ma sho fɔ: «Mila ki jaa, sagala kpoyi!»

Le ki yongolo nungba ke ni, a wi yayenwe pì si kɔ wi na, a wì pye kpoyi.

⁴ A Zhezu wì suu pye fɔ: «Wele! Maga kaga yo mbe lere kan. Eɛn fɔ, kari ma soon yɛɛ naga saraga wɔfɔ wi na. Moyisi wila saraga nga senre yo, maga wɔ! Ko yaa ki naga lere pyew wi na fɔ mà sagala kpoyi.»

*Zhezu wila Ɔromu tara
sorodasheelee tojɛɛ
wa tunmbyee sagala
(Luki 7.1-10)*

⁵ Naa Zhezu wila ka saa ye wa Kaperinawu, a Ɔromu tara sorodasheelee tojɛɛ wà si fulo wi tanla, ma suu yenri ma yo fɔ:

⁶ «We Fɔ, na tunmbyee wi wa ma sinle wa na go, wì murugu. Wila jolo fɔ jɛngɛ.»

⁷ A Zhezu wì suu pye fɔ: «Mi yaa saa sagala.»

⁸ Εεν ƒɔ, a ki sorodasheelee tojεε wì suu pye ƒɔ: «We ƒɔ, mii daga ma ye wa na go. Ki kala na, senre pyɔ nunɔgba yo pe, pa na tunmbyee wi yaa sagala.

⁹ Mì ko yo ma, katugu mi jate pele yen na go na. Mi fun sorodasheelee yen na yeri. Mi ma wa pye: «Kari wamε!» Wi ma kari. Ma wa pye: «Pan laga!» Wi ma pan. Mi mala tunmbyee wi pye ƒɔ: «Nga ki pye!» Wi maga pye†.»

¹⁰ Naa Zhezu wìla kaa ki senre ti logo sorodasheelee tojεε wi yeri, a kì si to wi yɔn na. A wì si janwa na wìla pye wi punɔgo na wi pye ƒɔ: «Kaselege ko na, mila ki yuun ye kan, mi fa ki tagawa pi si yan lere wa ni, ali laga Izirayeli tara.

¹¹ Mi yen naga yuun naga finligi ye kan, lelegere yaa ka yiri wa yɔnlɔ yirisaga keε yeri konaa wa yɔnlɔ tosaga keε yeri, mbe sa censaga le wa Yenɔjele ca wunluwɔ pi ni, mbaa nii ja Abirahamu naa Izaki konaa Zhakɔbu pe ni.

¹² Εεν ƒɔ, mbele paa daga Yenɔjele li wunluwɔ pi ni, pe yaa ka pe wa wa funwa na, wa wɔwɔ pi ni. Pa pe yaa kaa gbele wa, mbaa pe nɔgangala ke kaa jɔlɔgɔ ki kala na.»

¹³ Kona, a Zhezu wì si sorodasheelee tojεε wi pye ƒɔ: «Ta kee ma go, ki pye ma kan ki yala ma tagawa pi ni!»

Ki wagati nunɔgba wi ni, a sorodasheelee tojεε wi tunmbyee wì si sagala.

† **8:9 8.8-9:** Ko ki naga ma yo sorodasheelee tojεε wìla ki jen ma yo Zhezu wi yen lere pyew wi go na, wi mbe ya kala pyew li pye.

*Zhezu wila yambala legere sagala
(Maki 1.29-34; Luki 4.38-41)*

¹⁴ Kona, a Zhezu wì si kari wa Pyeri go, mee saa Pyeri wi jo no wi ta sinlesaga. Witiwerewe pila pye wi na.

¹⁵ A Zhezu wì si jiri jele wi kee ki na. A wi witiwerewe pì si ko. A wì si yiri nee wi kala yongo.

¹⁶ Naa ki yonlo kila kaa ko, a pè si pan yinne tipegele fenne legere ni Zhezu wi korogo. A wì sigi yinne tipegele ke puro ma ke wo ki leele pe ni wi senyoro ti fannga na, ma yambala pe ni fuun pe sagala fun.

¹⁷ Wila ko pye ma, jango Yenhele yon senre yofozayi wila senre nda yo, ti ta tiri yee yon fili, fo: «*Wì we yandegere ti le, ma we yama pi laga we na.*»†

*Kila pye leele pele nawa
pe taga Zhezu wi na
(Luki 9.57-62)*

¹⁸ Naa Zhezu wila kaa wi yee yan janwa gbolo lùu maga, a wì suu forogofenne pe pye ma yo pe logbogo ki kon pe kari wa ki kee nga na!

¹⁹ A lasiri sewe jenfo wà si fulo Zhezu wi tanla, ma suu pye fo: «*Nagafò, ma kaa kee laga o laga, mi yaa taga ma na.*»

²⁰ A Zhezu wì suu pye fo: «*Were yen kom-bokara ti yeri, sere yen sannjere ti yeri fun. Een fo, Lere wi Pinambyo, sinlesaga woro wo yeri wi sinle wi wogo.*»

† 8:17 8.17: Eza 53.4

21 Wa wi fɔrɔgɔfenne pe ni, a lere wa suu pye fɔ: «We Fɔ, ki yaga mbe sanla to wi le gben!»

22 A Zhezu wì suu pye fɔ: «Taga na na, ma gboolo† pe yaga wa paa pe gboolo pe nii.»

Zhezu wila tifeɔngbɔgɔ yerege

(Maki 4.35-41; Luki 8.22-25)

23 A Zhezu wo naa wi fɔrɔgɔfenne pe ni, pè si ye wa tɔnmɔkɔrɔ ki ni.

24 Le ki yɔngɔlɔ nunɔgba ke ni, a tifeɔngbɔgɔ kà si yiri nɛɛ gbɔɔn wa lɔgbɔgɔ ki ni. A tɔnmɔ pi nɛɛ kɔɔn na yinrigi na tɔnmɔkɔrɔ ki tɔnni. Eɛn fɔ, ko sanga wo ni, Zhezu wila pye na wɔnlɔ.

25 A fɔrɔgɔfenne pè si fulo wi tanla maa yen, ma suu pye fɔ: «We Fɔ, we shɔ! We yaa ku!»

26 A Zhezu wì si pe pye fɔ: «Yingi na, a ye nɛɛ fyɛ? Ye tagawa pi ta ma kologo!»

Kona, a wì si yiri, mɛɛ para nɔgbanga lɔgbɔgɔ tɔnmɔ po naa tifeɛɛɛ ti na. A tì si yere yew.

27 A kì si pe pari fɔ jɛnɔɛ. A pe nɛɛ yuun fɔ: «Yingi lere cɛnlɛ wi ɲa yɛɛn, ali yere tifeɛɛɛ to naa lɔgbɔgɔ tɔnmɔ pi ni, tìla wi senrɛ ti nuru?»

Zhezu wila yinne tipegele fenne

shyen sagala

(Maki 5.1-20; Luki 8.26-39)

28 Naa Zhezu wila kaa gbɔn wa lɔgbɔgɔ ki kɛɛ nɔga na, wa Gadara tara, a nambala shyen si yiri fanra ta ni nɛɛ wi finli. Yinne tipegele la pye pe ni. Pàa pye ma weli jɛnɔɛ, fɔ lere na yenlɛ mbege kono li lɛ.

† **8:22 8.22:** Ko kɔrɔ wo yen fɔ mbele pee taga Yenɲɛlɛ li na, ma pye ndɛɛ pè ku li yɛɛɛ na, pe yaga paa gboolo pe nii.

²⁹ A pe nɛɛ jɔrɔgi fɔ: «Yingi maa jaa we yeri, Yenɲele li Pinambyɔ! Ma pan mbe we jɔlɔ wagati ŋa wì tɛgɛ wi yɛgɛ wi le!»

³⁰ Wa yɛgɛ jɛnri, cɛɛɛ ɲgbelege kà la pye wa, na pe yaakara lagajaa.

³¹ A yinne tipegele kè si Zhezu wi yɛnri maa pye fɔ: «Na kaa pye ma yaa we purɔ mbe we wɔ laga ki nambala mbele pe ni, we torogo we sa ye wa ki cɛɛɛ ɲgbelege ŋga ki ni!»

³² A Zhezu wì si pe pye fɔ: «Yaa kee!»

A yinne tipegele kè si wɔ ki nambala shyɛn pe ni, mɛɛ saa ye cɛɛɛ pe ni. Le ki yɔngɔlɔ nunɲba ke ni, a cɛɛɛ pe ni fuun pè si gbinri wa yanwiga ki go na, ma tigi wa ki tigiwɛn pi ni, mɛɛ toori wa lɔgbɔgɔ tɔnmɔ pi ni ma ku.

³³ A cɛɛɛ kɔnrifɛnnɛ pè si fe ma kari wa cagbɔgɔ. Ŋga kila pye, mɛɛ saa ki yɛgɛ yo ma leele pe kan, ma pinle ŋga kila pye yinne tipegele fɛnnɛ pe na ki ni.

³⁴ Kì kaa pye ma, a ca woolo pe ni fuun pè si yiri, mɛɛ kari sa Zhezu wi fili. Naa pàa ka saa wi yan, a pè suu yɛnri ma yo wi yiri wa pe tara.

9

Zhezu wila murugu wa sagala

(Maki 2.1-12; Luki 5.17-26)

¹ Kona, a Zhezu wì si nuru naa ma ye wa tɔnmɔkɔrɔ ki ni, mɛɛ lɔgbɔgɔ ki kɔn ma sɔngɔrɔ wa wi ca.

² A leele pèle si pan murugu wa ni wi kɔrɔgɔ, wila pye ma sinle sinleyaraga na. Naa Zhezu wila kaa ki leele pe tagawa pi yan, a wì si murugu

wi pye fɔ: «Na pyɔ, kotogo le ma yɛɛ ni! Ma kapere ti kala yaga ma na.»

³ Naa Zhezu wila kaa ki sɛnrɛ ti yo ma, a lasiri sɛwɛ jɛnfɛnnɛ pele nɛɛ ki jate wa pe nawa na yuun fɔ: «Ki naŋa ŋa yɛɛn, wila Yɛnŋɛlɛ li mɛgɛ ki jogo.»

⁴ Ɛɛn fɔ, a Zhezu wì si pe nawa jatere wi jɛn, mɛɛ pe pye fɔ: «Yiŋgi na, a ye nɛɛ ki jatere pere nda ti piin?»

⁵ Ki sɛnrɛ shyɛn nda ti ni, titiin yowo pi yɛn ma tanla ma wɛ, mbe yo fɔ: Ma kapere ti kala yaga ma na, nakoma yiri maa tanri we†?

⁶ Ɛɛn fɔ, mila jaa yege jɛn fɔ Lere wi Pinambyɔ yawa yɛn wi ni laga tara ti na, mbaa leele pe kapere ti kala yari pe na.»

Kona, a wì si murugu wi pye fɔ: «Yiri naayeri, mɔɔ sinlɛyaraga ki lɛ maa kee ma go!»

⁷ A naŋa wì si yiri, mɛɛ kari wi go.

⁸ Naa janwa wila kaa ki yan ma, a wì si fye fɔ jɛŋgɛ, nɛɛ Yɛnŋɛlɛ li gbogo, katugu lìgi fanŋga cɛnlɛ ŋga ki kan leele pe yeri.

*Zhezu wila naŋa ŋa
pàa pye na yinri Matiye wi yeri
wi pye wi fɔrɔgɔfɔ
(Maki 2.13-17; Luki 5.27-32)*

⁹ Kona, a Zhezu wì si yiri lema, mɛɛ kari. Wi torosaga, a wì si naŋa ŋa pàa pye na yinri Matiye wi yan cɛnsaga wa nizara shɔ go ki ni.

† 9:5 9:5: Zhezu wila pye naga nari fɔ mbe kapere ti kala yaga konaa mbe lere sagala, ki pyewe woro ma tanla. Ti ni fuun shyɛn ti yɛn ma yala ma pye mbapyewe leele pe yeri, konaa ma pye ma yala, a ti pyewe tanla Yɛnŋɛlɛ li yeri.

Wi tunngo pyesaga ko layi. A Zhezu wì suu pye fò: «Matiye, yiri ma taga na na, ma pye na fòrògòfò.»

A wì si yiri, mɛɛ taga wi na.

¹⁰ Naa Zhezu wìla ka saa cɛn wa Matiye wi go na nii, a nizara shòfenne naa kapere pyefenne pe legere si saa cɛn na nii Zhezu wo naa wi fòrògòfenne pe ni.

¹¹ Naa Fariziye pàa kaa ko yan ma, a pè si Zhezu wi fòrògòfenne pe pye fò: «Naga yen ma, yinggi na, a ye Nagafò wi nɛɛ nii nizara shòfenne poro naa kapere pyefenne pe ni?»

¹² A Zhezu wì sigi senre ti logo pe yeri, mɛɛ pe pye fò: «Leele mbele pe yen ngbaanla poro na la wɛɛ pyefò jaa. Eɛn fò, yambala poro pe maa wɛɛ pyefò jaa.

¹³ Ye kari ye saga senre nda ti kòrò wi lagaja, fò: *«Mbaa leele yinriwe taa ko mila jaa, mi woro na yaayoro saraga jaa.»*† Katugu mii pan mbe leele mbele paa pe yɛɛ jate pe sin poro yeri. Eɛn fò, kapere pyefenne poro m̀ pan mbe yeri.»

Zhezu wo naa yenge lege senre

(Maki 2.18-22; Luki 5.33-39)

¹⁴ Kona, Zhan Batisi wi fòrògòfenne pè si fulo Zhezu wi tanla, ma suu yewe ma yo fò: «Yinggi na woro naa Fariziye pe ni, we maa yenge nii wagati legere na, ma si yala mboro fòrògòfenne poro nɛɛ yenge le?»

¹⁵ A Zhezu wì si pe yon sogo ma yo fò: «Ye nawa po ni jayire nògò, japòlò wi wenne pe mbe ya yɛɛ san mbe poro naa japòlò wi ni pe ta laga

† 9:13 9.13: Oze 6.6; Yomi 21.3

nunḡba wi le? Ayoo dε. Eεn fɔ, wagati wa wa na paan, pe yaa ka japɔɔ wi wɔ le pe sɔḡwɔ, kona, pa pe yaa la yenḡe nii. (Ko ki yen paa mi naa na fɔrɔḡɔfenne pe ni we wogo ki yen.)

¹⁶ «Lere na parisanfɔnḡḡo yoli parileḡe na. Na ma kaga pye ma, parisanfɔnḡḡo ki ma parileḡe ki kanḡgeyεḡe ka wali maga laga. Kona, ki walisaga ki ma gbɔḡo ma sereḡe.

¹⁷ Lere na sinmε tipiriwe le seḡeḡe kashara lere ni. Na ma kaga pye ma, ti ma walagi, sinmε pi ma wo, kashara ti ma jɔḡo. Eεn fɔ, pe ma sinmε tipiriwe pi le seḡeḡe kashara fɔnndɔ ni. Kiga pye ma, ti shyenmε ti mεε koro jendε†.»

*Zhufuye to wa sumborombyɔ
konna jεε ηa wila jiri Zhezu
wi derege ki na*

(Maki 5.21-43; Luki 8.40-56)

¹⁸ Ma Zhezu wi ta wila pye naga senre ti yuun bere, a Zhufuye to wà si fulo wi tanla, ma kanḡguuro kan wi jegele ma suu pye fɔ: «Na sumborombyɔ wì ku yeεn fɔɔnfɔɔn ḡga na. Eεn fɔ, shokari ma sɔɔn keε ki taga wi na, pa wi yaa yen mbe yiri wa kunwɔ pi ni!»

¹⁹ A Zhezu wo naa wi fɔrɔḡɔfenne pe ni, pè si yiri, mεε taga wi na.

²⁰ Jεε wà la pye wa, kasanwa wogo yama la pye wi na. Pila yeε ke ma yiri shyen ta wi na. A wì si fulo Zhezu wi tanla wa wi punḡo na, mεε jiri wi derege yon ki na.

† 9:17 9.16-17: Ko kɔrɔ wo yen fɔ leele pe daga mbe pe faa kapyere tijangara ti yaga mbe kanḡga fɔnḡḡo.

21 Katugu wila ki jate wa wi nawa ma yo fɔ: «Na nga ya jiri wi yaripɔɔ to na jenri oke, pa mi yaa sagala.»

22 A Zhezu wì si kannga ma wele, mɛɛ wi yan, ma suu pye fɔ: «Na sumborombyɔ, kotogo le ma yɛɛ ni! Katugu ma tagawa pòɔn sho.»

Le ki wagati nunɔba wi ni, a ki jɛɛ wì si sagala.

23 Ko punɔgo na, naa Zhezu wila ka saa ye wa Zhufuye to wi go, ma wegele winfenne pe yan pè gbɛgɛɛ mbe gboo wi le, naa janwa wi ni wila tinni nɔgbanga,

24 a wì si pe pye fɔ: «Ye yiri laga funwa na! Sumborombyɔ wii ku. Ɛɛn fɔ, wila wɔnlo win.»

Kona, a pe nɛɛ tɛgɛ wi na.

25 Naa pàa kaa janwa wi yirige wa funwa na, a Zhezu wì si ye wa yumbyɔ wi ni, mɛɛ saa sumborombyɔ wi yigi wi kɛɛ ki na. A wì si yen mɛɛ yiri ma yere.

26 A ki tinme pì si jaraga wa ki tara ti lagapyew.

Zhezu wila fyɔɔnlo shyen sagala

27 A Zhezu wì si yiri lema, mɛɛ kari. Wi torosaga, a fyɔɔnlo shyen si taga wi na, nɛɛ jɔɔɔgi na yuun fɔ: «Davidi setirige pyɔ we yinriwe ta!»

28 Naa Zhezu wila ka saa gbɔn wa go, a fyɔɔnlo pè si fulo wi tanla. A wì si pe yewe ma yo fɔ: «Ye taga ki na ma yo mbe ya mbe ye yɛngɛɛ ke yɛngɛ le?»

A pè sho: «Ee, We Fɔ.»

29 Kona, a Zhezu wì si jiri pe yɛngɛɛ ke na, ma sho fɔ: «Ki pye ye kan, ki yala ye tagawa pi ni!»

³⁰ A pe yengɛɛ kè si yengɛ. A Zhezu wì sigi yo maga ngban pe ni, ma yo fɔ: «Ye wele! Yaga ka ti lere kpɛ mbege jɛn!»

³¹ Ɛɛn fɔ, a pè si kari, mɛɛ saa na Zhezu wi sɛnrɛ yuun wa ki tara ti lagapyew.

Zhezu wìla naɲa bombo wa sagala

³² Fyɔɔnɔ mbele pàa sagala, naa paa kaa na kee, a leele pè si pan naɲa bombo wa ni Zhezu wi kɔrɔgɔ. Yinne tipele làa pye wi ni.

³³ Naa Zhezu wìla kaa ki yinne tipele li puro mali wɔ naɲa wi ni, a wi nɛɛ para. Kìla janwa wi ni fuun wi pari, a pe nɛɛ yuun fɔ: «We fa nga ki cɛnɛ ka yan laga Izirayeli tara ti ni gbɛn!»

³⁴ Ɛɛn fɔ, a Fariziye pe nɛɛ yuun fɔ: «Yinne tipegele to wo wila fannga kaan wi yeri, a wi nɛɛ yinne tipegele ke puro na ke woo leele pe ni!»

Janwa wi yinriwɛ la Zhezu wi ta

³⁵ Zhezu wìla pye na cagbɔrɔ to naa kapire ti ni fuun ti yanri na toro, na leele pe nari Yɛnɲɛɛ sɛnrɛ ti ni wa pe shɛriyinɛ ti ni. Wìla pye na Yɛnɲɛɛ li wunluwɔ Sɛntanra ti yari leele pe kan, na yambala naa yandeele pe ni fuun pe sagala.

³⁶ Janwa ɲa fuun Zhezu wìla pye na yaan, wi yinriwɛ la pye naa taa, katugu ki leele pàa te, a pe jatere wì piri pe na paa *simbaala yɛn, mbele kɔnrifɔ woro pe na*.†

³⁷ Kì kaa pye ma, a Zhezu wì suu fɔrɔgofɛnnɛ pe pye fɔ: «Yarilire nda ti yaa kɔn, ti yɛn ma lɛgɛ, ɛɛn fɔ tunmbyeele pe woro ma lɛgɛ.

† 9:36 9.36: Nɔmbu 27.17; 1 Wunlu 22.17

³⁸ Ki kala na, ye kerɛfo wi yenri wi tunmbyeele lɛgere torogo wa kere pe saa yarilire ti kɔn.»

10

*Zhezu wi pitunmbolo ke
ma yiri shyen wele*

(Maki 3.13-19; Luki 6.12-16)

¹ Kona, a Zhezu wi suu forogofenne ke ma yiri shyen pe yeri, mee fannga kan pe yeri, paa yinne tipegele ke puro paa ke woo leele pe ni. Paa yama naa yandewe pi ni fuun pi koo.

² Zhezu wi pitunmbolo ke ma yiri shyen pe mere ti nda: Ki kongbannga Simo na paa pye na yinri Pyeri, naa wi nosepyo lenana Andire; naa Zebede pinambiile shyen Zhaki naa Zhan;

³ naa Filipu, naa Baritelemi, naa Toma, naa Matiye. Wo la pye faa nizara shofɔ; naa Alife pinambiile shyen Zhaki naa Tade;

⁴ naa Simo Zeloti, konaa Zhudasi Izikariyoti. Wo wila kaa Zhezu wi le wi mbenfenne pe kee.

*Zhezu wila wi pitunmbolo ke
ma yiri shyen pe tun*

(Maki 6.7-13; Luki 9.1-6)

⁵ A Zhezu wi sigi nambala ke ma yiri shyen pe tun, ma pe pye fo: «Leele mbele pe woro Zhufuye, yaga kaa kee poro korogo. Yaga ka ye Samari tara ca ka ni!

⁶ Een fo, yaa kee Izirayeli tara woolo poro korogo, poro mbele pe yen paa simbaala yen, mbele pe pungo we.

⁷ Na ye kaa kee, yaa ki yari leele pe kan, yaa yuun fo: «Yenɛle ca wunluwo pi yongo.»

⁸ Yaa yambala pe sagala, yaa gboolo pe yenni yaa pe yinrigi wa kunwo pi ni! Yaa yayenwe fenne pe sagala kpoyi! Yaa yinne tipegele ke puro yaa ke woo leele pe ni! Yege ta waga, yoro fun yaa ki kaan waga!

⁹ Yaga ka te, nakoma warifuwe, naa penjara tunmoooro le ye yee go na!

¹⁰ Yaga ka cana karikasha le, nakoma deere shyen, naa sawira, naa gbotangala; katugu tunmbyee wi ma daga paa wi kaan wila nii.

¹¹ «Na yaga sa ye ca o ca, cagbogo yi o, kapige yi o, ye lejenge ja, na wi mbe ye yigi we, ye sa tugu wo na! Ye koro wa wi yeri fo ye karipilige ki sa gbɔn!

¹² Yaga ye go nga fuun ni, ye go fenne pe shari ye yo fo: Yeyinngge ki pye ye ni!

¹³ Na ki go woolo paga yenle mbe ye yaara wo, ye yeyinngge sharaga ki koro pe ni. Na paga si je mbe yo pe se ye yaara wo, ye yeyinngge sharaga ki songoro ye na.

¹⁴ Na pee yenle mbe ye yaara wo, nakoma mbe logo ye yeri go ka ni, nakoma ca ka ni wi yo, ye kari ye wo wa ki laga ki ni! Ye karisaga ye ye toooro gbanngban† wi pe yoo wo wa ki laga ki na.

¹⁵ Kaselege ko na, mila ki yuun ye kan, na kiti konpilige kiga ka gbɔn, Sodomu ca naa Gomori† ca woolo pe jologo ki yaa ka mbonro ki ca woolo pe wogo ki na.

Jologo nga ki yaa pan pungo na

† **10:14 10:14:** Pe toooro gbanngban pe yaa wi pepe mboo wo wa, mbege naga fo ki ca woolo pe kapege pye. † **10:15 10:15:** Zhene 19.12-25; Zhude 7

ki senre

(Maki 13.9-13; Luki 21.12-17)

¹⁶ «Ye wele, mi yen na ye tunnu paa simbaala yen wa kombokara ti sogowo. Ye pye tijinliwe ni paa wooro ti yen! Ye pye pow paa ca ketengele ke yen!

¹⁷ Ye yee yingiwε jen leele pe ni, katugu pe yaa kaa ye nii kiti konfenne pe keε, mbaa ye gbɔɔn sapire ni wa pe shariyinre ti ni.

¹⁸ Pe yaa kaa kee ye ni wa gboforoneriye poro naa wunlumbolo pe yεge sogowo na mege ki kala na, jango ye ta yanla serεya wi yo poro naa leele mbele pe woro Zhufuye pe yεge na.

¹⁹ Na paga kaa kee ye wa kiti konsaga sanga na ni, ye jatere wiga ka piri ye senyoro to naa ye paralomo pi kala na. Ki wagati nungba wi ni, senre nda ye yaa ka yo, ti yaa ka tigi wa ye nawa.

²⁰ Katugu yoro ma ye yaa kaa para. Eεn fo, ye To Yenjele li Yinne lo li yaa kaa para wa ye yon.

²¹ «Leele pele yaa kaa pe nosepiile jate pe nii keε pe ta pe pe gbo. Ko nungba koyi teele pe yaa kaa piin pe piile pe na. Piile pe yaa kaa yinrigi pe sevenne pe korogo, mbaa pe kaan pe pe gbo.

²² Leele pe ni fuun pe yaa ka ye panra na mege ki kala na. Eεn fo, na fuun ka ya mbege kun wi yee ni sa gbɔn wa ki kosaga ki na, wo yaa ka sho.

²³ Na paga kaa ye jolo ca ka ni, ye fe ye kari ka yεge ni. Kaselege ko na, mila ki yuun ye kan, sanni ye sa yo ye toro Izirayeli tara ca pyew ki ni, pa Lere wi Pinambyo wi yaa pan.

²⁴ «Lekolipyo wi mege kila gbogo mbe we wi nagafɔ wi na. Tunmbyee fun wi mege kila gbogo mbe we wi kundigi wi na.

²⁵ Lekolipyo wi ko wowi na wi pye paa wi nagafɔ wi yen. Tunmbyee fun, wi ko wowi na wi pye paa wi kundigi wi yen. Na pe kaa na sege ki to wo yinri Beyezebuli, mɛrɛ nda pe ya taga wi sege woolo poro na, to yaa pe mbe wɛ.

*Yaa fyɛ Yɛnɛlɛ li yɛgɛ
(Luki 12.2-7)*

²⁶ «Yaga kaa fyɛ leele pe yɛgɛ! Katugu kagala ngele fuun ke yen ma lara, koro ke ni fuun yaa ka yiri funwa na. Ngele fuun ke yen ngundo, koro ke ni fuun yaa ka jɛn.

²⁷ Nda mila yuun ye kan laga wɔwɔ pi ni, yaa ti yuun kpɛngbelɛngbe. Kalɛgɛrɛ sɛnrɛ nda fuun pe maa yuun wa ye nunɔgbogolo, yaa ti yari nɔgbanga paa pe ma kaa kɔnnɔ wa we.

²⁸ Mbele pe ma lere wi gbo, paa si ya yaraga ka pye wi yinne li na, yaga kaa poro fyɛ. Ɛɛn ƒɔ, Yɛnɛlɛ na li mbe ya wire to naa yinne li ni ti jɔgɔ wa jaganama wi ni, yaa lo fyɛ.

²⁹ Paa karikaŋgala shyɛn pɛrɛ tama nunɔgba na wi le? Ma si yala, ali li nunɔgba na to tara, na ye To Yɛnɛlɛ li sigi jɛn. (Ko ki yen paa ye wogo ki yen.)

³⁰ Yoro wo na, Yɛnɛlɛ li ye yinzire jate ti yɔn ki jɛn.

³¹ Ki kala na, yaga kaa fyɛ! Ye kayɔngɔ kɛ wɛ karikaŋgala lɛgɛrɛ na.

*Mbe taga Zhezu wi na,
nakoma mbe je wi na
(Luki 12.8-9)*

³² «Lere na fuun kaga yo leele pe yɛgɛ na mbe yo wi yen na kɔrɔgɔ, pa mi fun mi yaa kaga yo

na To ɲa wa yɛɲɛɛ na wi yɛɛ na mbe yo ki fɔ wì pye na woo.

³³ Ɛɛn fɔ, lere ɲa fuun ka je na na leele pe yɛɛ na, mi fun mi yaa ka je ki fɔ wi na na To ɲa wa yɛɲɛɛ na wi yɛɛ na.

*Mbe kɔn yɛɛ na Zhezu kala na
(Luki 12.51-53; 14.26-27)*

³⁴ «Yaga kaa ki jate ndɛɛ yeyinɲge m̀ pan ma kan laga tara ti nì dɛ! Yeyinɲge ma m̀ pan ma kan, ɛɛn fɔ, malaga yi.

³⁵ Yɔn mbafinliwɛ m̀ pan mbe le pinambyɔ wo naa wi to pe sɔɔwɔ, naa sumborombyɔ wo naa wi nɔ pe sɔɔwɔ, konaa pijɔ wo naa wi najɔ pe sɔɔwɔ.

³⁶ Lere wi go woolo jate poro pe yaa ka pye wi mbenfenne wele.

³⁷ «Lere ɲa fuun wi to, nakoma wi nɔ wì ndanla ma wɛ mi na, wo si daga mbe pye na woo. Lere ɲa fuun wi pinambyɔ, nakoma wi sumborombyɔ wì ndanla ma wɛ mi na, wo si daga mbe pye na woo.

³⁸ Lere ɲa suu tiparaga ki tugo†, mbe taga na na, wo si daga mbe pye na woo.

³⁹ Lere ɲa kaa ki jaa mboo yinwege ki ta, wo yaa ki la. Ɛɛn fɔ, lere ɲa ka suu yinwege ki la na kala na, wo yaa kaga ta.

*Tɔnli tawa sɛnɛ
(Maki 9.41)*

† 10:38 10:38: **Mbe tiparaga ki tugo: Ko kɔɔ wo yɛn mbe cɛn ma jɔɔɔ ki cɛnwɛ.**

⁴⁰ «Lere ña fuun ka ye yigi jɛŋɛ, muwi ki fɔ wì yigi jɛŋɛ. Lere ña fuun ka silan yigi jɛŋɛ, ña wilan tun wo ki fɔ wì yigi jɛŋɛ.

⁴¹ Lere ña fuun ka Yɛŋɛlɛ yɔn sɛnrɛ yofɔ wa yigi jɛŋɛ, katugu wi yɛn Yɛŋɛlɛ yɔn sɛnrɛ yofɔ, tɔnli ña Yɛŋɛlɛ yɔn sɛnrɛ yofɔ ma ta, wo cɛnlɛ ki fɔ wi yaa ka ta fun. Lere ña fuun ka Yɛŋɛlɛ li lesinɛ wa yigi jɛŋɛ, katugu wi yɛn Yɛŋɛlɛ li lesinɛ, tɔnli ña Yɛŋɛlɛ lesinɛ wi ma ta, wo cɛnlɛ ki fɔ wi yaa ka ta fun.

⁴² Kaselege ko na, mila ki yuun ye kan, lere ña fuun ka tɔnyinmɛ jɛnɛ nungba jate kan ki piile tunmɔmbɔlɔ mbele wa yeri, katugu wi yɛn na fɔrɔgɔfɔ, wo yaa kaa tɔnli wi ta.»

11

¹ Naa Zhezu wìla kaa wi fɔrɔgɔfɛnnɛ kɛ ma yiri shyɛn pe naga ki sɛnrɛ ti ni ma saa kɔ, a wì si yiri lema, ma kari mbe saa leele pe nari Yɛŋɛlɛ sɛnrɛ ti ni, mbaa ti yari pe kan wa ki tara nungba ti cara ti ni.

*Zhan Batisi wo
naa wi fɔrɔgɔfɛnnɛ pe sɛnrɛ
(Luki 7.18-35)*

² Ma Zhan Batisi wi ta wa kaso, a wì si Kirisi wi kapyegele ke sɛnrɛ logo. Kì kaa pye ma, a wì suu fɔrɔgɔfɛnnɛ pele tun wa Zhezu wi yeri

³ a pè saa wi yewe ma yo fɔ: «Shɔfɔ ña pòo sɛnrɛ yo ma yo wi yaa pan wowi mboro lee, nakoma we daga mbaa wa yɛgɛ singi bere?»

⁴ A Zhezu wì si pe yɔn sogo ma yo fɔ: «Iɲga yaa yaan konaa ñga yaa nuru, ye saga yɛgɛ yo ye Zhan wi kan. Yoo pye fɔ:

⁵ <Ʋyɔɔnɔ paa yaan. Jejɔgɔɔ fenne paa tanri cɛcɛcɛ. A Yayenwɛ fenne pɛ sagala. A nunɔgbojiile paa nuru. A gboolo paa yenni na yinrigi wa kunwɔ pi ni. A *Yɛnɲɛle li Sentanra ti yɛn na yari Ʋyɔnɔ fenne pe kan.*[†]

⁶ Lere ɲa suu tagawa pi je mbe laga na na, fɛrɛwɛ yɛn ki fɔ wi woo!> »

⁷ Naa Zhan wi fɔrɔgɔfenne pàa kaa sɔngɔrɔ ma kari, a Zhezu wì si senre ti le, nɛɛ para janwa wi ni Zhan wi kanɔgɔɔ, na yuun fɔ: «Yiŋgi yàa kari sa wele wa gbinri wi ni? Gbagara kanɔgaga ɲga tifeleɛ maa gbɔɔn naga yeɛ ko kayi yàa kari sa wele wi le? Ayoo.

⁸ Kì pye ma, ambɔ yàa si kari sa wele? Lere wa, ɲa wùu yeɛ pɔ paara tiyɔnrɔ ni wi le? Ayoo. Katugu mbele pe maa pe yeɛ pɔ paara tiyɔnrɔ ti ni, pe ma pye wa wunlumbolo yinre ti ni.

⁹ Enhen, yiŋgi yaa si saa wele? Yɛnɲɛle yɔn senre yofɔ lawi wi le? Ee, mì yo ma dɛ. Mi yɛn naga yuun ye kan, fɔ wi meɛ kì gbɔgɔ ma wɛ Yɛnɲɛle yɔn senre yofɔ na.

¹⁰ Ko Zhan wo senre Yɛnɲɛle làa yo wa li senre sɛwɛ wi ni, ma yo fɔ:

*Wele, mi yaa na pitunɲɔ wi torogo wa ma yeɛɛ,
wi sɔɔn kologo ki yenge ma kan.*[†]

¹¹ Kaseleɛ ko na, mila ki yuun ye kan, senwee piile mbele fuun jɛɛɛ pɛ se, wa kpe fa yiri wa pe ni, ɲa wi yɛn legbɔɔ ma wɛ Zhan Batisi wi na. Eɛn fɔ, wa Yɛnɲɛle ca wunluwɔ pi ni, ɲa wi yɛn pe ni fuun jɛɛ, wo yɛn legbɔɔ ma wɛ Zhan wi na.

[†] **11:5 11:5:** Eza 61.1 [†] **11:10 11:10:** Mala 3.1; Eza 40.3

12 Maga le wa Zhan Batisi Yenḡeḡe senre yowo pi na fɔ ma pan ma gbɔn nala, paa ki ngbanga mbe ye wa Yenḡeḡe ca wunluwɔ pi ni, mbele pè ngban ki na poro, paa ki lagajaa mboo ta.

13 Yenḡeḡe li yɔn senre yofenne poro naa Moyisi lasiri sɛwɛɛle pè para Yenḡeḡe li wunluwɔ wogo ki na fɔ ma pan ma gbɔn Zhan wagati wi na.

14 Na ye mbe yenle mbe taga na na, yege jɛn ye yo fɔ Eli ḡa pàa wi panga ki yari, Zhan wo lawi we†.

15 Nunḡbogolo ka pye ḡa na, wi ke jan wila nuru.

16 «Mbe ya mbe nala pilige woolo pe taanla ambo ni? Ye wele! Pe yen paa piile yen. Pe yen ma cɛn wa katogo, nɛɛ jɔrɔgi naga yuun pe nimbiile pe kan fɔ:

17 <Wàa wegele win ye kan ye ta ye yɔ, yee yɔ. A wè kunwɔ yuuro kɔ, yee gbele.>

18 Ko ki naga ma yo Zhan Batisi na wila pan, wi sila pye na yaakara kpayi kaa, wi sila si pye na sinme woo. A pè yo fɔ yinne tipele li ye wi ni.

19 Lere wi Pinambyɔ wo kaa pan na nii na woo, a pè songɔrɔ naa ma yo fɔ: <Ye wele! ḡa wo pan ma koro na nii na woo, ma pye nizara shofenne poro naa kapere pyefenne pe wɔnlo.> Ɛɛn fɔ, Yenḡeḡe li tijinliwɛ pe maa jɛn ma yo pì sin li kapyegele koro fanḡa na.»

*Cara nda tila je
mbe logo Zhezu wi yeri
(Luki 10.13-15)*

20 Kona, Zhezu wila wi kafonḡolo ke legere pye cara nda ni, a wi nɛɛ para ki cara ti woolo

† 11:14 11:14: Mala 3.23

pe na, katugu pe sila pe kapere ti jen mberi yaga. Wila pe pye fo:

²¹ «Yoro Korazen ca fenne wele, jologo yen ye wogo! Yoro Betisayida ca fenne fun, jologo yen ye wogo! Katugu ndeε ki pye kafonngolo ngele ke pye wa ye yeri, pa ke ja pye wa Tiri ca naa Sidon ca woolo pe yege sogowo, anme ki gbon yeen pe kashara lele pe yee na, ma pe yee piligi wa conro ti ni mbege naga fo paa jaa mbe pe kapere pyege ki yaga.

²² Ki kala na, mila ki yuun ye kan, na kiti konpilige kiga ka gbon, Tiri ca naa Sidon ca woolo pe jologo ki yaa ka mbonro ye wogo ki na.

²³ Yoro Kaperinawu ca woolo fun, ye nawa po ni pe yaa ka ye yirige mbe gbon fo wa yenjele na wi le? Ayoo de, pe yaa ka ye tirige fo wa kuulo tara; katugu ndeε ki pye kafonngolo ngele ke pye wa ye yeri pa ke pye wa Sodomu ca,[†] anme ki ca ki wa ali ma pan ma gbon nala na.

²⁴ Ki kala na, mila ki yuun ye kan, na kiti konpilige kiga ka gbon, Sodomu ca woolo[†] pe jologo ki yaa ka mbonro ye wogo ki na.»

*Yaa paan na korogo
ye wogosaga ta
(Luki 10.21-22)*

²⁵ Ki wagati wi ni, a Zhezu wi sho naa fo: «Na To, mboro ma yen naayeri wo naa tara ti Fo. Mila ma shari, katugu nga ma lara dunruya

[†] **11:23 11.23:** Zhenε 19.22-25 [†] **11:24 11.24:** Sodomu ca woolo pe kapere tila gbogo Yennele li yege na, fo a li ki ca ki tongo. Zhenε 19.24-28; Zhude 7

kajenmbele poro naa sɛwɛ jɛnfɛnnɛ pe na, m̀aga pye maga naga piile tunmɔmbɔɔ† poro na.

²⁶ Na To mà ko pye ma, katugu ko k̀ɔn ndanla.

²⁷ «Na To wì yaraga pyew ki le na kɛɛ. Lere kpɛ si Pinambyɔ wi jɛn, ndɛɛ wi To wo nunɔba. Lere kpɛ si To wi jɛn, ndɛɛ Pinambyɔ wo nunɔba, konaa leele mbele Pinambyɔ wi yɛn na jaa mboo To wi naga pe na we.

²⁸ «Yaa paan na k̀ɔɔɔ, yoro mbele fuun yè tugo konaa ma te ye tuguro ti ni. Mi yaa ti laga ye go na, mbe wogosaga kan ye yeri.

²⁹ Yanla tunɔgo pyetige ki tugo paa falinɛɛ yɛn. Ye pye na f̀ɔɔɔfɛnnɛ, katugu nandanwa f̀ɔ wi mi, mi si yɛn p̀ɔw. Kiga pye ma, pa ye yaa wogosaga ta wa ye yinwege ki ni.

³⁰ Katugu na tunɔgo pyetige ki tugulo si nɔban, tuguro nda mi yaa si kan ye yeri tii nugu.»

12

Zhezu wi yɛn cɛnpilige ki Fɔ

(Maki 2.23-28; Luki 6.1-5)

¹ Ko punɔgo na naa, Zhezu wila pye na toro shɔɔɔɔ kɛɛ ta nawa Zhufuyecɛnpilige ka ni, ma yala funɔgo la pye wi f̀ɔɔɔfɛnnɛ pe na. A pe nɛɛ ki shɔɔɔɔ sheshegele kele k̀ɔn na ke tunrugu na ke pyɔ wi woo naa kaa†.

² Fariziye mbele p̀aa pye le, naa p̀aa kaa ki yan ma, a pè si Zhezu wi pye f̀ɔ: «Wele! Kala na lii

† 11:25 11.25: *Piile tunmɔmbɔɔ*: Poro pe yɛn mbele pe fa Yɛnɔɔɔ wogo ki jɛn mbe wali ki na we. † 12:1 12.1: Dete 23.25

daga mbaa piin cɛnpilige ki ni, lo ma fɔrɔgɔfenne paa piin!»

³ A wì si pe yɔn sogo ma yo fɔ: «Ŋga Davidi wila pye pilige ka ni wo naa wi pinleyɛɛnle pe ni, ma yala fungo la pe yigi, ye sigi kara mbege yan wi le?

⁴ Wila ye wa Yenɲele li go ki ni, wo naa wi pinleyɛɛnle pe ni, buru ŋa pàa wɔ saraga Yenɲele li yeri, ma wa ka, wo ŋa wi sila daga pe wa ka, kaawɔ saraga wɔfenne poro nunɓba†.

⁵ Nakosima, ye sigi kara wa lasiri sewe wi ni mbege yan fɔ saraga wɔfenne pe maa cɛnpilige ki jogo tunɲgo ŋga pe maa piin wa sherigo gbɔgɔ† ki kala na, ma si yala, pe woro na jate ki jɔgɔfenne.

⁶ Mila ki yuun ye kan, wa yen laga ŋa wì gbɔgɔ ma we sherigo gbɔgɔ ki na.

⁷ Yenɲele senre sewe wi yen na senre nda yuun ma yo fɔ: *«Leele yinriwe taga ko mila jaa, mi woro na yaayoro saraga jaa,»* † ki pye ndeɛ ki senre yeri kɔrɔ jɛn, ye se jɛn naa leele mbele pe yen jeregisaga fu pe jeregi.

⁸ Katugu Lere wi Pinambyɔ wi yen cɛnpilige ki Fɔ!»

*Zhezu wila nana wa sagala,
wi keɛ kila shɔ wi na
(Maki 3.1-6; Luki 6.6-11)*

⁹ Ko pungo na, a Zhezu wì si yiri lema, mɛɛ saa ye pe sherigo ka ni.

† 12:4 12:4: 1 Sami 21.3-6; Eki 25.30; Levi 24.5-9 † 12:5 12:5: Nɔmbu 28.9 † 12:7 12:7: Oze 6.6

¹⁰ Naŋa wà la pye wa, wi kɛɛ nunɗba la sho wi na. Leele mbele pàa pye wa, a pè si Zhezu wi yewe ma yo fɔ: «Ki daga lere wa mbe lere sagala cɛnpilige ni le?» Pàa ko yo ma, mbe ta mbe baga wi na mbe yo wi kapege pye.

¹¹ A Zhezu wì si pe yɔn sogo ma yo fɔ: «Wiwiin wi yɛn laga ye ni, na sumbyɔ nunɗba ka pye wi yeri, wiga to wetijugo ka ni cɛnpilige ki ni, wi se saa wɔ wa?»

¹² Ma si yala, lere wo wɛ sumbyɔ wo na pew! Ki kala na, ki daga paa kajɛɗɛ piin cɛnpilige ki ni.»

¹³ Kona, a wì si naŋa wi pye fɔ: «Ma kɛɛ ki sanga!»

A naŋa wì suu kɛɛ ki sanga. A kì si sagala kpoyi, mɛɛ pye paa sannɗa ki yɛn.

¹⁴ A Fariziye pè si yiri ma saa pe yɛɛ yan, paa yɛɛ ɗga na pe yaa ki pye, mbe ta mbe Zhezu wi gbo we.

Tunmbyee ɗa Yɛnɗɛle li wɔ

¹⁵ Naa Zhezu wìla kaa ki wogo ki jɛn, a wì si yiri wa ki laga ki na nɛɛ kee, a leɛgere si taga wi na. A wì si yambala pe ni fuun pe sagala,

¹⁶ ma sigi yo maga ɗɗban pe ni, ma yo wi yɛn lere ɗa cɛnɛ, paga kaa naga.

¹⁷ Ko la pye ma, jaɗgo sɛnre nda Yɛnɗɛle yɔn sɛnre yofɔEzayi wìla yo, ti ta tiri yɛɛ yɔn fili, fɔ:

¹⁸ *Na tunmbyee ɗa mì wɔ, wi ɗa.*

Wi yɛn mala ndanla fɔ jɛɗɛ.

Wi kala lilan ndanla jɛɗɛ.

Mi yaa kanla Yinne li tirige wi na.

Wi yaa kaa na kiti kongo ki yari cengele woolo pe kan.

19 Wi se ka kendige wo lere ni, wi se kaa gbanla lere na.

Pe se kaa yogo logo wa kongolo ke ni.

20 Wi se ka gbagara kangala na li kunnu li kaari. Wi se ka fitanla na wi yen na finri wi figi.

Wi yaa ka ko pye ma, jango nga ki yen ma sin, ki sa cew ta.

21 Cengele woolo pe ni fuun pe yaa ka pe jigi wi taga wi na.†

Zhezu wi fannga ki we

Sotanla wi wogo ki na

(Maki 3.22-30; Luki 11.14-23)

22 Kona, a pe si kari nana wa ni Zhezu wi korogo, wila pye fyoon konaa bombo, katugu yinne tipele la pye wi ni. A Zhezu wi suu sagala. A wi ya na para, na yaan.

23 Kila janwa wi ni fuun wi pari, a pe nee yuun fo: «Naga yen ma, Davidi setirige pyo wo si ma na yeen?»

24 Een fo, naa Fariziye pa kaa ki logo janwa wi yeri, a pe sho fo: «Ki nana na yeen, wila yinne tipegele ke puro na ke woo leele pe ni yinne tipegele to Beyzebuli wo fannga na.»

25 Een fo, Zhezu wila pe nawa jatere wi jen, a wi si pe pye fo: «Wunluwo o wunluwo pi leele pe maa wiin pe yee ni, ki wunluwo pi ma jogo. Ca o ca, nakoma sege o sege ki leele pe maa wiin pe yee ni, ki ma jogo.»

† **12:21 12.18-21:** Ki laga nga ki yen na para mbele pe te, ma pye sagawa fu wa Yennele kologo ki ni poro senre na. Zhezu wi yaa ka ki woolo pe sho; Eza 42.1-4.

²⁶ Sotanla fun, na wi kaa wi woolo pe puro, kona, wi yen na wiin wi yee ni. Pa wi wunluwo pi se ya cen.

²⁷ Na kaa pye mi maa yinne tipegele ke puro na ke woo leele pe ni Beyezebuli wo fannga na, ambɔ wi maa fannga kaan ye woolo poro yeri pe ma sila ke puro na ke woo leele pe ni? Ye woolo jate poro pe yen ye kiti konfenne wele.

²⁸ Kaselege ko na, Yenɲele li Yinne lo fannga na mila yinne tipegele ke puro na ke woo leele pe ni. Ko ki naga ma yo Yenɲele li wunluwo pi gbɔn laga ye na makɔ.

²⁹ «Lere se ya ye lengbaan wa go mboo kee yaara ti le, na wii keli mboo po gbɛn. Na wi kaa po mbe ko, wi mee ya maa go yaara ti ni fuun ti le.

³⁰ Ki kala na, na lere na woro na ni, mi yen ma wo mben. Lere na woro nala sari mbaa leele pe gbogolo, wo maa pe jaragi.

³¹ Ko ki ti mila ki yuun ye kan fo kapere nda leele paa piin, naa Yenɲele li mege nga paa jogo, ti ni fuun ti yaa ka kala yaga pe na. Een fo, lere na fuun ka Yinnekpoyi li mege ki jogo, ki kapege ki se kala yaga wi na.

³² Lere na ka senpere yo Lere wi Pinambyo wi na, ki kapege ki yaa ka kala yaga wi na. Een fo, lere na ka senpere yo Yinnekpoyi li na, ki kapege ki se kala yaga wi na laga ki dunruya na wi ni, ki se si kala yaga wi na goto.

*Tige ko naa ki pyo
(Luki 6.43-45)*

³³ «Na tige ki ka pye jɛŋɛ, ki pyɔ wi ma pye jɛŋɛ. Na tige ki ka si tijanga, ki pyɔ wi ma tijanga; katugu tige ki ma jɛn ki pyɔ wo na.

³⁴ Mɛɛɛɛ pire wele dɛ! Yoro mbele ye yɛn ma pe yɛn, ye mbe ya mbaa sɛnjɛndɛ to yuun mɛɛɛ? Katugu lere wi nawa piga yin yaraga ŋga ni, ko wi yɔn ki maa yuun.

³⁵ Lejɛŋɛ we, wi maa yarijɛndɛ woo na yinrigi wa wi yarijɛndɛ ti ni. Ɛɛn fɔ, lepee we, wi maa yaripere woo na yinrigi wa wi yaripere ti ni.

³⁶ Mila ki yuun ye kan fɔ, kiti kɔnpilige, sɛnjagara nda fuun leele pe maa yuun, pe yaa ka sa pe yewe ti ni.

³⁷ Katugu lere wi yaa ka tanga ta Yɛŋɛɛɛ yeri wi sɛnyoro to kala na, wi yaa si ka pye jɔgɔfɔ wi sɛnyoro to kala na.»

Leele pàa pye na jaa

Zhezu wi kafɔnnɔ la pye peli yan

(Maki 8.11-12; Luki 11.29-32)

³⁸ Kona, a lasiri sɛwɛ jɛnfɛnnɛ pele naa Fariziye pele ni, pɛ si Zhezu wi yewe ma yo fɔ: «Nagafɔ, waa jaa ma kafɔnnɔ la pye weli yan.»

³⁹ A Zhezu wì si pe yɔn sogo ma yo fɔ: «Nala pilige woolo pe yɛn kapere pyɛfɛnnɛ naa kɛɛnrɛ lifɛnnɛ. Pe yɛn na kafɔnnɔ la jaa mbe yan. Ɛɛn fɔ, kafɔnnɔ la se pye pe kan naa, kaawɔ Yɛŋɛɛɛ yɔn sɛnrɛ yofɔ Zhonasi wolo lo.

⁴⁰ Katugu yɛɛɛ ŋga na Zhonasi wìla yɔnlɔ taanri naa yɛmbinɛ taanri pye wa mbɛnɛ gbɛgbɛnɛ li nawa, ki pyɛlɔmɔ nungba pi na fun, Lere wi Pinambyɔ wi yaa ka piliye taanri naa yɛmbinɛ taanri pye wa tara.

⁴¹ Kiti kɔnpilige, Ninive† ca fenne pe yaa ka yiri mbe nala pilige woolo pe jeregi, katugu Zhonasi wila Yenŋele senre nda yo ma pe kan, paa ti logo ma pe kapere ti jen mari yaga. Ye wele, lere wa yen laga, ŋa wi we Zhonasi wi na, (ye si woro na jaa mbe wo senre to logo.)

⁴² Kiti kɔnpilige, yɔnlɔparawa kalige kee wun-lunjo wi yaa ka yiri mbe nala pilige woolo pe jeregi, katugu wila yiri wa tara ti kosaga ki na ma pan ma Salomo wi tijinliwe senre ti logo. Ye wele, lere wa yen laga ŋa wi we Salomo wi na, (ye si woro na jaa mbe wo senre to logo.)

Yinne tipele li songɔɔkala
(Luki 11.24-26)

⁴³ «Na yinne tipele liga wo lere wa ni, li ma saa na yanri wa gbinri wi ni, wa laga ŋga tonmo na pye we, na wogosaga lagajaa mbe wogo. Naa li woro mbe ka yan,

⁴⁴ kona, li ma sho fo: <Mi yaa songɔɔ wa na go ŋga mi wo wa ki ni.> Na liga ka songɔɔ, li mee pan maga yan waga, pege gbogolo maga pe fo jenge.

⁴⁵ Kona, li mee kari ma saa yinne tipegele kele yege lagaja naa kolshyen, ŋgele ke pe ma we lo jate li na. Lo naa koro ni, ke mee pan ma ye wi ni, mee cen wa wi ni. Kona, ki lerefo wi cenwe pi ma songɔɔ ma tijanga ma we konɔbannga ki na. Nala pilige lepeepe pa pe wogo ki yaa ka pye ma fun.»

† 12:41 12.41: Zhona 3.5-10

*Mbele paa tanri Yenḡeḡe li senre
ti na, poro pe yen Zhezu
wi nɔsepiile wele*

(Maki 3.31-35; Luki 8.19-21)

⁴⁶ Ma Zhezu wi ta wila pye na para janwa wi ni bere, a wi nɔ naa wi nɔsepiile nambala pè si gbɔn le. Pàa pye ma yere wa funwa na, nɛɛ wi jaa mbe para wi ni.

⁴⁷ A lere wà sigi yo ma Zhezu wi kan fɔ: «Wele! Ma nɔ wo nɔɔ nɔsepiile nambala pe ni, pe yen ma yere le funwa na, paa jaa mbe para ma ni.»

⁴⁸ A Zhezu wì sigi lerefɔ wi pye fɔ: «Ambɔ wi yen na nɔ wo? Ambenɛ pe yen na nɔsepiile nambala poro?»

⁴⁹ Kona, a wì suu kɛɛ ki naga wi fɔrɔgofenne pe na, ma sho fɔ: «Wele, na nɔ naa na nɔsepiile nambala poro wele mbele laga we.

⁵⁰ Katugu lere ḡa fuun kaa na To ḡa wa yenḡeḡe na wi nandanwa kala li piin, wo wi yen na nɔsepyɔ lenaḡa, naa na nɔsepyɔ sumboro, naa na nɔ.»

13

*Yariluguro fɔ yomiyɛḡe
(Maki 4.1-9; Luki 8.4-8)*

¹ Ki pilige nunḡba ki ni, a Zhezu wì si yiri wa go, mɛɛ kari ma saa cɛn wa loḡbɔḡɔ ki yɔn na, mbaa leele pe nari Yenḡeḡe senre ti ni.

² A janwa gbɔɔ là si saa gbogolo wa wi tanla maa maga, a wì si ye ma cɛn tɔnmɔkɔrɔ ka ni wa tɔnmɔ pi go na. A janwa gbɔɔ lo si koro wa loḡɔ ki koḡo na.

³ Wìla yarilegere senre yo pe kan yomiyegele ni, ma yo fɔ:

«Nana wà la yiri ma kari saa yariluguro lugu wi kere paa yegɛ nga na pe maa mali wi waa.

⁴ Maa ta wila ti yanragi, a yariluguro tà si to wa konɔ li yon na. A sannjere si pan mari yoli.

⁵ A tà to yaannguro laga na, tara sila pye le ma jengɛ. A ti si fi fyaw, katugu tara ti sila pye ma jugo le.

⁶ Eɛn fɔ, naa yonlo kila kaa yiri ma ngban na yaa, a ti si waga, katugu ninde jende sila pye ti na.

⁷ A tà to wuuro sɔgɔwɔ ma fi. A wuuro ti si yiri mari ton.

⁸ A tà si to wa tara jende ti na, ma fi ma yiri ma se. Tà la se pyɔ cenme. A tà se pyɔ nafa taanri. A tà se pyɔ nafa ma yiri ke.»

⁹ Kona, a Zhezu wì si pe pye fɔ: «Nunɔgbogolo ka pye na na, wi ke jan wila nuru!»

*Yingi na Zhezu wila si pye
na para yomiyegele ni*

(Maki 4.10-12; Luki 8.9-10)

¹⁰ Kona, a forɔgɔfenne pè si fulo Zhezu wi tanla, mɛɛ wi yewe ma yo fɔ: «Yingi na ma nɛɛ para pe ni yomiyegele ni?»

¹¹ A Zhezu wì si pe yon sogo ma yo fɔ: «Yenɔɔle li ngundo senre nda ti yen na para li ca wunluwo pi wogo na, pa ligi kan yoro yeri, a yèri jen. Eɛn fɔ, kii kan poro yeri.

¹² Katugu yaraga yen na fuun yeri, pe yaa ka ka taga wo kan, wi ta naa legere. Eɛn fɔ, yaraga woro na fuun yeri, jenri na wì ta, pe yaa kaa sho wi yeri.

¹³ Ko kì ti mila para pe ni yomiyegɛle ni, katugu pe maa wele, ɛɛn fɔ, paa la yaan. Pe ma pe nunɔgbogolo ke jan na nuru, ɛɛn fɔ, paa si logo, paa sila ti kɔɔ jenni.

¹⁴ Senre nda Yenɛɛle yɔn senre yofɔEzayi wila yo, tiri yɛɛ yɔn fili pe kanɔɔlo, fɔ:
Ye yaa kaa nuru jɛɛɛ, ɛɛn fɔ, ye se kaa ti kɔɔ jenni.

Ye yaa kaa wele jɛɛɛ, ɛɛn fɔ, ye se kaa yaan.

¹⁵ *Katugu ki leele mbele yɛɛn, pe kotoɔ tì nɔɔn pe na.*

Pè pe nunɔgbogolo ke tɔn, ma pe yɛngɛle ke tɔn, jango paga kaa yaan pe yɛngɛle ke ni, paga si kaa nuru pe nunɔgbogolo ke ni. Paga si kaa kagala kɔɔ jenni wa pe kotogo na, jango paga ka ta mbe kanɔɔ mbe pan mi Yenɛɛle na kɔɔɔ mbe pe sagala.†

¹⁶ «Yoro wo na, fɛɛɛɛ yɛn ye woo, katugu yaa yaan ye yɛngɛle ke ni, na nuru wa ye nunɔgbogolo ke ni.

¹⁷ Kaselege ko na, mila ki yuun ye kan, Yenɛɛle yɔn senre yofenne pe lɛɛɛɛ, naa mbele pè pye Yenɛɛle li woolo pe lɛɛɛɛ la pye naga jaa mbe nɔɔ yaa yaan ki yan. ɛɛn fɔ, pe sila ki yan. Pàa pye naga jaa mbe nda yaa nuru ti logo, ɛɛn fɔ, pe sila ti logo.»

*Zhezu wila yartiluguro fɔ
wi yomiyɛle li kɔɔ wi yo
(Maki 4.13-20; Luki 8.11-15)*

¹⁸ A Zhezu wì sho naa fɔ: «Ki kala na, yaa yartiluguro fɔ wi yomiyɛle li kɔɔ wi nuru.

† 13:15 13.14-15: Eza 6.9-10

19 Yariluguro nda ti to wa kono li yon na, ko ki yen paa lere na wiga Yenɲele li wunluwo senre ti logo, na wi siri koro jen, Sotanla wi ma pan ma nda wi logo ti wo wa wi nawa.

20 Yaanɲuro laga nga yariluguro ti to wa ki na, ko ki yen paa leele mbele pe ma Yenɲele senre ti logo, ma yenle ti na fyaw nayinme ni.

21 Eɛn fo, paa ti yaga ti censaga ta wa pe nawa. Pe ma taga ti na wagati jenri ni. Na jorowo ka gbɔn pe na, nakoma leele pe kaa pe jolo ki senre ti kala na, pe meɛ je ti na.

22 Yariluguro ti to wuuro tiire laga nga na, ko ki yen paa leele mbele pe Yenɲele senre ti logo. Eɛn fo, ki dunruya na wi jatere legere to naa penjagboro nda ti maa pe fanla na pe punɲu, ti ma ki senre ti sho pe yeri, tila ya kala yon pe kan.

23 Tara jende nda yariluguro ti to wa ti na, to ti yen paa leele mbele pe ma Yenɲele senre ti logo mari koro jen, ma piile se. Ki piile pele ma pe cenme cenme se. Pele ma pe nafa taanrindaanri se. Pele ma pe nafa ma yiri ke ke se†.»

Zhezu wila yan pege yomiyele la wa

24 A Zhezu wi si nuru naa ma yomiyele la wa ma pe kan, ma yo fo: «Yenɲele ca wunluwo pi yen ma yaraga nga le, ki wele. Naɲa wa la saa yariluguro jende ta lugu wi kere.

25 Yembine la ni, ma leele pe yaga paa wonlo, ki naɲa wi mbenfo wa si pan ma yan pege pire

† 13:23 13.23: Ko koro wo yen fo pe maa tanri Yenɲele senre ti na nari gbogo, konaa mari yo ma pele kan, fo poro fun pe ma saa taga ti na.

yanragi wa yariluguro ti sɔgɔwɔ, mɛɛ sɔngɔrɔ ma kari.

²⁶ Naa yariluguro tɪla kaa fi ma yiri na jofyogolo woo, a yan pege kɪ si fi fun.

²⁷ A kɛrɛ fɔ wi tunmbyeele pɛ si saa wi pye fɔ: <We to, mɪ yo yariluguro jendɛ maa si lugu wa ma kɛrɛ, yan pege ŋga kɪ yiri wa, ko pan mɛɛ?>

²⁸ A wɪ si pe yɔn sogo ma yo fɔ: <Na mbenfɔ wo wawi wɪ pan ma ko pye ma.> Kona, a tunmbyeele pɛ suu yewe ma yo fɔ: <Maa jaa we saga fali wege wɔ wa le?>

²⁹ A wɪ sho: <Ayoo, katugu na ye ka saa ki kologi, kana ye yaa fara yaara nda tɪ lugu ta ni mberi kologi.>

³⁰ Ki kala na, yeri yaga wa ti pinɛ tɪla lee ja, fɔ yariluguro ti kɔnsanga wi sa gbɔn. Na wiga ka gbɔn, pa mi yaa ki yo ti kɔnfennɛ pe kan, mbe yo fɔ: Ye keli ye yan pege ki kɔlogi, yege pɔ pɔgɔlɔ pɔgɔlɔ, yege sogo gbɛn. Yee jɛn ye yarilire ti tunŋgɔ ki pye, yeri le wa na bondo wi ni.> »

Mutari tige pyɔ yomiyɛɛ

(Maki 4.30-32; Luki 13.18-19)

³¹ A Zhezu wɪ si nuru naa ma yomiyɛɛ la wa ma pe kan. Wila yo fɔ: «Yɛnŋɛɛ ca wunluwɔ pi yɛn paa mutari tige pile yɛn, nanja wà la li le ma saa li lugu wi kɛrɛ.

³² Ki tige pile lo li yɛn yariluguro nda fuun pe maa yanragi ti pire ti ni fuun jɛɛɛ le. Ɛɛn fɔ, na li ka fi, li ma yiri ma gbɔgɔ ma wɛ sɛrɛ tire ti ni fuun ti na. Li ma pye tige, fɔ *sannjɛrɛ ti ma saa na ti sere poo wa ki njere ti ni*†.»

† 13:32 13.32: Eze 17.23; 31.6; Dani 4.20-22

*Leve yomiyele
(Luki 13.20-21)*

³³ A Zhezu wì si nuru naa ma yomiyele la wa pe kan, ma yo fɔ: «Yenɲele ca wunluwɔ pi yen paa leve yen. Jele wà wi pinle wi farini muwe bɔrɔ kɔngɔ ni maa gbɔn, fɔ a leve wì saa pi fe maa yirige pyew.»

*Zhezu wila pye
na yomiyegele ke waa
leele pe kan go nga na
(Maki 4.33-34)*

³⁴ Zhezu wila ki kagala ke ni fuun ke yo janwa wi kan yomiyegele ni. Wi sila para pe ni yege ka na naa, na yomiyegele la ma.

³⁵ Wila pye na ko piin ma, janɲo Yenɲele yɔn senre yofɔ wila senre nda yo, ti ta tiri yee yɔn fili, fɔ:

Mi yaa kaa para pe ni yomiyegele ni.

*Maga le wa dunruya wi dasanga wi ni, kagala
ngele kaa pye ma lara,
mi yaa kaa ke yuun pe kan.†*

*Zhezu wila yan pege yomiyele
li kɔrɔ wi yo*

³⁶ Kona, a Zhezu wì si janwa wi yaga le, mee kari wa go. A wi fɔrɔgɔfenne pè si fulo wi tanla ma suu pye fɔ: «Yan pege nga ki yiri wa kere, ki yomiyele li kɔrɔ wi yo we kan!»

³⁷ A Zhezu wì si pe yɔn sogo ma yo fɔ: «Lere ɲa wì saa yariluguro jende ti yanragi, wo wi yen Lere wi Pinambyɔ we.

† 13:35 13:35: Yuuro 78.2

³⁸ Kεre to ti yen dunruya we. Yariluguro jende to ti yen mbele pe yen Yenηele li wunluwo pi woolo wele. Yan pege ko ki yen mbele pe pye Sotanla wi woolo wele.

³⁹ Mbenfo ηa wi saa yan pege ki yanragi, wo wi yen Sotanla we. Yariluguro kongo ko ki yen dunruya kowo we. Yariluguro konfenne poro pe yen merεgeye wele.

⁴⁰ Yege ηga na yan pege pe maga kologi maga wa wa kason ki ma sogo, dunruya kopilige pa ki yaa ka pye ma fun.

⁴¹ Lere wi Pinambyo wi yaa kaa merεgeye pe torogo, mbele pe maa leele pe kaan pe maa kapege ki piin, pe pan pe pe conri pe pe wo wa wi wunluwo pi ni, mbe pinle kapere pyefenne pe ni.

⁴² Pe yaa ka pe wa wa kason gbogo ki ni. Pe yaa kaa gbele wa, mbaa pe ngangala ke kaa jologo ki kala na.

⁴³ Eεn fo, Yenηele li lesinmbele pe yaa kaa yengεle paa yonlo ki yen, wa pe To wi wunluwo pi ni. Nungbogolo ka pye ηa na, wi ke jan wila nuru.

Penjara nda ti lara ti yomiyεle

⁴⁴ «Yenηele ca wunluwo pi yen paa penjagboro yen, nda pe lara kere ta nawa. A nana wa si saa ti yan, mee nuru naa mari lara, mee kari nayinme coli ma saa wi kee yaara ti ni fuun ti pere, mee songoro ma saa kere ti lo.

Somu pyo tiyoon yomiyεle

⁴⁵ «Yenηele ca wunluwo pi yen paa perefo wa yen. Wi yen na yanri na somu tiyoon lagajaa.

⁴⁶ Naa wì ka saa wa yan, ña wi sɔnɔŋɔ ki ñgban, a wì si saa wi kɛɛ yaara ti ni fuun ti pɛrɛ, mɛɛ saa wi lɔ.

Ñgbanra wɔmɛrɛ yomiyɛlɛ

⁴⁷ «Yɛnɔɛlɛ ca wunluwɔ pi yɛn paa ñgbanra wɔmɛrɛ yɛn fun. Ñgbanra wɔfɛnnɛ pe mari wa wa lɔgbɔɔ ki ni, mɛɛ ñgbanra ti cɛnlɛ pyew ta yigi.

⁴⁸ Na mɛrɛ tiga yin ñgbanra ti ni, pe mari tilele ma yiri ti ni ma saa cɛn wa lɔɔ kɔŋɔ na mari cɔnri. Ñgbanra nda ti yɛn jɛndɛ, pe ma to le wa pe kanjara ti ni, mɛɛ nda ti se ya kala yɔn to wa.

⁴⁹ Dunruya kɔpilige, pa ki yaa ka pye ma fun. Mɛrɛgɛye pe yaa ka pan mbe lepeele pe cɔnri mbe pe wɔ Yɛnɔɛlɛ lesinmbele pe ni,

⁵⁰ mbe si pe wa wa kason gbɔɔ ki ni. Pa pe yaa kaa gbele wa, mbaa pe ñgangala ke kaa jɔlɔɔ ki kala na.»

Penjara fɔnndɔ naa penjalɛrɛ sɛnrɛ

⁵¹ A Zhezu wì si pe yewe ma yo fɔ: «Yege kagala ke ni fuun ke logo ma ke kɔrɔ jɛn le?» A pè sho fɔ: «Ee.»

⁵² Kona, a wì si pe pye fɔ: «Lasiri sɛwɛ jɛnfɔ ña fuun wi kanɔga ma pye Yɛnɔɛlɛ ca wunluwɔ pi fɔrɔɔfɔ†, wi yɛn paa laga to yɛn, ña wila yarilɛrɛ naa yarifɔnndɔ taa na yinrigi wa wi yarijɛndɛ ti ni.»

† **13:52 13:52:** Ko kɔrɔ wo yɛn fɔ lasiri sɛwɛ jɛnfɛnnɛ mbele pè pye Zhezu wi fɔrɔɔfɛnnɛ, pè jɛnnɛ tasaga shyen ta, pà yiri wa Yɔn fɔlɔ lɛlɛ sɛwɛ wi ni, a pà yiri wa Yɔn fɔlɔ fɔnndɔ sɛwɛ wi ni.

ZHEZU WI TUNNGO KI KƆWƆ WA GALILE TARA

13.53–18.35

Nazarɛti ca fɛnnɛ pe sila taga

Zhezu wi na

(Maki 6.1-6; Luki 4.16-30)

⁵³ Naa Zhezu wila kaa ki yomiyɛgɛle ke wa pe kan ma saa ke kɔ, a wì si yiri wa ki laga ki na.

⁵⁴ Wila yiri ma saa gbɔn lere ca ŋga ni, a wì si kari wa ki ni, mɛɛ saa na leele pe nari Yɛnɲɛle sɛnrɛ ti ni wa pe shɛrigo ki ni. Wi Yɛnɲɛle sɛnrɛ nagalɔmɔ pila leele mbele fuun pàa pye wa pe pari. A pe nɛɛ yuun fɔ: «Wigi tijinliwe mba pi ta se ma? Wi ya naga kafɔnɲɔlɔ ke piin mɛle ma?

⁵⁵ Tire tɛfɔ wi pinambyɔ wo ma yɛɛn? Wi nɔ wo ma Mari? Wi nɔsepiile nambala poro ma Zhaki, naa Zhozɛfu, naa Simɔ konaa Zhude?

⁵⁶ Wi nɔsepiile jɛɛle pe ni fuun pe woro laga we sɔgɔwɔ? Wigi fannɲa ŋga ki ni fuun ki ta se ma?»

⁵⁷ A wi kala li nɛɛ pe mbɛngɛ. Kona, a Zhezu wì si pe pye fɔ: «Yɛnɲɛle yɔn sɛnrɛ yofɔ pe maa wi gbogo lagapyew, ndɛɛ wi ca naa wi go woolo poro paa laa gbogo bɔkɔ.»

⁵⁸ Pe mbatagawa pi kala na, Zhezu wi sila kafɔnɲɔlɔ lɛgɛrɛ pye wa.

14

Zhan Batisi wi kunwɔ we

(Maki 6.14-29; Luki 9.7-9)

¹ Ki sanga wi ni, a gboforonɛri Erɔdi wì si Zhezu wi sɛnrɛ logo,

² mεε wi tunmbyeele pe pye fɔ: «Zhan Batisi wo wì yɛn ma yiri wa kunwɔ pi ni. Ko kì ti wì fannga ta na ki kafɔnɲɔlɔ ke piin.»

³ Ma si yala, Erɔdi wìla Zhan wi yigi maa pɔ maa le kaso. Erɔdi wìla ko pye ma, wi jɔnɔlɔ Filipu wi jɔ Erodiyadi wo kala na.

⁴ Katugu Zhan wìla pye naga yuun Erɔdi wi kan, ma yo fɔ: «Kii daga ma Erodiyadi wi shɔ maa pye ma jɔ†.»

⁵ A Erɔdi wi nεε jaa mbe Zhan wi gbo. Eɛn fɔ, wìla pye na fyε Zhufuye pe yεε, katugu leele pe ni fuun pàa pye na Zhan wi jate paa Yɛnɲεε yɔn senre yofɔ yɛn.

⁶ Ma si yala, Erɔdi wi sepilige yɛfile fɛti wa na, a Erodiyadi wi sumboro wì si saa yɔ leele mbele pàa yeri ki fɛti wi na pe yεε na. A wì si Erɔdi wi ndanla fɔ jɛnɲε.

⁷ A wì si wugu ma sumboro wi kan ma yo wi ka yaraga nɲa fuun yɛnri wi yeri, wi yaa ki kan wi yeri.

⁸ Sumboro wi nɔ wì suu sun, a wì si saa Erɔdi wi pye fɔ: «Zhan Batisi wi go ki kan na yeri laga yaapige ka ni!»

⁹ A wunlunaɲa wì si yεε san. Eɛn fɔ, wuguro nda wìla wugu wi lifɛnɲε yɛɛnɔ pe yεε na ti kala na, a wì si yɛnɔ ki na ma yo pe Zhan go ki kan wi yeri.

¹⁰ Kì kaa pye ma, a wì si lere wa tun ma yo wi sa Zhan go ki kɔw wa kaso.

† 14:4 14.4: Eki 20.14; Levi 18.16

¹¹ A pè si saa ki kow maga le yaapige ka ni, ma pan maga kan sumboro wi yeri, a sumboro wì si saa ki kan wi nò wi yeri.

¹² A Zhan forogofenne pè si saa wi gboo wi le ma saa wi le. Ko pungo na, nga kila pye, a pè si saa ki yegε yo ma Zhezu wi kan.

*Zhezu wila nambala
waga kangurugo kan pè ka
(Maki 6.30-44; Luki 9.10-17; Zhan 6.1-14)*

¹³ Naa Zhezu wila kaa ki senre ti logo, a wì si ye tonmòkòrò ka ni, mee yiri le ma kari wasele la na wi ye. Een fò, janwa wila ki kala jen. A pè si yiri cara ti ni, mee taga Zhezu wi na tòrò na, na tanri logò ki konjo na.

¹⁴ Naa Zhezu wila kaa yiri wa tonmòkòrò ki ni, a wì si janwa gbolo la yan. A ki leele pe yinriwe suu ta fò jengε. A wì si pe yambala pe sagala.

¹⁵ Naa yonlo kila kaa kò, a Zhezu wi forogofenne pè si fulo wi tanla, ma suu pye fò: «Yonlo kì kò makò. Ki laga nga ki si yen ma lali. Ki kala na, janwa wi torogo pe kari wa cara ti ni pe sa yaakara lo pe ka.»

¹⁶ A Zhezu wì si pe pye fò: «Kii daga paa kee, yoro jate ye pe kan pe ka.»

¹⁷ Een fò, a pè suu pye fò: «Buru kangurugo naa ngbangala shyen ke yen laga we yeri ce.»

¹⁸ A Zhezu wì si pe pye fò: «Yeri kan laga na yeri.»

¹⁹ Kona, a wì sigi yo janwa wi kan ma yo wi cen yan ki na. A wì si buru kangurugo wi le naa ngbangala shyen ke ni, maa yegε ki yirige wa naayeri, ma Yenhele li shari; mee buru wi

koonlo koonlo maa kan wi fɔrɔgɔfenne pe yeri. Fɔrɔgɔfenne pè suu yeele janwa wi na.

²⁰ A leele pe ni fuun pè ka ma tin. Pe kaa ka mako, konrɔkonrɔ nda tila koro, fɔrɔgɔfenne pàa ti wulo, a tì kanja ke ma yiri shyen yin.

²¹ Mbele pàa buru wi ka, pàa nambala waga kanjurugo (5 000) yon ko tin. Jeele naa piile pe sila poro jiri.

*Zhezu wila tanga tɔnmɔ na
(Maki 6.45-52; Zhan 6.15-21)*

²² Ko punɔgo na naa jenri, a Zhezu wì suu fɔrɔgɔfenne pe nɔgbanga ma yo pe ye wa tɔnmɔkɔrɔ ki ni, pe keli pe lɔgbɔgo ki kon wi na, sanni wo jate wi sa janwa wi torogo wila kee.

²³ Naa wila kaa janwa wi torogo, a wì si lugu yanwiga ka na mbe sa Yenɔjele yenri. Naa yembine làa kaa wo, Zhezu wo nunɔgba wila pye wa ki laga ki na.

²⁴ Ki sanga wi ni, tɔnmɔkɔrɔ kila pye ma lali lɔgbɔgo konɔgo ki ni fɔ jɔnɔge. Tɔnmɔ pi yinriwe naa pi towo pi ni, pila pye na tɔnmɔkɔrɔ ki gbɔɔn fɔ jɔnɔge; katugu tifeleɔge kila pye na gbɔɔn naga songɔrɔ.

²⁵ Naa nɔgɔpene konɔbanmbala gbeleyeɔge kila kaa na yonɔgo, a Zhezu wì si yiri wa na tanri tɔnmɔ pi na, na kee wi fɔrɔgɔfenne pe kɔrɔgo.

²⁶ Een fɔ, naa pàa kaa wi yan wila tanri tɔnmɔ pi na na paan, a pe sunndoro tì si kon pe na. A pè sho fɔ: «Gboo yinne li!»

A pè si jɔrɔgo fyere ti kala na.

27 Ξεν ƒɔ, le ki yɔngɔlɔ nunɔɓa ke ni, a Zhezu wì si para pe ni, ma yo ƒɔ: «Ye kotogo le ye yεε ni, muwi. Yaga ka ƒyε!»

28 Kona, a Pyeri wì si sɛnrɛ ti le ma suu pye ƒɔ: «We ƒɔ, na kaa pye mboro wi, konɔ kan na yeri mbe kari ma kɔrɔɔ, mbaa tanri tɔnmɔ pi na.»

29 A Zhezu wì suu pye ƒɔ: «Ta paan!» A Pyeri wì si yiri wa tɔnmɔkɔrɔ ki ni, nεε tanri tɔnmɔ pi na na kee Zhezu wi kɔrɔɔ.

30 Ξεν ƒɔ, naa wìla kaa tifeleɛge ki yan kì gbɔɔ, a wì si ƒyε. Naa wìla kaa wi yεε yan wìla tingi wa tɔnmɔ, a wì si gbele nɔɓɔnga ma yo ƒɔ: «We ƒɔ, na shɔ!»

31 Le ki yɔngɔlɔ nunɔɓa ke ni, a Zhezu wì suu kεε ki sanga maa yigi, ma suu pye ƒɔ: «Ma tagawa pi ta ma kologo! Yìngi na, a mà si sigi?»

32 A pe shyenme pè si ye wa tɔnmɔkɔrɔ ki ni, tifeleɛge kì si yere.

33 Kona, ƒɔrɔɔfenne mbele pàa pye wa tɔnmɔkɔrɔ ki ni, a pè si kanɔguuro kan Zhezu wi jegele ma suu pye ƒɔ: «Kaseleɛge ko na, mboro ma yen Yenɔɔle li Pinambyɔ we!»

*Zhezu wìla yambala leɛɛɛ
sagala wa Zhenezareti tara
(Maki 6.53-56)*

34 Naa Zhezu wo naa wi ƒɔrɔɔfenne pe ni, pàa kaa logbɔɔ ki kɔn ma yiri wa ki kεε nɔɔa na, a pè si gbɔn wa Zhenezareti tara.

35 A ki laga ki woolo pè si Zhezu wi yan maa jɛn, mεε wi panga ki yari wa pe kanɔgaga na cara ti ni fuun ti ni. A pè si yambala pe ni fuun pe le ma pan pe ni wi kɔrɔɔ,

³⁶ μεε wi yenri ma yo wi yambala pe yaga pe jiri wi derigbogo yon ko na ce. Yambala mbele fuun paa jiri ki na, poro la sagala.

15

*Fariziye poro
naa pe tɛɛye kalɛɛɛ ke ni
(Maki 7.1-13)*

¹ Ko punɔ na, Fariziye poro naa lasiri sɛwɛ jɛnfɛnnɛ pɛɛ si yiri wa Zheruzalɛmu ma kari Zhezu wi kɔrɔɔ. A pɛ suu yewe ma yo fɔ:

² «Yiŋgi na ma fɔrɔɔfɛnnɛ pe nɛɛ we tɛɛye pe kalɛɛɛ ke jogo? Katugu paa pe keyɛn yi jogo mbe yala shɛrɛɛ kapyɛge ki ni, mbe si jɛn mbaa nii.»

³ A Zhezu wì si pe yon sogo ma yo fɔ: «Yoro fun yiŋgi na ye nɛɛ Yɛnɛɛɛ li ŋgasegele ke jogo nɛɛ tanri ye kalɛɛɛ koro na?

⁴ Ma si yala, Yɛnɛɛɛ liɣi yo ma yo fɔ: <Ta ma to naa ma nɔ pe gbogo!>, ma nuru ma yo fɔ: <Lere ŋa ka wi to nakoma wi nɔ danɔa, ki daga poo gbo†.>

⁵ Eɛn fɔ, yoro wo na, ye ma yo fɔ na lere wa kaa to, nakoma wi nɔ pye fɔ: Mi jɛn na ya mbɔɔn saga yaraga ŋa ni, miɣi kan Yɛnɛɛɛ li yeri saraga,

⁶ kona, ki lerefɔ wii jori naa mbaa wi to, nakoma wi nɔ wi sari. Kì pyelɔmɔ pi na ma, ye maa Yɛnɛɛɛ li senyoro ti piin faa, ye kalɛɛɛ ke kala na.

† 15:4 15.4: Eki 20.12; 21.17; Efe 6.2-3

⁷ Yoro kopiire fenne wele, Yenñele yon senre yofɔEzayi wila tanga ta jenge, naa wila pye na Yenñele li yon senre ti yuun ye kanngolo we. Wila ki yo ma yo Yenñele li yo ɔ:

⁸ *Ki leele mbele yeen, paa na gbogo yon ni win. Een ɔ, wa pe nawa jatere wo ni, pe yen ma lali na ni.*

⁹ *Paa na gbogo jaga win, katugu leele pè ngasegele ngele tege, koro ce pe ma le na nari leele pe na.»†*

*Yaraga nga ki ma lere wi tege
fyongɔ ni*

(Maki 7.14-23)

¹⁰ Kona, a Zhezu wì si janwa wi yeri, mee wi pye ɔ: «Ye ye nungbogolo ke jan yaa ki senre nda ti nuru, yeri koro jen:

¹¹ Yaraga nga ki ma ye wa lere wi yon, ko na ya mboo tege fyongɔ ni Yenñele yege na, een ɔ, nga ki ma yiri wa lere wi yon, ko ki maa tege fyongɔ ni Yenñele yege na.»

¹² A Zhezu wi ɔrogofenne pè si fulo wi tanla, ma suu pye ɔ: «Wele! Mà jen ma senre nda mà yo yeen, ti ye Fariziye pe ni de!»

¹³ A Zhezu wì si pe pye ɔ: «Tige nga fuun na To ña wa yenñele na wii sanri, pe yaa kaga kow mbege wa.

¹⁴ Ye pe yaga wa! Fyoonlo wele, pè pe yee kanngagala yigi. Fyoon ka si fyoon kanngala yigi, pe shyen pe ma pinle ma to wege.»

¹⁵ Pyeri wì suu pye ɔ: «Ki yomiyele na li koro wi yo we kan!»

† 15:9 15.8-9: Eza 29.13

¹⁶ A wì si pe pye fɔ: «Yoro fun ye fa tijinliwɛ ta bere?

¹⁷ Ye sigi jɛn mbe yo yaraga nga ki ma ye wa lere wi yɔn, pa ki ma kari wa wi lara, ko punɔgo na, mɛɛ yiri laga funwa na.

¹⁸ Ɛɛn fɔ, nga ki ma yiri wa lere wi yɔn, pa ki ma yiri wa wi kotogo na. Ko ki maa tɛgɛ fyɔngɔ ni Yɛnɛɛɛ yɛgɛ na.

¹⁹ Katugu pa jatere pere ti maa yinrigi wa sɛnwɛɛ wi kotogo na, mɛɛ wi kan wi maa legbogo piin, naa jatara, naa kɛɛnɛɛ limɛ, naa yuro, naa yagbogowo konaa leele mɛjɔɔgɔ.

²⁰ Ko yaara nda to ti ma lere wi tɛgɛ fyɔngɔ ni Yɛnɛɛɛ yɛgɛ na. Ɛɛn fɔ, maga kɔɔn kɛɛ ki jogo mbe yala shɛrɛgɛ kapyɛgɛ ki ni mbe si jɛn mbe li, ko na ya lere wi tɛgɛ fyɔngɔ ni Yɛnɛɛɛ yɛgɛ na.»

Nambannjɔ wà la taga

Zhezu wi na

(Maki 7.24-30)

²¹ A Zhezu wì si yiri le, mɛɛ kari wa Tiri naa Sidɔn tara ti ni.

²² Kana tara fɛnnɛ jɔ wà la pye ma cɛn wa ki tara ti ni. A wì si pan Zhezu wi kɔrɔgɔ, mɛɛ gbele nɔgbanga ma yo fɔ: «We Fɔ, Davidi setirige pyɔ, na yinriwɛ ta! Yinne tipele yɛn na sumborombyɔ wi ni, li maa wi jɔlɔ fɔ jɛnɔgɛ.»

²³ Ɛɛn fɔ, Zhezu wi sila wi yɔn sogo sɛnpyɔ nungba ni. A wi fɔrɔgɔfɛnnɛ pɛ si fulo wi tanla, maa yɛnri ma yo fɔ: «Ki yo ki jɛɛɛ nɔ wi kan wila kee, wiga ka koro mbe taga we na, mbaa jɔrɔgi la nii we ni!»

²⁴ A Zhezu wì si jɛɛ wi pye fɔ: «Yɛnɲɛɛ lii na tun leele pele yɛɛ yeri naa, ndɛɛ Izirayeli tara woolo poro cɛ. Poro mbele pè punɔgo Yɛnɲɛɛ li na paa simbaala yɛn we.»

²⁵ Kona, jɛɛ wì si saa kanɲuuro kan Zhezu wi tanla, ma suu pye fɔ: «We Fɔ, na saga!»

²⁶ A Zhezu wì suu pye fɔ: «Mbe piile pe yaakara ti ɛ mberi wa pyɔnmbigile ke kan, ki woro ma yɔn.»

²⁷ A jɛɛ wì suu pye fɔ: «Kaselege yi, we Fɔ. Kona ki ni fuun, pyɔnmbigile ke fɔ wi kaa nii, yaakara tunmɔɔɔ nda ti maa yinrigi wa tabali wi na na tuun, ke maa to kaa.»

²⁸ Kona, a Zhezu wì suu pye fɔ: «Jɛɛ, ma tagawa pì gbɔgo dɛ! Ki pye ma kan, ki yala ɲga maa jate ki ni.»

Le ki yɔngɔɔ nunɲba ke ni, a wi sumborombyɔ wì si sagala.

Zhezu wila yambala ɛgere sagala

²⁹ A Zhezu wì si yiri wa ki laga ki na, mɛɛ kari wa Galile ɔgbɔgo yɔn ki na, ma saa lugu yanwiga ka na ma cɛn.

³⁰ A janwa gbɔɔ là si kari wi kɔɔɔgo yambala cɛnɛ ɛgere ni, jeɔɔɔɔ fɛnnɛ, naa fyɔɔnɔ, naa yandeele, naa bomboolo, konaa yambala ɛgere pele ni naa. A pè si saa pe tɛɛ wa Zhezu wi jegele, a wì si pe sagala.

³¹ Naa leele pàa kaa bomboolo pe yan paa para, a yandeele pè sagala, a jeɔɔɔɔ fɛnnɛ paa tanri cɛcɛcɛ, a fyɔɔnɔ paa yaan, a kì si pe pari fɔ jɛɲɛ. A pe nɛɛ Izirayeli tara woolo pe Yɛnɲɛɛ li gbogo.

*Zhezu wìla nambala waga tijere
kan pè ka
(Maki 8.1-10)*

³² Kona, a Zhezu wì suu fɔrɔgɔfenne pe yeri, mɛɛ pe pye fɔ: «Ki leele mbele pe yinriwe yen na na, katugu pe pilige taanri wogo koyi nga, pe yen laga na ni. Yaakara si woro pe yeri pe ka. Mi woro na jaa mbe pe torogo fungo ki ni paa kee, pe songɔrɔsaga pe fannga ki sa kɔ wa konɔ pe toori.»

³³ A wi fɔrɔgɔfenne pè suu yɔn sogo ma yo fɔ: «We yaa yaakara ti ta se laga ki gbinri na wi ni, mbe sigi janwa gbɔlɔ na li kan li ka li tin?»

³⁴ A Zhezu wì si pe yewe ma yo fɔ: «Buru jori wi yen ye yeri?»

A pè suu pye fɔ: «Buru kɔlɔshyen wi yen we yeri, naa ngbangala tunmɔngɔlɔ jenri ni.»

³⁵ Kona, a Zhezu wì si konɔ kan janwa wi yeri ma yo wi cɛn tara ti na,

³⁶ ma si buru kɔlɔshyen wi le naa ngbangala ke ni, ma Yenɲele li shari, mɛɛ wi kɔɔnlɔ kɔɔnlɔ maa kan wi fɔrɔgɔfenne pe yeri, a pè suu yeele janwa wi na.

³⁷ A leele pe ni fuun pè ka ma tin. Pè kaa ka ma kɔ, a fɔrɔgɔfenne pè si kanja kɔlɔshyen yin kɔnrɔkɔnrɔ nda tila koro ti ni.

³⁸ Leele mbele paa buru wi ka, paa pye nambala waga tijere. Jeele naa piile poro sila jiri.

³⁹ Naa Zhezu wìla kaa janwa wi torogo, a wì si ye tɔnmɔkɔrɔ ka ni, mɛɛ kari wa Magadan tara.

16

*Fariziye poro naa Sadusiye pe ni
pàa pye naga jaa
Zhezu wi kafonno la pye peli yan
(Maki 8.11-13; Luki 12.54-56)*

¹ Fariziye poro naa Sadusiye pèle la kari Zhezu wi kòrogo. Naa pàa pye na jaa mboo wa mbe wele ki kala na, a pè suu yenri ma yo wi kafonno la pye wigi naga pe na, fò pa wi fannga kì yiri wa yenjele na.

² Eɛn fò, a Zhezu wì si pe pye ma yo fò: «Na yonlo kaa koo, ye ma yo tisaga se pan, fò katugu yenjele li yege ki yen ma yanlaga.

³ Pinliwe ni, yirifaga na, ye ma yo tisaga yaa pan, fò katugu yenjele li yege kì yanlaga na woo. Pa ki mɛɛ pye ma. Yè naayeri wi yege cɛnwɛ po jɛn naa woo pi yɛɛ ni, ye se si ya ki wagati ŋa wi tɛgere to kòro jɛn.

⁴ Nala pilige woolo pe yen lepeele naa kɛɛnre lifɛnne, pe yen na kafonno jaa mbe yan. Eɛn fò, kafonno la se pye pe kan naa, kaawo Zhonasi wolo lo.» Kona, a Zhezu wì si pe yaga le mɛɛ kari.

*Zhezu wila yo Fariziye poro
naa Sadusiye pe nagawa sɛnre
ti yen paa leve yen
(Maki 8.14-21)*

⁵ Naa Zhezu wi fòrogoɛnne pàa kaa logbogo ki kɔn ma yiri wa ki kɛɛ ŋga na, a pè si nawa to ki na fò pe sila buru le.

⁶ A Zhezu wì si pe pye fò: «Ye tijinliwε ta, ye yεε yingiwε jεn jεngε Fariziye poro naa Sadusiye pe leve wi ni.»

⁷ Kona, a fòrògófenne pe nεε ki yuun pe yεε kan fò: «Wi yεn na yuun ma, katugu wee buru lε.»

⁸ A Zhezu wì si nda pàa pye na yuun ti jεn, mεε pe yewe ma yo fò: «Yingi na, a ye nεε para ye yεε ni ma yo yee buru lε? Ye tagawa pì ta ma kologo okε!

⁹ Ali bere ye faga kòrò jεn gben? Na mìla buru kanjurugo wi kònlò lere waga kanjurugo (5 000) pe na, a pè ka, kanja yòn nga yàa yin kònròkònrò nda tila koro ti ni, ki yòn ki woro ye ni wi le?

¹⁰ Na mìla kaa buru kòlòshyεn wi kònlò lere waga tijerε pe na, a pè ka, kanja yòn nga yàa yin kònròkònrò nda tila koro ti ni, ki yòn ki woro ye ni fun wi le?

¹¹ Mεlε yee si jaga jεn mbe yo fò mi woro na para ye ni buru wogo na? Eεn fò, ye yεε yingiwε jεn Fariziye poro naa Sadusiye pe leve wi ni.»

¹² Kona, a fòrògófenne pè sigi jεn ma yo wi sila yo pe pe yεε yingiwε jεn leve ηa pe ma le wa buru wi ni wo ni. Eεn fò, wìla pe pye ma yo pe pe yεε yingiwε jεn Fariziye poro naa Sadusiye pe nagawa sεnrε to ni.

*Pyeri wìla ki yo ma yo fò
Zhezu wo wì yεn Kiri si we
(Maki 8.27-30; Luki 9.18-21)*

¹³ Naa Zhezu wìla ka saa gbòn wa Sesare Filipu tara, a wì suu fòrògófenne pe yewe ma yo fò:

«Yiŋgi leele pe maa yuun Lere wi Pinambyo wi kanngolo?»

¹⁴ A pè suu pye fo: «Pele ma yo mboro ma yen Zhan Batisi we. Pele ma yo ma yen Eli. Pele ma yo ma yen Zheremi, nakoma Yenŋele li yon senre yofɔ wawi mboro.»

¹⁵ A Zhezu wì si poro jate pe yewe ma yo fo: «Een fo, yoro wo nawa, ambɔ wi mi?»

¹⁶ A Simo Pyeri suu pye fo: «Mboro ma yen Kirisi we, ma yen Yenŋele na yinwege wolo li Pinambyo.»

¹⁷ Kona, a Zhezu wì suu pye fo: «Zhonasi pinambyo Simo Pyeri, ferewe yen ma woo; katugu senwee pyo ma wigi kaselege nga ki naga ma na. Een fo, na To ŋa wa yenŋele na wowi.

¹⁸ Mi fun mila ki yuun ma kan, fo ma yen Pyeri, ko koro wo yen walaga. Pa mi yaa na Legilizi wi kan wa ki walaga ki na. Kunwo jate pi se ya fannga ta wi na fyew.

¹⁹ Mi yaa Yenŋele ca wunluwo lakileye[†] pe kan ma yeri. Maga je kala o kala na laga tara na, pe yaa je li na wa yenŋele na. Maga si yenle kala o kala na laga tara na, pe yaa yenle li na wa yenŋele na.»

²⁰ Kona, a Zhezu wì sigi yo maga ngban wi forogofenne pe ni, ma yo paga kaga yo mbe lere

[†] 16:19 16:19: *Lakileye*: Ki senpyo ŋa lelele senyogo yi, nga ki yen na leele yege sinme naa fannga kala nari. Ki jatere wi mbe ya pye: Mbe yaraga sanga, nakoma mbege po. Ki yen na para fun Pyeri wi nandanwa kala li na, mboo ta wi yen mbele ni wi yen ma yala pe ni, wi yen kongbanja wa pe sogowo mbe wunluwo pi yon yenge Zhufuye naa mbele pe woro Zhufuye pe kan.

kan, mbe yo wo wi yen Kirisi we.

*Zhezu wila wi kunwo
naa wi yennε wogo ki yo
(Maki 8.31-9.1; Luki 9.22-27)*

²¹ Maga ε le ko sanga wo na, a Zhezu wi nεε ki yuun naga finligi wi fɔrɔgɔfenne pe kan na yuun fɔ: «Ki daga mbe kari wa Zheruzalemu, mbe sa jɔɔ wa jεngε tara ti leleεε poro naa saraga wɔfenne teele konaa lasiri sεwε jenfenne pe kεε. Pe yaa kanla gbo. Εεn fɔ, ki piliye taanri wogo, mi yaa yen mbe yiri wa kunwo pi ni.»

²² Kona, a Pyeri wì si kari wi ni kanngaga na, mεε saa na para wi na, na yuun fɔ: «Ayoo, we Fɔ, ko se pye ma na fyew. Yennεε sɔɔn sho ki ni!»

²³ Εεn fɔ, a Zhezu wì si kannga ma Pyeri wi pye fɔ: «Yiri na tanla Sotanla† Maa jaa mbanla kan mbe kapege pye, katugu ma jatere wi woro Yennεε wogo ko na, wi yen leele wogo ko na.»

²⁴ A Zhezu wì suu fɔrɔgɔfenne pe pye fɔ: «Na lere wa kaa jaa mbe taga na pungo na, wi kaari wi yinwege ki kala, wuu tiparaga ki tugo†, wi taga na na.

²⁵ Katugu lere ηa kaa jaa mboo yεε go sho, wo yaa kaa yinwege ki la. Εεn fɔ, lere ηa fuun ka suu yinwege ki la na kala na, wi yaa kaga ta.

† **16:23 16:23:** Zhezu wila Pyeri wi yeri Sotanla, katugu wila pye naga ηgbeli mbe Zhezu wi kan wi ke kanngaga na, wi wo wa tunngo nga Yennεε li kan wi yeri wi pye ki ni. Ko yen mbe jɔɔ dunruya woolo pe kala na, mbe pe sho. † **16:24 16:24:** **Wuu tiparaga ki tugo: Ko kɔrɔ wo yen fɔ wi cεn wi jɔɔgɔ ki cεnwε, wii taga Zhezu wi na.**

²⁶ Na lere wi ka dunruya yaara ti ni fuun ti ta, ki si pye wuu yinwege ki la, yingi ki yaara ti yaa yɔn mboo kan? Yingi yaraga ki yen wa lere mbe ya kan mboo yεε go sho?

²⁷ Lere wi Pinambyo wi yaa ka pan wi To wi gbogowo pi ni konaa wi mεεgeye pe ni. Kona, wi yaa lere nungba nungba pyew wi sara mbe yala wi kapyege ki ni.

²⁸ Kaselege ko na, mila ki yuun ye kan, mbele pe yen lagame, pele yen na pe ni, sanni pe sa ku pe yaa Lere wi Pinambyo wi yan wila paan wa wi wunluwo pi ni.»

17

Zhezu wi yege cenwe pila kannga (Maki 9.2-13; Luki 9.28-36)

¹ Naa pilige kogoloni la kaa toro, a Zhezu wi si Pyeri naa Zhaki, naa Zhaki wi nosepyo lenaɲa Zhan pe le ma kari pe ni yanwiga titonlogo ka na. Poro ce paa pye wa ki laga ki na.

² Ma pe ta wa, a Zhezu wi si kannga le pe yege sogowo. A wi yege kila yengele paa yonlo ki yen. A wi yariporo ti kannga na finligi paa yanwa yen.

³ A forogofenne taanri pe si Moyisi naa Eli pe yan paa para Zhezu wi ni.

⁴ Kona, a Pyeri wi si Zhezu wi pye fo: «We Fo, ki yen ma yon we koro lagame. Na maga yenle ki na, mi yaa segbara taanri kan laga. Mboro wogo nungba, Moyisi wogo nungba, Eli wogo nungba.»

⁵ Maa ta wila pye na to yuun bere, a kambaaga ka si pan ma filige, mee pe ton. Wa ki kambaaga

ki ni, a magala là si yiri wa ma yo fɔ: «Ŋa yɛɛn, wo wi yɛn na Pinambyɔ ɲa wìlan ndanla jɛɲɛ we. Wi kala lilan ndanla fɔ jɛɲɛ. Yaa wi sɛnrɛ ti nuru!»

⁶ Naa fɔrɔɔfɛnnɛ pàa kaa ki sɛnrɛ ti logo, a pè si fyɛ jɛɲɛ, fɔ ma toori ma pe yɛrɛ ti jiile wa tara ti na.

⁷ A Zhezu wì si fulo pe tanla ma jiri pe na, ma sho fɔ: «Ye yiri, yaga kaa fyɛ!»

⁸ A pè si pe yɛrɛ ti yirige ma wele, ɛɛn fɔ, pe sila lere wa yan naa, ndɛɛ Zhezu wo nunɲba.

⁹ Naa pàa kaa yiri wa yanwiga ki na na tinri, a Zhezu wì sigi yo maga ɲɲban pe ni ma yo fɔ: «Ŋga yè yan, yaga kaga yo mbe lere kan, fɔ Lere wi Pinambyɔ wi sa ku wi yɛn wi yiri wa kunwɔ pi ni.»

¹⁰ Kona, a fɔrɔɔfɛnnɛ pè si Zhezu wi yewe ma yo fɔ: «Yiɲgi na lasiri sɛwɛ jɛnfɛnnɛ pe ma sho fɔ Eli daga mbe pan gbɛn?»

¹¹ A Zhezu wì si pe pye fɔ: «Kaselege yi, Eli wi daga mbe pan gbɛn mbe yaara ti ni fuun ti gbegele fɔnɲɔ.

¹² ɛɛn fɔ, mila ki yuun ye kan, Eli wìla pan makɔ. Leele poro pe sila wi jɛn. Pàa wi jɔlɔ paa yɛɛɛ ɲga na kila pe ndanla we. Ki pyelomɔ nunɲba pi na fun, pa pe yaa ka Lere wi Pinambyɔ wi jɔlɔ ma.»

¹³ Kona, a fɔrɔɔfɛnnɛ pè sigi jɛn ma yo fɔ Zhan Batisi wo sɛnrɛ wìla pye na yuun.

*Zhezu wìla pyɔ wa sagala,
yinɛ tipele làa pye wi ni
(Maki 9.14-29; Luki 9.37-43a)*

14 Naa pàa ka saa gbon wa janwa wi na, a nanja wà si fulo Zhezu wi tanla, ma kannguuro kan wi jegele, ma suu pye fɔ:

15 «We Fɔ, na pinambyɔ wi yinriwe ta! Tomakugo yama yen wi na, pila wi jolo fɔ jenge. Pi maa yinrigi wi ni naa jaan kason, nakoma tonmo.

16 Mùu ɛ ma pan wi ni ma fɔrɔgɔfenne pe kɔrɔgɔ, ɛɛn fɔ, pee ya mboo sagala.»

17 A Zhezu wì sho fɔ: «Iye, yoro wele, ye yen mbatagambala, ma pye lepeele! Wagati jori mi daga mbe pye ye ni naa? Wagati jori mi daga mbe ye kala li kun na yɛɛ ni naa? Ye pyɔ wi ɛ ye pan wi ni laga na kan!»

18 A Zhezu wì si para ngbanga yinne tipele li na, a li si wɔ pyɔ wi ni. A pyɔ wì si sagala le ki yongɔlo nungba ke ni.

19 Kona, a fɔrɔgɔfenne pè si fulo Zhezu wi tanla, poro cɛ, ma suu yewe ma yo fɔ: «Yingi na wee si ya mbege yinne tipele na li purɔ mbeli wɔ pyɔ wi ni?»

20 A Zhezu wì si pe pye fɔ: «Katugu ye tagawa pì kologo ma toro. Kaselege ko na, mila ki yuun ye kan, ali na ye tagawa pi gbeme piga pye paa mutari tige pile yen, ye mbe ya mbege yo ki yanwiga nga ki kan, mbe yo fɔ: Yiri lagame ma kari wame! Pa ki yaa si kari. Pa kala lo la se koro, na ye se ya pye.

21 [ɛɛn fɔ, ko yinne tipele cɛnɛ na yɛɛn, Yenɛɛle yenɛwe naa yenge lege ko ki ma ya ma lo purɔ bokɔ.]»

*Zhezu wila wi kunwo
naa wi yenme pi wogo ki yo naa
(Maki 9.30-32; Luki 9.43-45)*

²² Pilige ka, ma fɔrɔgɔfenne pe ni fuun pe ta pàa pye ma gbogolo wa Galile tara, a Zhezu wì si pe pye fɔ: «Pe yaa ka Lere wi Pinambyɔ wi le leele pe keɛ.

²³ Pe yaa kaa gbo. Eɛn fɔ, ki piliye taanri wogo, wi yaa yen mbe yiri wa kunwo pi ni.»

A kì si yesanga wa fɔrɔgɔfenne pe na fɔ jɛngɛ.

Sherigo gbɔgɔ nizara wɔgɔ ye

²⁴ Naa Zhezu wo naa wi fɔrɔgɔfenne pe ni pàa kaa gbɔn wa Kaperinawu ca, a sherigo gbɔgɔ nizara shɔfenne† pè si fulo Pyeri wi tanla maa yewe, ma yo fɔ: «Ye Nagafɔ wi maa sherigo gbɔgɔ nizara wi woo gbari?»

²⁵ A Pyeri wì si pe pye fɔ: «Ee, wi maa wi woo.»

Naa Pyeri wila kaa na yiin wa go wagati ŋa ni, Zhezu wo wila keli ma senre ti le, ma suu pye fɔ: «Simɔ Pyeri, kikiin mboro na jate? Ambɔ wi daga mbaa nizara wi woo, nakoma mbaa logɔwuru wi sara wunlumbolo mbele laga tara na pe yeri? Tara piile poro wele lee nambanmbala poro wele?»

²⁶ A Pyeri wì suu pye fɔ: «Nambanmbala poro wele!» A Zhezu wì sho fɔ: «Ki cɛn ndɛɛ tara piile poro si daga mbaa yaraga ka sara dɛ!

²⁷ Eɛn fɔ, we woro na jaa mbe ki leele mbele pe jatere wi piri pe na. Ki kala na, kari wa logbɔgɔ ma sa njegenɛ wa. Mbɛnɛ kongbanna na ka njegenɛ li le, mali tile mali wɔ. Mali yɔn

† 17:24 17:24: Eki 30.13

ki yenge, pa ma yaa warifuwe pyo nunḡba yan wa. Wo mbe ya mbe mi naa mboro nizara wo wo. Maa le ma saa kan pe yeri!»

18

*Wiwiin wi yen legboɔ ma wɛ
(Maki 9.33-37; Luki 9.46-48)*

¹ Ki sanga wi ni, a Zhezu wi forogofenne pè si fulo wi tanla ma suu yewe, ma yo fɔ: «Ambo wi yen legboɔ ma wɛ pe ni fuun na wa Yenḡele ca wunluwo pi ni?»

² A Zhezu wì si pyo jɛɛ wa yeri ma pan maa yerege le pe sogowo,

³ ma sho fɔ: «Kaselege ko na, mila ki yuun ye kan, na yee ye tangalomo pi kanḡa mbe pye paa piile tunmombolo pe yen, pa ye se ka ye wa Yenḡele ca wunluwo pi ni.

⁴ Ki kala na, lere ḡa kaa yɛɛ tirige mbe pye paa ki pyo jɛɛ ḡa wi yen, wo wi yaa pye legboɔ mbe wɛ pe ni fuun pe na wa Yenḡele ca wunluwo pi ni.

⁵ Lere ḡa fuun ka ki pyo jɛɛ ḡa wi si wa yigi jɛḡɛ na kala na, kona, muwi ki fɔ wì yigi jɛḡɛ.

*Maga ka lere fanla mboo le kapege
(Maki 9.42-48; Luki 17.1-2)*

⁶ «Ki piile tunmombolo mbele pè taga na na, lere ḡa fuun ka ti wa ka kapege pye, pe sinndelingbogo to wa ki fɔ wi yologo pe saa wa wa kogɔje wi latijugo ki ni, pa ko mbe mbonro wi na.

⁷ Jologo yen dunruya wi woo, kagala ḡele ke yen laga wi ni ma ti leele paa kapere piin ke kala

na. Ki kagala cɛnɛ ke se ya koro mbapyewe. Ɛɛn fɔ, jɔlɔgɔ yɛn ke pyefɛnnɛ pe wogo.

⁸ «Na kaa pye ma kɛɛ, nakoma ma jele lo li yaa ti mɛɛ kapege pye, mari kɔn mari wa ti lali ma ni. Ma koro kɛɛ nunɔgba, nakoma jele nunɔgba ma sa ye wa yinwege jɛnjɛ ki ni, ko mbɔnrɔ ma na, ma koro ma keyɛn yo naa ma jegele shyɛn ke ni, pe sɔɔn wa wa kason mbakɔgɔ ki ni ko na.

⁹ Na kaa pye ma yɛnɛ lo li yaa ti mɛɛ kapege pye, li logori mali wɔ mali wa li lali ma ni. Ma koro yɛnɛ nunɔgba ma sa ye wa yinwege jɛnjɛ ki ni, ko mbɔnrɔ ma na, ma koro ma yɛngɛɛ shyɛn ke ni pe sɔɔn wa wa jaganama kason ki ni ko na.

*Sumbyɔ ɲa wila punɔgo
ma kaa yan wi yomiyɛɛ le
(Luki 15.3-7)*

¹⁰ «Ye ye yɛɛ yingiwɛ jɛn, yaga ka ki piile mbele wa tifaga. Mi yɛn naga yuun ye kan, wagati pyew pe mɛrɛgɛye pe maa yeregi wa na To wi yɛgɛ sɔgɔwɔ wa yɛnɛɛ na.

¹¹ [Katugu Lere wi Pinambyɔ wì pan mbe ɲa wì punɔgo Yɛnɛɛ li na wi shɔ.]

¹² «Na sumbyɔ cɛnɛɛ ka pye lere wa yeri, na nunɔgba ka punɔgo pe ni, yingɪ yaa jate wi yaa pye? Wi se nafa tijɛrɛ ma yiri ke ma yiri kɔlɔjɛrɛ sanmbala pe yaga wa yanwira ti na, mbe kari sa ɲa wì punɔgo wi lagaja wi le?

¹³ Kaselege ko na, mila ki yuun ye kan, na wiga ka saa yan, wi yaa nayinɛ gbɔɔ ta ki sumbyɔ nunɔgba wi kala na, mbe wɛ nafa tijɛrɛ ma yiri kɛ ma yiri kɔlɔjɛrɛ mbele pee punɔgo pe kala na.

14 Ki pyelomɔ nunɔba pi na fun, ye To ɔa wa yenɔele na, wi woro na jaa ki piile wa kpɛ mbe punɔo pe ni.

Na ma shɛriyenle wa ka kapege pye

15 «Na ma shɛriyenle wa ka kapege pye ma na, kari wi kɔrɔgo ma saga naga wi na mboro naa wo ye leele shyen. Na wiga ma senre ti logo, kona, wi pye ma sefo naa.

16 Έεν fo, na wiga je mbe yo wi soon senre ti logo, pa kona ma lere nunɔba, nakoma leele shyen taga ma yee na, *janɔo ki senre ti sa yo serefenne shyen, nakoma serefenne taanri yeege na.*† Paa yeege ɔga na Yenɔele senre sewe wigi naga we.

17 Na wiga je mbe yo wi se logo ye yeri, kona, maga yo ma Legilizi woolo pe kan. Na wiga si je bere mbe yo wi se Legilizi woolo pe senre ti logo, kona, maa wi jate paa ɔa wii sheri wa yen, nakoma paa nizara shɔfo yen.

*Kagala ɔgele ke yen pyewe
konna ɔgele ke yen mbapyewe*

18 «Kaselege ko na, mila ki yuun ye kan, yaga je kala o kala na laga tara na, pe yaa je li na wa yenɔele na. Yaga si yenle kala o kala na laga tara na, pe yaa yenle li na wa yenɔele na.

19 «Kaselege ko na, mi nee ki yuun ye kan naa fo: Ye ni, na leele shyen ka yɔn wa nunɔba laga tara na mbe yaraga o yaraga yenri na To ɔa wa yenɔele na wi yeri, wi yaa ki kan pe yeri.

† 18:16 18:16: Dete 19:15

20 Katugu leele shyen, nakoma leele taanri ka gbogolo laga o laga na mege ki na, mi ma pye le pe sogowo.»

*Tunmbyee na wila je
wii kapere ti kala yaga
wi yomiyele le*

21 Kona, a Pyeri wì si fulo Zhezu wi tanla maa yewe, ma yo fɔ: «We Fɔ, na na sefɔ naɲa wa ka koro mbaa kapere piin na na, mi daga mberi kala yaga wi na mbe sa gbɔn yagasaga jori? Mbe sa gbɔn ti yagasaga koloshyen le?»

22 A Zhezu wì suu pye fɔ: «Ayoo, mi soon pye mbe yo fɔ ti yagasaga koloshyen. Eɛn fɔ, ma daga mberi kala yaga wi na mbe sa gbɔn ti yagasaga nafa taanri ma yiri ke ko tegesaga koloshyen†.

23 Ki kala na, mbe yala ma yewige ki ni, Yenɲele ca wunluwo pi yen ma taanla yaraga nga ni ki nga: Wunlunaɲa wà la yere ki yerewe mboo penjara forɔ yege wo wi tunmbyeele ni.

24 Naa wila kaa to ti na nari jinri, a pè si saa fɔgo fɔ wa kan wi yeri, wo la daga mbe miliyon yon ka fɔgo ton wi yeri.

25 Yaraga sila pye ki naɲa wi yeri mbe fɔgo ki ton. Kì kaa pye ma, a wi tafɔ wunlunaɲa wì si kono kan ma yo pe ki naɲa wo naa wi jo naa wi piile pe pere paa kulolo yen, mbe pinle wi kee yaara ti ni, jango pege penjara ti tegɛ pe fɔgo ki ton.

26 A ki tunmbyee wì si kanɲguuro kan wunlunaɲa wi jegele, maa yenri ma yo fɔ: «Na kala li

† 18:22 18:22: Ko koro wo yen fɔ sanga pyew.

kun ma yee ni, mi yaa koon fogo ki ni fuun ki ton.»

²⁷ A wi yinriwe si wi tafo wi ta. A wi suu wa, mee wi fogo ki ni fuun ki kala yaga wi na.

²⁸ «Ki tunmbyee wi si yiri na kee, mee saa fili wi tunmbyee yenle wa ni. Wi fogo la pye wo na paa warifuwe pyo cenme yen. A wi suu yigi wa wi yologo maa sere na jaa mboo wonwon pi kon wi na, ma suu pye fo: «Na fogo ki ton!»

²⁹ A wi tunmbyee yenle wi si kannguuro kan wi jegele, maa yenri ma yo fo: «Na kala li kun ma yee ni, mi yaa koon fogo ki ton!»

³⁰ Een fo, wi sila yenle ki na. A wi si saa wi le kaso fo wi saa fogo ki ton.

³¹ Nga kila pye, naa tunmbyeele sanmbala paa kaa ki yan ma, a pe si yege san fo jenge, mee kari ma saa ki yege yo pe to wi kan.

³² Kona, a wunlunana wi si tunmbyee wi yeri. Wi kaa pan, a wi suu pye fo: «Tunmbyee pee wele de. Mala yenri na jenge, ko ki ti mo fogo ki ni fuun ki kala yaga ma na.

³³ Mboro fun, ma daga na mboon nimbye wi yinriwe ta fun, paa yege nga na mo yinriwe ta we.»

³⁴ A ki si wunlunana wi mben fo jenge. A wi sigi tunmbyee wi torogo, a pe saa wi le kaso fo wi saa fogo ki ni fuun ki ton.»

³⁵ A Zhezu wi sigi senre nda ti taga wa, ma yo fo: «Ki pyelomo nungba pi na fun, ye ni fuun nungba nungba, na yee ye sefo wi kala yaga ye kotogo ki ni fuun ni, pa na To na wa yenhele na, wi yaa ka ye pye ma fun.»

ZHEZU WI TANGALA MBE KARI WA ZHERUZALEMU CA

19

19.1-20.34

*Nagawa senre nda Zhezu wila yo
porogɔ ki jogɔwɔ wogo ki na
(Maki 10.1-12)*

¹ Naa Zhezu wila kaa pe naga ki senre ti ni ma saa kɔ, a wì si yiri wa Galile tara, mæe kari wa Zhude tara kanɲgeyεge ka na, wa Zhuriden gbaan wi punɲo na.

² Janwa gbolo là la taga wi na wa ki laga ki na, a wì si pe yambala pe sagala.

³ A Fariziye pèle si fulo wi tanla maa yewe mbe ta mboo wa mbe wele. A pè suu pye fɔ: «Ki daga naɲa wuu jɔ wi je kologo ki ni fuun ni le?»

⁴ A Zhezu wì si pe pye fɔ: «Mì yo yege kara wa Yenɲele senre sewe wi ni maga yan, fɔ dunruya wi dasanga wi ni, Dafɔ wila pe gbegele naɲa naa jεle.†

⁵ Fɔ ko kì ti naɲa wi yaa ka laga wi to naa wi nɔ pe na, mbe si mara wi jɔ wi na, kona pe shyen pe yaa pye wire nunɲba.†

⁶ Ki ka pye ma, pe woro leele shyen naa, εen fɔ, pe yen wire nunɲba. Ki kala na, yaraga nga Yenɲele li pye nunɲba, lere ka kaga laga ki yeε na.»

⁷ A Fariziye pè suu yewe ma yo fɔ: «Yingi na Moyisi wila sigi yo ma yo fɔ naɲa wi jεle jegesewe kɔn wuu kan wi jɔ wi yeri, wii jen wuu je?»†

† 19:4 19.4: Zhenε 1.27; 2.21-22 † 19:5 19.5: Zhenε 2.24 † 19:7 19.7: Dete 24.1-4

⁸ A Zhezu wì si pe pye fɔ: «Ye kotonɔgbanga ko kila ti Moyisi wila ki kono kan ye yeri ma yo yaa ye jɛɛɛ pe jege. Nakoma, maga ɛ wa ki ɛsaga ki na, ki sila pye ma.

⁹ Mi wo naga yuun ye kan, fɔ na lere wa kaa jɔ je, na kii yiri wi nandara to yeri, mbe wa pɔri naa, kona jataga wi yen na piin.»

¹⁰ Kona, a fɔrɔgɔfenne pè suu pye fɔ: «Na kaa pye pa nana wi kapyege ki yen yɛɛn wi jɔ wi kanɔgɔɔ, ma koro ma, maga ka jɛɛɛ pɔri, ko mbɔnrɔ.»

¹¹ A Zhezu wì si pe pye fɔ: «Fanɔga woro nambala pe ni fuun ni pe yenɛ ki nagawa senre ti na. Nɔɛ mbele Yenɔɛɛɛ ligi fanɔga ki kan pe yeri poro ɛɛ.

¹² Kagala ɛgere wa, ke ma nambala pe yege pari, paa ya jɛɛɛ pɔri. Pele ma pye wa, mbege ɛ le pe sepilige ki na, poro na pye nambala. Pele ma pye wa, leele pe ma poro san. Pele ma si pye wa, poro na jɛɛɛ pɔri Yenɔɛɛɛ ca wunluwɔ po kala na. Na wi mbe ya yenɛ ki nagawa senre ti na, wi yenɛ ti na.»

*Zhezu wila duwaw piile
tunmɔmbɔɔ pele na*

(Maki 10.13-16; Luki 18.15-17)

¹³ Kona, a leele pèle si pan piile tunmɔmbɔɔ pele ni Zhezu wi kɔrɔgɔ, janɔgo wuu keyen yi taga pe na, wi Yenɔɛɛɛ yenri pe kan. ɛɛn fɔ, a fɔrɔgɔfenne pè si gbanla pe na.

¹⁴ A Zhezu wì sho fɔ: «Ye piile tunmɔmbɔɔ pe yaga paa paan na kɔrɔgɔ, yaga ka pe yege

kɔn; katugu mbele pe yen paa pe yen, poro wɛlɛ Yɛnɛlɛ ca wunluwɔ pi yen pe woo.»

¹⁵ A wì suu keyen yi taga pe na ma duwaw pe na, mɛɛ yiri le ma kari.

*Lefɔnnɔ penjagbɔɔ fɔ wa sɛnrɛ
(Maki 10.17-31; Luki 18.18-30)*

¹⁶ Ko punɔ na, a naɲa wà si fulo Zhezu wi tanla maa yewe, ma yo fɔ: «Nagafɔ, kajɛɲɛ kikiin mi daga mbe pye mbe si yinwege mbakɔɔ ki ta?»

¹⁷ A Zhezu wì suu pye fɔ: «Yiɲgi na, a ma nɛɛ na yewe ɲga ki yen jɛɲɛ ko ni? Nuɲgba wi yen jɛɲɛ. Na kaa pye maa jaa mbe yinwege ki ta, ta tanri Yɛnɛlɛ li ɲgasegele ke na!»

¹⁸ A ki naɲa wì suu yewe ma yo fɔ: «Ke kɛɛlɛ wɛlɛ koro?»

A Zhezu wì sho fɔ: «*Maga ka lere gbo. Maga ka jataga pye. Maga ka yu. Maga ka yagbolo sɛrɛya yo mbe taga lere na.*

¹⁹ *Ta ma to naa ma nɔ pe gbogo.†* Ma lewee yenlɛ wi daga mbɔɔn ndanla paa yɛɲɛ ɲga na mɔɔ yɛɛ ndanla we†.»

²⁰ A lefɔnnɔ wì suu pye fɔ: «Mì ko ɲgasegele ɲgele koro ke ni fuun koro lɛ na tanri ke na. Yiɲgi mi daga mbe pye naa?»

²¹ A Zhezu wì suu pye fɔ: «Na kaa pye maa jaa mbe pye mbe yɔn fili, kari ma sɔɔn kɛɛ yaara ti ni fuun ti pɛrɛ, maga penjara ti yɛɛlɛ fyɔnwɔ fɛnnɛ pe na. Mɛɛ pan ma taga na na. Kona, ma yaa ka kɔrɔɔ gbɛɲɛ ta wa yɛnɛlɛ na.»

† 19:19 19:19: ɛki 20.12-16; Dete 5.16-20 † 19:19 19:19: Levi 19.18

²² Eɛn fɔ, naa lefɔnɔ wila kaa ki sɛnrɛ ti logo, a wì si sɔngɔrɔ ma kari yesanga ni fɔ jɛɛgɛ; katugu penjagbɔrɔ fɔ lawi.

²³ Kona, a Zhezu wì suu fɔrɔgɔfɛnnɛ pe pye fɔ: «Kaselege ko na, mila ki yuun ye kan, penjagbɔrɔ fɔ wi yege wa Yɛnɛlɛ ca wunluwɔ pi ni ki yɛn ma nɔban.

²⁴ Mila ki yuun ye kan naa fɔ yɔngɔmɛ mbe toro mɛshɛli wele, ko tanla ma wɛ penjagbɔrɔ fɔ wi ye wa Yɛnɛlɛ ca wunluwɔ pi ni ko na.»

²⁵ Naa wi fɔrɔgɔfɛnnɛ pàa kaa ki sɛnrɛ ti logo, a kì si pe pari fɔ jɛɛgɛ. A pè sho fɔ: «Iɔga ambo Yɛnɛlɛ li yaa ka sho okɛ?»

²⁶ A Zhezu wì si pe wele, ma sho fɔ: «Leele poro yɛgɛ na, ki yɛn ma nɔban. Eɛn fɔ, Yɛnɛlɛ lo mbe ya kala pyew li pye.»

²⁷ Kona, a Pyeri wì si sɛnrɛ ti lɛ ma sho fɔ: «Wele, wè we yaara ti ni fuun ti yaga wa ma taga ma na, ki yaa ka pye mɛlɛ?»

²⁸ A Zhezu wì si pe pye fɔ: «Kaselege ko na, mila ki yuun ye kan, na Lere wi Pinambyɔ wiga ka cɛn sanga nɔ ni wa wi gbɔgɔwɔ wunluwɔ jɔngɔ ki na wa dunrɛya fɔnɔ wi ni, yoro kɛ ma yiri shyɛn mbele yè taga na na, ye yaa ka cɛn wunluwɔ jɔnrɔ ta na fun, mbe kiti kɔn Izirayeli cɛngɛlɛ kɛ ma yiri shyɛn ke na.

²⁹ Leele mbele fuun ka pe yinɛ, nakoma pe nɔsepiile nambala, naa pe nɔsepiile jɛɛlɛ, naa pe nɔ, naa pe piile, naa pe kɛɛrɛ ti yaga mbe taga na na, ki fɛnnɛ pe yaa ka ki yaara ti yɔngɔ cɛnɛmɛ cɛnɛmɛ ta, mbe ka pe tasara ta naa wa yinwege mbakɔgɔ ki ni.

³⁰ Ξεν ƒɔ, konɔbanmbala pe leɣere yaa ka pye punɔɔfenne, punɔɔfenne pe leɣere yaa ka pye konɔbanmbala.»

20

Ɛɛzen tiire kere tunmbyeele yomiyee

¹ «Ye wele, Yenɔeele ca wunluwo pi yen ma taanla yaraga nga ni ki nga: Pilige ka, lagafo wà si yiri yirifaga ka na mbe sa tunmbyeele lagajaa sa pe wa wi ɛɛzen tiire kere.

² A wo naa poro ni, pè si yo ma fili pilige nunɔba tunɔgo pyesara wi na, wo yen warifuwe pyo nunɔba nunɔba pilige pyew. A wì si pe torogo pe saa tunɔgo piin wa wi ɛɛzen kere.

³ La kee jeele keriɔgariyeeɣe, a wì si yiri naa, mee saa leele pele ta wa katogo pè yere, tunɔgo woro pe yeri.

⁴ A wì si pe pye ƒɔ: «Yoro fun ye kari ye sa tunɔgo pye wa na ɛɛzen kere. Pa mi yaa sara sinɔee kan ye yeri.»

⁵ A pè si kari. Naa yonlo kila kaa gbɔn yonlofugo, a kere ƒɔ wì si yiri naa, ma kala nunɔba li pye. Ki yonloparaga ki na, ma nuru naa ma yiri, ma kala nunɔba li pye.

⁶ Ki yonlokogo yeeɣe ki ni naa, a wì nuru naa ma yiri, ma saa leele pele ta pè yere naa bere wa katogo. A wì si pe yewe ma yo ƒɔ: «Yiɔgi na yè si pan ma yere lagame ma saa yonlo ki ko, ye woro na tunɔgo piin?»

⁷ A pè suu pye fɔ: <Katugu lere si we le tunngo na.> A wì si pe pye fɔ: <Yoro fun ye saa tunngo piin wa na ɛɛɛn kɛɛɛ.>

⁸ «Naa yɔnlɔ kila kaa kɔ, a kɛɛ fɔ wì sigi yo wi tunmbyeele pe to wi kan fɔ: <Tunmbyeele pe yeri, ma pe sara. Ma keli maga le mbele pè pan punngo na pe na, ma saga wa mbele pè keli ma pan pe na!»

⁹ Mbele pàa to tunngo na yɔnlɔkɔgɔ yɛɛ ki ni, a pè si pan, ma ta warifuwe pyɔ nungba nungba pe ni fuun.

¹⁰ Naa kila kaa gbɔn mbele pàa keli ma to tunngo na poro na, a pe nɛɛ ki jate ndɛɛ pe yaa ta mbe wɛ. Ɛɛn fɔ, a pè poro fun pe kan warifuwe pyɔ nungba nungba.

¹¹ Naa pàa kaa ki warifuwe pyɔ nungba nungba wi kan pe yeri ma, a pe nɛɛ kɔngɔri kɛɛ fɔ wì na,

¹² nɛɛ yuun fɔ: <Ki tunmbyeele mbele pè pan punngo na, leri nungba tunngo pè pye ɛɛ. A mà si pe sara ma yala we ni. Ma si yala, woro tunngo pye ma saa yɔnlɔ ki kɔ, ma yɔnlɔ ko naa tere ti kun we yɛɛ ni.>

¹³ Ɛɛn fɔ, a kɛɛ fɔ wì si nungba yɔn sogo ma yo fɔ: <Na wɔnlɔ, mi sɔɔn fanla. Mì yo mà yere ki na mbe tunngo pye warifuwe pyɔ nungba na pilige nungba?»

¹⁴ Ki kala na, ma sara wi le maa kee! Na wì to tunngo na punngo na, mila jaa mboo kan paa ma yen fun.

¹⁵ Ki kologo woro na yeri mbanla nandanwa kala li pye na penjara ti ni wi le? Nakosima, maa yenjara piin na ni na lerewe pi kala na wi le?»

¹⁶ A Zhezu wì sigi senre nda ti taga wa ma yo fo: «Ki pyelomɔ nunɓa pi na fun, koŋbanmbala pe yaa ka pye puɗɗofenne, puɗɗofenne pe yaa ka pye koŋbanmbala.»

*Naa Zhezu wìla pye naa kunwo
naa wi yenme senre ti yuun,
ki taanri wogo ko layi nga
(Maki 10.32-34; Luki 18.31-34)*

¹⁷ Naa Zhezu wila kaa na kee wa Zheruzalemu, a wì suu forɗɗofenne ke ma yiri shyen pe yeri kanɗgaga na. Ma pe ta wa konɔ paa kee, a wì si pe pye fo:

¹⁸ «Ye wele, we mbele waa kee wa Zheruzalemu. Pe yaa sa Lere wì Pinambyo wi le saraga wɗfenne teele poro naa lasiri sewe jenfenne pe kee. Pe yaa ka kiti kon wi na mbe yo poo gbo.

¹⁹ Pe yaa kaa le leele mbele pee sheri pe kee. Poro yaa ka tege wi na, mboo gbɔn sapige ni, mboo kan tiparaga na. Een fo, ki piliye taanri wogo, wi yaa yen mbe yiri wa kunwo pi ni.»

*Zhaki naa Zhan pe no
wìla Zhezu wi yenri
(Maki 10.35-45)*

²⁰ Kona, a Zebede jo wì si fulo Zhezu wi tanla wi pinambiile pe ni, mee kanɗguuro kan wi jegele mboo yenri wi yon wi na.

²¹ A Zhezu wì suu pye fo: «Yingi maa jaa?»

A wì si Zhezu wi pye fo: «Yon kan na yeri, fo na pinambiile shyen mbele wele, nunɓa mbe ka cen wa ma kalige kee ki na, sanɗa wi cen wa ma kameɗge kee ki na wa ma wunluwo pi ni.»

22 A Zhezu wì si pe pye fɔ: «Ŋga yaa yenri, ye sigi jɛn. Jɔlɔɔ wɔjɛnnɛ† na mi yaa wɔ wa li ni, ye mbe ya wɔ wa li ni le?» A piile pè suu yɔn sogo ma yo fɔ: «We mbe ya.»

23 A Zhezu wì sho fɔ: «Ki yɛn ma kaselege, fɔ ye yaa ka wɔ wa na wɔjɛnnɛ li ni. Eɛn fɔ, wa mbe cɛn na kalige kɛɛ ki na, konaa wa mbe cɛn na kamɛnɔge kɛɛ ki na, mi ma mi daga mbe ko konɔ lo kan ye yeri. Ki cɛnsara, na To wìri gbegele mbele kan, poro pe yaa ka cɛn wa.»

24 Naa fɔrɔɔfɛnnɛ kɛ sanmbala pàa kaa ki sɛnrɛ ti logo, a ki nɛɛ pe yaa pe sefɛnnɛ nambala shyɛn pe kala na.

25 Kona, a Zhezu wì si pe ni fuun pe yeri, ma sho fɔ: «Yège jɛn ma yo tara woolo pe teelee pe ma cɛn pe go na, ma pe yigi pe fanɲga ki ni. Pe legbɔɔlo pe maa pe fanɲga ki nari pe na.

26 Eɛn fɔ, yoro sɔɔwɔ po si daga mbe pye ma. Ye ni, ŋa kaa jaa mbe pye legbɔɔ, wi daga mboo yɛɛ pye ye ni fuun tunmbyee.

27 Ŋa kaa jaa mbe pye ye ni fuun konɔbanna, wi daga mboo yɛɛ pye ye ni fuun kulo.

28 Ki pyelomɔ nunɔba pi na fun, Lere wi Pinambyɔ wii pan leelee poro mbaa tunɲgo piin wi kan, eɛn fɔ, wì pan mbe tunɲgo pye leelee pe kan, mboo yinwege ki kan ki pye leleɔere go shɔsara.»

*Zhezu wìla fyɔɔnɔ shyɛn sagala
(Maki 10.46-52; Luki 18.35-43)*

† 20:22 20.22 *Mbe wɔ wa jɔlɔɔ wɔjɛnnɛ li ni: Ko ki yɛn jɔlɔɔ ŋga Zhezu wi yaa jɔlɔ mbege kun wi yɛɛ ni we.*

²⁹ Naa Zhezu wo naa wi fɔrɔgɔfɛnnɛ pe ni pàa kaa yiri wa Zheriko ca ki ni na kee, a janwa gbɔlɔ là si taga wi na.

³⁰ Fyɔɔnlɔ shyɛn la pye ma cɛn konɔ li kanngaga na. Naa pàa kaa ki logo ma yo Zhezu wo wila toro, a pe nɛɛ jɔrɔgi na yuun fɔ: «We Fɔ, Davidi setirige pyɔ, we yinriwɛ ta!»

³¹ Janwa wila pye na gbanla pe na ma yo pe pyeri. Eɛn fɔ, a pe nɛɛ jɔrɔgi naa ma wɛ, na yuun fɔ: «We Fɔ, Davidi setirige Pyɔ, we yinriwɛ ta!»

³² A Zhezu wì si yere, mɛɛ pe yeri ma pe yewe ma yo fɔ: «Yingɔ yaa jaa mbe pye ye kan?»

³³ A pè sho fɔ: «We Fɔ, ki pye we ya waa yaan.»

³⁴ A pe yinriwɛ si Zhezu wi ta. A wì si jiri pe yɛngɛɛ ke na. Le ki yɔngɔlɔ nunɔgba ke ni, a pe nɛɛ yaan. A pè si yiri ma taga Zhezu wi na.

ZHEZU WI TUNNGO WA ZHERUZALEMU CA

21

21-25

Zhezu wi yege wa Zheruzalemu

(Maki 11.1-11; Luki 19.28-40; Zhan 12.12-19)

¹ Naa paa kaa na yɔngɔ Zheruzalemu ca ki ni, ma gbɔn wa Betifazhe ca, ma wa wa Oliwiye tire yanwiga ki yeri, a Zhezu wì suu fɔrɔgɔfɛnnɛ shyɛn tun, ma pe kelegi wi yɛɛ yɛgɛ;

² Wila pe pye fɔ: «Yaa kee wa ca nɔga ki wa ye yɛgɛ ki ni. Ye yesaga wa ca, ye yaa sofile nɔ wa yan poo pɔ, wi pyɔ ni le wi tanla. Ye pe sanga ye pan pe ni na kan!

³ Na lere wa ka ye yewe, yoo pye fɔ: <Pe kala yen we Fɔ wi na.> Pa kona wi yaa ye yaga yaa paan pe ni.»

⁴ Ko wogo nga ko la pye ma, jango senre nda Yenɲele yɔn senre yofɔ wila yo, ti ta tiri yee yɔn fili, fɔ:

⁵ «Yege yo Siyɔn ca ki kan fɔ: Wele, ma wunlunana wila paan ma kɔrɔgɔ.

Wi yen ma yin nandanwa ni.

Wi yen ma lugu ma cɛn sofile na, sofile pyɔ na, sofile nɔ pyɔ na!»†

⁶ A fɔrɔgɔfenne pè si kari mɛɛ saa nga Zhezu wila yo ma pe kan ki pye.

⁷ A pè si pan sofile nɔ wo naa wi pyɔ pe ni, mɛɛ pe derigbɔrɔ ti wɔ mari taga pe na. A Zhezu wì si lugu ma cɛn ti na.

⁸ Wa janwa gbɔlɔ li ni, lelegere la pe derigbɔrɔ ti jan wa konɔ. A pele nɛɛ tige were kɔɔn nari jaan wa naga nari fɔ paa wi gbogo.

⁹ Janwa ɲa wila pye na tanri Zhezu wi yege konaa ɲa wila pye na tanri wi punɔgo na, wila pye na jɔrɔgi na yuun fɔ:

«Ozanna! Gbɔgɔwɔ yen Davidi setirige pyɔ wi woo!

Na wila paan we Fɔ wi mɛge ki na, Yenɲele sa duwaw wi na!»†

Gbɔgɔwɔ yen Yenɲele woo, lo na li yen wa naayeri lara ti ni fuun ti go na!»

¹⁰ Naa Zhezu wila kaa ye wa Zheruzalemu, a ca woolo pe ni fuun pe nɛɛ tinni, nɛɛ yewe na yuun fɔ: «Ambɔ wi ki nana ɲa we?»

† 21:5 21.5: Zaka 9.9 † 21:9 21.9: Yuuro 118.25-26

11 A janwa wì sho fɔ: «Yenɲele yɔn senre yofɔ Zhezu ŋa wì yiri wa Nazareti ca, wa Galile tara wowi.»

Zhezu wìla kari wa sherigo gbɔgɔ

(Maki 11.15-19; Luki 19.45-48; Zhan 2.13-22)

12 A Zhezu wì si saa ye wa sherigo gbɔgɔ ki ni. Leele mbele pàa pye wa na pere konaa mbele pàa pye na loo, a wì si pe purɔ ma pe yirige, ma penjara surufenne pe tabaliye pe jaanri naa ca ketenɲele perɛfenne pe jɔnrɔ ti ni.

13 A wì si pe pye fɔ: «Ki yen ma yɔnlɔgɔ wa Yenɲele senre sewe wi ni, ma yo fɔ: *Na go pe yaa kaa ki yinri Yenɲele yenrigo.*† Eɛn fɔ, a yoro si pan nee ki piin yoolo larasaga†.»

14 A fyɔɔnlɔ naa jejɔgɔlɔ fenne pèle si kari Zhezu wì kɔrɔgɔ wa sherigo gbɔgɔ ki ni, a wì si pe sagala.

15 Kafɔnɲɔlɔ ngele Zhezu wìla pye, naa saraga wɔfenne teele poro naa lasiri sewe jenfenne pe ni, pàa kaa ke yan, ma nuru ma piile pe yan paa jɔrɔgi wa sherigo gbɔgɔ ki ni na yuun fɔ: «Gbɔgɔwɔ yen Davidi setirige Pɔw wi woo,» a kì si pe ya.

16 A pè si Zhezu wì pye fɔ: «Nda paa yuun, ma woro nari nuru?» A wì si pe pye fɔ: «Ee, ye faga laga ŋa ki kara wa Yenɲele senre sewe wi ni mbege yan wi le? Ki ŋa fɔ: *«Màga pye, a piile poro naa piyengɛle ke ni, paa ma sonni wa pe yɔn.»* »†

† 21:13 21:13: Eza 56.7 † 21:13 21:13: Zhere 7.11 † 21:16 21:16: Yuuro 8.3

¹⁷ Naa wìla kaa to yo ma kò, a wì si yiri wa ca ki ni ma pe yaga wa, mɛɛ kari wa Betani ma saa wonlo wa.

*Zhezu wìla tige ka danɔa,
pege yinri figiye*

(Maki 11.12-14,20-24)

¹⁸ Ki goto pinliwɛ pi ni, naa Zhezu wìla kaa na songoro wa ca, a funɔo suu yigi.

¹⁹ A wì si figiye tige ka yan wa konɔ li kanɔgaga na. A wì fulo wa ki tanla, ɛɛn fɔ, wi sila pyɔ yan ki na, ndɛɛ ki werɛ to cɛ. Kona, a wì si figiye tige ki pye fɔ: «Mboro se ka pyɔ sɛ naa fyew.»

Le ki yongolo nunɔba ke ni, a figiye tige kì si waga pew.

²⁰ Naa forogofenne pàa kaa ko yan ma, a kì si pe pari fɔ jɛnɔɛ. A pè si Zhezu wi yewe ma yo fɔ: «Ki figiye tige nga kì pye mɛɛ mɛɛ waga fyaw yɛɛn?»

²¹ A Zhezu wì si pe pye fɔ: «Kaselege ko na, mila ki yuun ye kan, na yaga taga Yɛnɔɛɛ li na, na ki woro na ye koon shyɛn fyew, nga m̀ pye ki figiye tige nga ki na, ye se da ko nunɔba pyege na. ɛɛn fɔ, ye mbe ya mbege yanwiga nga ki pye fɔ: <Yiri lagamɛ, ma sa to wa kɔgoje wi ni.> Pa ki yaa si pye.

²² Yaga yaraga nga fuun tali, mbege yɛnri Yɛnɔɛɛ li yeri tagawa ni, ye yaa ki ta.»

*Zhezu wi fanɔga kì yiri se
(Maki 11.27-33; Luki 20.1-8)*

²³ A Zhezu wì si saa ye wa sherigo gbogo ki ni, nɛɛ leele pe nari Yɛnɔɛɛ sɛnrɛ ti ni. A saraga

wofenne teele poro naa tara ti lelele pe ni, pè si kari wi koroḡo, mɛɛ wi yewe ma yo fɔ: «Maa ki kagala ngele ke piin yingi fanḡa ni? Ambɔ wigi fanḡa ki kan ma yeri?»

²⁴ A Zhezu wì si pe pye fɔ: «Mi fun mi yaa ye yewe kala nunḡba ni. Na yaga li koro wi yo mbanla kan, mila ki kagala ke piin yaraga nḡa fanḡa ni, pa mi yaa ki yo mbe ye kan.

²⁵ Yɛnḡele lo làa Zhan wi torogo wi pan wila batemu wi piin lee leele poro la wele?»

Ɛɛn fɔ, a pe nɛɛ kendige woo pe yɛɛ ni na yuun fɔ: «Na waga yo Yɛnḡele lo làa wi torogo, pa wi yaa we yewe mbe yo: <Yingi na yee si taga wi senyoro ti na?»

²⁶ Na waga sho fɔ: Leele poro pàa wi torogo, we nɛɛ fyɛ janwa wo yɛɛ, katugu leele pe ni fuun pe yɛn na Zhan wi jate Yɛnḡele yon senre yofɔ.»

²⁷ Kì kaa pye ma, a pè si Zhezu wi yon sogo ma yo fɔ: «Wee jɛn.» A Zhezu wì si pe pye fɔ: «Ɛɛn mi fun, mila ki kagala ke piin yaraga nḡa fanḡa ni, mi sege yo mbe ye kan.»

Zhezu wila yomiyɛle la wa pinambiile shyen senre na

²⁸ A Zhezu wì si nuru naa ma pe pye fɔ: «Yingi yaa jate ki wogo nḡa ki na? Pinambiile shyen la pye naḡa wa yeri. Pilige ka, a wì si ndɔfɔ wi pye ma yo: <Na pyɔ, nala kari ma sa tunḡo pye wa na ɛɛzen kɛɛ.»

²⁹ A wo suu yon sogo ma yo fɔ: <Mi woro na kee wa.> Ɛɛn fɔ, punḡo na, a wì si cɛn ma jatere pye, mɛɛ kari.

³⁰ A tofɔ wì si nuru naa maga tunngo nungba ki yo pinambyɔ shyen woo wì ni. A wo suu yon sogo ma yo fɔ: <Baba mi yaa kari.> Eɛn fɔ, wii si kari.

³¹ Pe shyen pe ni, wiwiin wila wi to wi nandanwa kala li pye?» A pè sho fɔ: «Kongbanja wowi.»

Kona, a Zhezu wì si pe pye fɔ: «Kaselege ko na, mila ki yuun ye kan, nizara shɔfenne naa kɛenre lifenne pe yaa keli mbe ye wa Yenɲele li wunluwɔ pi ni ye na.

³² Katugu Zhan wila pan ye kɔrɔgɔ, ma kono sinne li naga ye na, ye sila taga wi senyoro ti na. Eɛn fɔ, nizara shɔfenne poro naa kɛenre lifenne pe ni, paa taga wi na. Ali maga ta yaa ki yan, konaa ki ni fuun, ye sila ye kapere ti jen mberi yaga, mbe taga wi na.»

*Kere welefenne tipeele yomiyele
(Maki 12.1-12; Luki 20.9-19)*

³³ A Zhezu wì sho fɔ: «Ye yomiyele la yege logo naa. Lagafɔ wà la ɛɛzen tiire kere kɔn, mee mbogo wa mari maga, ma si wege wɔ ma ɛɛzen pire tɔnmɔ wɔsaga ki gbegele wa, mee sannɔgazo kan kere ti sigewe pi kala na. Kona, a wì si kere ti telege ɛɛzen kere tunmbyeele pele na, pe kaa tawa pi kan wi yeri; mee kari taleere ta ni.

³⁴ Naa ɛɛzen pire ti cɔsanga wila kaa gbɔn, a wì suu tunmbyeele pe torogo wa ɛɛzen kere tunmbyeele pe yeri ma yo pe saa tawa pi sho wi kan.

³⁵ Eɛn fɔ, a ɛɛzen kere tunmbyeele pè suu tunmbyeele pe yigi, ma nungba wo gbɔn jenɲe,

ma wa gbo, ma taanri woo wo wa sinndεεre ni maa gbo.

³⁶ A kere fo wi si nuru ma tunmbyeele pele torogo wa pe yeri naa legere, ma we kongbanmbala pe na. Eεn fo, a ezezen kere tunmbyeele pe ki kanungbannga ki pye pe na fun.

³⁷ Ko pungo na, a kerefo wi suu pinambyo jate wi torogo wa pe yeri, ma yo fo: «Pe yaa na pinambyo wo gbogo.»

³⁸ Eεn fo, naa ezezen kere tunmbyeele pa kaa wi yan wi kon ma yiri pe na, a pe neε pe yeε piin fo: «Na yeεn wo wi yen korogo lifo we. Ye pan woo gbo, pa kona wi korogo ki yaa koro we kan.»

³⁹ Kona, a pe suu yigi ma saa wi wa wa ezezen kere ti pungo na, ma suu gbo.»

⁴⁰ A Zhezu wi si pe yewe ma yo fo: «Yoro wo nawa, na kerefo wiga ka pan, yingi wi yaa pye ki ezezen kere tunmbyeele pe na?»

⁴¹ A pe suu pye fo: «Pa wi yaa ki lepeele pe gbo, wi se pe yinriwe ta, mbe si kere ti kan naa ezezen kere tunmbyeele pele yeri, mbele pe yaa laa tawa pi kaan wi yeri, mbaa yala pi sanga wi ni.»

⁴² Kona, a Zhezu wi si pe pye fo: «Ki senre nda ye siri kara wa Yenhele senre sewe wi ni wi le? Ti nda fo:

*Go wafenne pe je sinndεεge nga na,
ko ki pye go yenle li sinndεεge kongbannga ye.
Pa ko wogo nga ko yiri wa we Fo wi yeri,
a ki pye kagbogo we yege na!»†*

† 21:42 21.42: Yuuro 118.22; Eza 28.16

⁴³ A Zhezu wì sigi senre nda ti taga wa, ma yo fɔ: «Ko kì ti mila ki yuun ye kan, fɔ pe yaa Yennɛle li wunluwɔ pi shɔ ye yeri mboo kan tara ta woolo yeri, mbele pe yaa la pi pire ti taa lari kaan.

⁴⁴ [Lere ɲa fuun ka to ki sinndelɛge ki na, wo yaa wi yeɛ kaari. Na kiga si to lere ɲa fuun na, ki yaa wo purugu.]»

⁴⁵ Naa saraga wɔfenne teele poro naa Fariziye pe ni, paa kaa ki yomiyegɛle ke logo Zhezu wi yeri, a pè sigi jɛn ma yo pa wila ke wa poro na.

⁴⁶ A pe nɛɛ pyelomɔ jaa mboo yigi. Ɛɛn fɔ, paa pye na fyɛ janwa wi yege, katugu janwa wila pye na Zhezu wi jate paa Yennɛle yɔn senre yofɔ yɛn.

22

Liwen gbɔɔ yomiyɛle (Luki 14.15-24)

¹ A Zhezu wì si nuru naa ma yomiyegɛle kele wa leele mbele paa pye na nuru wi yeri pe kan, ma yo fɔ:

² «Yennɛle ca wunluwɔ pi yɛn ma taanla yaraga ɲga ni ki ɲga. Wunlunaɲa wà la wi pinambyɔ jayire suro sɔgɔ,

³ mɛɛ wi tunmbyeele pe tun wa leele mbele wila yeri jayire liwen pi na pe yeri. Ɛɛn fɔ, pe sila yɛnlɛ mbe pan.

⁴ A wunlunaɲa wì si nuru ma tunmbyeele pele tun naa wa pe yeri, ma yo fɔ: «Ye sa leele mbele m̀ yeri pe pye fɔ na sɔgɔlɔ m̀li sɔgɔ makɔ. Na napɛnɛ poro naa na yaayoro nda t̀ tɔrɔ, m̀iri

kan pèri gbo. Yaara ti ni fuun tì gbegele ma yala makò. Ye pan ye jayire liwen pi li!»

⁵ Εεν fò, leele mbele pàa yeri jayire ti na, pe sila ko ka jate. Pàa kari pe kapyere na. Wà la kari wi kere, a wà kari wi safari wasaga.

⁶ A sanmbala poro si wunlunaṅa wi tunmbyeele pe yigi ma pe jòlò, mεε pe gbo.

⁷ A kì si wunlunaṅa wi nawa pi ṅban. A wì suu sorodasheele pe torogo wa, ma yo pe saga legboleele pe gbo, pe pe ca ki sogo.

⁸ Kona, a wì suu tunmbyeele pe pye fò: «Jayire liwen pì gbegele ma yala makò, εεν fò, leele mbele pè yeri, pii daga pe ni.

⁹ Ki kala na, yaa kee wa ca nawa koṅbòrò ti ni. Yaga lere ṅa fuun yan, ye pan wi ni jayire liwen pi na!»

¹⁰ A tunmbyeele pè si kari wa ca nawa koṅbòrò ti ni, leele mbele fuun pàa yan lejembèle o, lepee o, mεε pe gbogolo pe yεε na, fò a jayire go kì yin lifenne pe ni.

¹¹ «Kona, a wunlunaṅa wì si ye wa jayire go ma leele pe welewele, mεε naṅa wa yan wa, jayire liwen yaripòrò sila pye wo na.

¹² A wì suu yewe ma yo fò: «Na wònlò, maga pye mεε mεε ye laga, ma si yala, jayire liwen yaripòrò si woro ma na?» Εεν fò, ki naṅa wi sila senpyò ta mbe yo.

¹³ Ki kaa pye ma, a wunlunaṅa wì suu tunmbyeele pe pye fò: «Yoo yigi, yoo tòrò naa wi keyen yi pò, ye saa wa wa funwa na, wa wòwò pi ni. Pa wi yaa la gbele mbaa wi ṅgangala ke kaa wa jòlògò ki kala na.» »

¹⁴ A Zhezu wì sigi senre nda ti taga wa, ma yo fo: «Leele mbele pè yeri, pe yen ma legε. Eεn fo, mbele pè wɔ poro si legε.»

*Nizara ηa wi daga mbe wɔ
wunlumbolo to wi yeri
(Maki 12.13-17; Luki 20.20-26)*

¹⁵ Kona, a Fariziye pè si saa pe yεε yan mbe pyewe lagaja, mbe ta mbe Zhezu wi yigi wi yɔn senre jate to na.

¹⁶ A pè si pe fɔrɔgɔfenne poro naa mbele pàa taga Erɔdi wi na pele torogo wa Zhezu wi yeri, pe saga yo wi kan fo: «Nagafo, wège jεn ma yo kaselege ko ma maa yuun. Ma maa Yenηεle konɔ li nari leele pe na kaselege ni. Maa la fye lere yege, katugu maa lere wɔ lere ni.

¹⁷ Ki wogo ηga maa ki jate mele? Ki daga waa Jɔɔmu tara fenne wunlumbolo to wi nizara wi woo lee waga kaa wi woo?»

¹⁸ Eεn fo, Zhezu wila pe jatere pere ti jεn. A wì si pe pye fo: «Kopiire fenne wele de, yingi na, a ye nεε na waa na wele?»

¹⁹ Penjara nda ti ma tεge na nizara wi woo, ye ta naga na na mbe wele!»

A pè si warifuwe pyɔ nungba naga wi na.

²⁰ A Zhezu wì si pe yewe ma yo fo: «Ambɔ foto naa ambɔ yɔɔnrɔ ti yen wi na?»

²¹ A pè sho fo: «Sesari woro ri.»

Kona, a Zhezu wì si pe pye fo: «Iηga ki daga mbe kan wunlumbolo to wi yeri, yege kan wi yeri. Nηga ki daga mbe kan Yenηεle li yeri, yege kan li yeri.»

²² Naa pàa kaa ki senre ti logo Zhezu wi yeri, a kì si pe pari. A pè suu yaga le mee kari.

*Zhezu wila kuulo pe yenme
wogo ki yo*

(Maki 12.18-27; Luki 20.27-40)

²³ Ki pilige nungba ki ni, a Sadusiye pèle si kari Zhezu wi korogó. Poro pe ma yo kuulo pe se ka yen mbe yiri. A pè suu yewe

²⁴ ma yo fò: «We Nagafò, Moyisi wila ki yo ma yo fò: *<Na nana wa ka ku mboo jo yaga mbege ta pe sila pyo se, wi jonlo wigi jele wi pori, jango wi piile se wi na wi ndo na wi ku wi kan†.>*

²⁵ Ma si yala, nòsepiile nambala koloshyen la pye laga we ni. A kongbanna wì si jele pori. Pee pyo se, a nana wì si ku maa jo wi yaga wi jonlo wi kan.

²⁶ A ki kanungbanga ki pye shyen fò wi na, ma pye taanri fò wi na; na piin ma fò ma saa pe ni fuun koloshyenme pe kò.

²⁷ Naa pe ni fuun pàa kaa ku, a jele fun wì si kaa ku.

²⁸ Na kuulo yenpilige kiga ka gbòn, jele wi yaa ka pye pe ni wiwiin woo, naa pe ni fuun koloshyenme pòo pori we?»

²⁹ A Zhezu wì si pe pye fò: «Yè pungo, katugu yee Yenjele senre ti koró wi jen. Yee si Yenjele li yawa pi jen fun.

³⁰ Kuulo paga ka yen sanga na ni, nambala naa jele pe se kaa porogó piin pe yee ni. Een fò, pe yaa ka pye paa merageye pe yen wa yenjele na.

† 22:24 22:24: Dete 25.5-6

³¹ Kuulo pe yenme wogo ko na, senre nda Yenhele laa yo, mi yo yeri kara? Laa ki yo ma yo fo:

³² *«Mi yen Abirhamu Yenhele, naa Izaki Yenhele, konaa Zhakobu Yenhele†.»* Yenhele li woro kuulo poro Yenhele, li yen weele poro Yenhele.»

³³ Janwa na fuun wila pye na nuru wi yeri, wi nagawa senre tila pe ni fuun pe pari.

*Yenhele ngasele na li gbogo
ma we ke ni fuun na
(Maki 12.28-34; Luki 10.25-28)*

³⁴ Naa Fariziye paà kaa ki logo ma yo Zhezu wila senre ti ko wa Sadusiye pe yon, a pe si pe yee gbogolo naa.

³⁵ Wa pe ni, a nungba si yiri mbe Zhezu wi wa mbe wele, lasiri sewe jenfɔ lawi. Wila wi yewe ma yo fo:

³⁶ «Nagafɔ, Yenhele lasiri wi ngasele liliin li gbogo ma we ke ni fuun na?»

³⁷ A Zhezu wì suu pye fo: *«Ma Fɔ Yenhele li daga mbɔɔn ndanla ma kotogo ki ni fuun ni, naa ma nawa pi ni fuun ni, konaa ma jatere wi ni fuun ni.»*†

³⁸ Lo li yen ngasegele ke ni fuun kongbanna le. Lo li si yen ma gbogo ma we ke ni fuun ke na.

† **22:32 22:32:** Ko koro wo yen fo Yenhele li yen pe go Shɔfo. Ko ki naga ma yo fo ki leele pe ku wire to na, sen fo, ki ko wo ma, pe yaa ka yen mbe yinwege mbakogo ta; Eki 3.6. † **22:37 22:37:** Dete 6.5

³⁹ Li shyen wolo wa naa, ma yiri li kōroḡo. Loli na fō: *«Ma lewee yenle wi daga mbōon ndanla paa yege nga na mōo yeē ndanla we.»*†

⁴⁰ Moyisi lasiri sēwe wi ni fuun, naa Yenḡele yōn senre yofenne pe nagawa senre ti ni fuun ti go koyi nga ki ḡgasegele shyen ḡgele wele.»

*Kirisi wo naa Davidi senre re
(Maki 12.35-37; Luki 20.41-44)*

⁴¹ Ma Fariziye pe ta pàa pye ma gbogolo, a Zhezu wì si pe yewe ma yo fō:

⁴² «Yiḡi yaa jate Kirisi wi kanḡolo? Ambō setirige pyō wi?» A pè suu pye fō: «Davidi setirige pyō wi†.»

⁴³ Kona, a Zhezu wì si pe pye fō: «Kìla si cen mēle, Yinnekpoyi li fanḡa na, a Davidi jate wì suu yeri ma yo na Fō? Katugu Davidi wìla ki yo ma yo fō:

⁴⁴ *We Fō wìḡi yo na Fō wi kan ma yo fō:*

Cen wa na kalige keē ki na,

fō mbe sōon mbenfenne pe ḡgbanga, mbe pe tege wa ma tōro ti nōḡo.†

⁴⁵ Kì kaa pye Davidi wo jate laa yeri wi «Fō», mēle Kirisi wii ya wi pye Davidi wi setirige pyō†?»

⁴⁶ Pe ni, wa sila ya mbe Zhezu wi yōn sogo senre pyō nunḡba ni. Maga le le ko pilige ko na, lere sila soro naa mboo yewe kala la ni.

† **22:39 22:39:** Levi 19.18 † **22:42 22:42:** 2 Sami 7.12; Eza 11.11; Zhere 23.5 † **22:44 22:44:** Yuuro 110.1 † **22:45 22:44-45:** Zhezu wi woro na kendige woo mbe yo wi woro Davidi setirige pyō, ēen fō, wìla ki nari ma yo wì gbōḡo ma wē ko na naa bere.

23

*Fɔrɔgɔfenne pe yerewe senre re
(Maki 12.38-39; Luki 11.43,46; 20.45-46)*

¹ Kona, a Zhezu wì sigi yo wi fɔrɔgɔfenne poro naa janwa wi kan

² ma yo fɔ: «Mbaa leele pe nari Moyisi lasiri senre† ti ni, lasiri sewe jenfenne naa Fariziye poro tunngo yi ko.

³ Ki kala na, ye daga mbaa pe senre ti nuru, paga yo ye kala na fuun pye, yeli pye. Eɛn fɔ, yaga kaa piin paa pe yen, katugu pe maa leele pe nari yege nga na, poro jate paa la tanri ma.

⁴ Pe ma tugugboro ti pɔ mari taga leele pe go na, eɛn fɔ, poro jate paa yenle mbe yombele nungba tege mbe pe saga peri le†.

⁵ Pe maa pe kapyere ti piin, jango leele pe ta paa pe yaan. Pe ma pe Yennele senre tafoolo pe tugbolo ma pe pɔpɔ pe walere to naa pe keyen† yi na, ma pe yariporo yonro ti tonlonlonlo. ⁶ Liwen gbɔɔ na, jonro tiyonro to naa shariyinre jonro nda ti ma pye wa yege, to ti ma pe ndanla paa cɛɛn ti na.

⁷ Wa katoro ti ni, pe maa jaa leele paa pe shari gbogowo sharaga ni, paa pe yinri nagafenne.

⁸ Yoro wo na, yaga ka ti paa ye yinri nagafenne; katugu Nagafɔ nungba wi yen ye yeri. A ye ni fuun ye pye nosepiile.

† **23:2 23.2:** Dete 17.10; Esidi 7.6-10; Nehe 8.4 † **23:4 23.4:** Lasiri sewe jenfenne paa pye na leele pe ngbanga ma yo paa tanri Yennele li ngasegele ke na, ma si yala poro jate pe sila pye na tanri na yala ke ni. † **23:5 23.5:** Ko la pye naga nari fɔ pe yen na nawa tuun Yennele senre ti na suyi.

⁹ Yaga ka tara na lere wo wa yeri ye to (mbege naga fo wi yen legboɔ.) Katugu To nunɔba wi yen ye yeri. Wo wi yen wa yenɔele na.

¹⁰ Yaga ka ti paa ye yinri teele, katugu To nunɔba wi yen ye go na. Wo wi yen Kiriſi we.

¹¹ Na wi yen ye ni fuun legboɔ, wi daga mboo yeɛ pye ye ni fuun tunmbyee.

¹² Lere na kaa yeɛ yirige, wo yaa ka tigi. Lere na ka suu yeɛ tirige, wo yaa ka yiri.»

*Zhezu wila lasiri sewe jenfenne
poro naa Fariziye pe jeregi
pe kopiire ti kala na*

(Maki 12.40; Luki 11.39-42,44,52; 20.47)

¹³ «[Jɔlogɔ yen ye wogo, yoro lasiri sewe jenfenne naa Fariziye wele, ye yen kopiire fenne! Katugu ye maa Yenɔele ca wunluwo pi tonni leele pe na. Yoro jate yaa si ye wa, mbele paa ki jaa mbe ye wa, yaa pe yaga pe ye wa.

¹⁴ «[Jɔlogɔ yen ye wogo, yoro lasiri sewe jenfenne naa Fariziye wele. Ye yen kopiire fenne! Katugu ye maa nanɔgunjaala pe keɛ yaara ti shoo pe yeri, ko punɔgo na, ma saa na Yenɔele yenri na moni, ma ta na ye yeɛ nari ma yo yoro yen ma sin. Ye kiti kɔngɔ ki yaa ka nɔban mbe we.]

¹⁵ «[Jɔlogɔ yen ye wogo, yoro lasiri sewe jenfenne naa Fariziye wele. Ye yen kopiire fenne! Katugu ye maa tara to naa kɔgoje wi yanri, mbe ta mbe lere nunɔba ta wi sheri wi taga ye na. Eɛn fo, na yaga ka wa ta, ye maa pye maa serege, fo wo ma daga mbe ye wa jaganama wi ni yesaga shyen mbe we yoro jate ye na.

16 «Jɔlɔgɔ yɛn yɛ wogo! Yoro mbele yɛ yɛn yɛkeele ma pye fyɔɔnɔ! Katugu yɛ ma yo na lere ka wugu sherigo gbɔgɔ ki na, ko wuguro to na la jate. Eɛn fɔ, na wiga si wugu sherigo gbɔgɔ tɛ wo na, ko wuguro to ma yigi.

17 Ye yɛn kambajɛnmbele naa fyɔɔnɔ! Kikiin ki gbɔgɔ? Tɛ wowi lee nakoma sherigo gbɔgɔ ŋga ki ma tɛ wi pye kpoyi Yɛnɲɛle yɛgɛ na koyi?

18 Ye ma yo naa fɔ: Na lere ka wugu saraga wɔsaga ki na, ko wuguro to na la jate. Na wiga si wugu saraga ŋga ki yɛn wa ko na, ko wuguro to ma yigi.

19 Ye yɛn fyɔɔnɔ! Kikiin ki gbɔgɔ? Saraga koyi lee, nakoma saraga wɔsaga ŋga ki ma ti saraga ki ma pye kpoyi koyi? Ti ti ni fuun ti yɛn ja.

20 Ki kala na, lere ŋa ka wugu saraga wɔsaga ki na, kona, wi wugu saraga wɔsaga konaa yaara nda fuun ti yɛn wa ki na ti ni fuun ti na.

21 Na ka wugu sherigo gbɔgɔ ki na, kona, wi wugu sherigo gbɔgɔ konaa Yɛnɲɛle na li ma pye wa ki ni li na.

22 Na ka si wugu naayeri wi na, kona, wi wugu Yɛnɲɛle li wunluwɔ jɔngɔ ki na, ma pinle Yɛnɲɛle jate na li yɛn ma cɛn wa ki na li ni.

23 «Jɔlɔgɔ yɛn yɛ wogo, yoro lasiri sɛwɛ jɛnfennɛ naa Fariziye wele. Ye yɛn kopiire fɛnnɛ! Ye maa yɛ sɛgɛ yaara tunmɔɔɔɔ ti yaga wi woo† naa kaan Yɛnɲɛle li yeri; to yɛn paa mati naa fenuyi konaa kumɛ yɛn. Eɛn fɔ, Yɛnɲɛle li nagawa sɛnrɛ nda ti yɛn kagbɔgɔ yɔn wa lasiri wi ni, yɛ ma to wa kanɲaga na. To yɛn paa

† 23:23 23:23: Levi 27:30; Dete 14:22

kasinŋge pyege, naa leele yinriwe taga konaa tagawa† yen. Ki ja daga yaa ki kagbɔgɔlɔ ŋgele ke piin, mbe si ke jɛgɛɛ jɛgɛɛ ke taga wa fun.

²⁴ Ye yen yekeele ma pye fyɔɔnlɔ! Ye ma ye wɔtɔnmɔ pi fyenli ma tishɔngɔ ki wɔ wa pi ni, ɛɛn fɔ, ye mɛɛ yɔngɔmɛ yoli†.

²⁵ «Jɔlɔgɔ yen ye wogo, yoro lasiri sɛwe jɛnfɛnnɛ naa Fariziye wele. Ye yen kopiire fɛnnɛ! Katugu ye ma wɔjɛŋgɛɛ naa tasaala pe puŋgo ki jogo maga laga. Ma si yala, ti nawa po yen ma yin yaara nda yè yu to naa ye jogo pere ti ni.

²⁶ Fariziye naŋa fyɔɔn! Ma wɔjɛnnɛ nawa pi jogo pi laga gben. Pa kona li puŋgo ki yaa laga fun.

²⁷ «Jɔlɔgɔ yen ye wogo, yoro lasiri sɛwe jɛnfɛnnɛ naa Fariziye wele. Ye yen kopiire fɛnnɛ! Ye yen paa fanra yen, nda pè wa mari filige. Laga funwa na, ti yege cɛnwɛ po yen ma yɔn ti na. ɛɛn fɔ, wa ti nawa po ni, ti yen ma yin kajeere ma pinle yarifɔnrɔ ti ni fuun cɛnlɛ pyew ti ni.

²⁸ Yoro fun pa ye yen ma. Ye yege cɛnwɛ po na, ye yen lesinmbele leele pe yege na. ɛɛn fɔ, ye nawa po yen ma yin kopiire naa tipere ni.

*Zhezu wila para jɔlɔgɔ wogo ki na
(Luki 11.47-51)*

²⁹ «Jɔlɔgɔ yen ye wogo, yoro lasiri sɛwe jɛnfɛnnɛ naa Fariziye wele! Ye yen kopiire fɛnnɛ. Ye maa Yenŋɛɛ yɔn sɛnrɛ yofɛnnɛ pe fanra ti

† 23:23 23.23: Mishe 6.8; Zaka 7.9 † 23:24 23.24: Ko kɔrɔ wo yen fɔ kagala ŋgele ke yen tugbɔŋgɔlɔ, paa la koro jate mbaa tanri ke na, ɛɛn fɔ, tunmɔŋgɔlɔ koro pe maa jate na tanri ke na.

waa nari yongo, na li lesinmbele pe fanra ti gbegele nari fere.

³⁰ Ye ma yo: Ndεε ki pye waa yiri we tεleye pe wagati wi na, we saa pe saga pe Yεnnele yon senre yofenne pe gbo.

³¹ Ki pyelomo pi na, ye yen naga sereya wi yuun ye yeε na, ma yo mbele paa Yεnnele yon senre yofenne pe gbo, yoro ye yen pe setirige piile wele.

³² Ki kala na, yaa kee ki ni! Nga Ye tεleye paa ki nogo kon we, yege pye yege yon fili.

³³ Ye yen paa woro yen, paa mεere ngebelege yen. Yaga kaa ki jate mbe yo ye sho jaganama jologo ki ni.

³⁴ Ko ki ti mi yaa Yεnnele yon senre yofenne torogo ye kan, naa tijinliwe fenne ni, konaa sewe jenfenne ni. Ye yaa ka pele gbo, mbe pele kan tipaara na, mbe pele gbɔn sapire ni wa ye sheryinre ti ni, mbe taga pe na mbaa pe jolo mbaa toro cara ti ni;

³⁵ jango lesinmbele mbele fuun paa gbo laga tara ti na, ki kapege fogo ki to ye na, maga le wa lesinne Abeli† wi gbogo ki na fo ma saa ki wa Barashi pinambyo Zakari† wi gbogo ki na. Wo na yaa kaa gbo sherigo gbogo konaa saraga wosaga ki sogowo pi ni we.

³⁶ Kaselege ko na, mila ki yuun ye kan, jologo nga ki yaa tege mbe ki legbogo kagala ke ni fuun ke fogo ki ton, ki jologo ki yaa to nala pilige woolo pe na.

† 23:35 23:35: Zhene 4.8-10 † 23:35 23:35: 2 Kuro 24.20-22

*Zhezu wila para Zheruzalemu ca
ki senre na
(Luki 13.34-35)*

³⁷ «Zheruzalemu, Zheruzalemu, mboro ma maa Yenɲele yɔn senre yofenne pe kuun, pitunmbolo mbele Yenɲele li torogo ma kan na pe waa sinndeere ni na pe kuun. Mila pye naga jaa wagati legere na, mboon leele pe gbogolo pe yee na paa yee nga na ngonɔ maa piile gbogolo wi kanwira ngo we. Eɛn fo, yee si yenle.

³⁸ Wele! Ye go ki yaa koro ye kan waga† pew.

³⁹ Kaselege ko na, mila ki yuun ye kan, mbege le nala wo na, ye sanla yan naa fo sa gbɔn pilige nga ye yaa kaga senre nda ti yo mbe yo fo: «*Na wila paan we Fo wi mege ki na, Yenɲele sa duwaw wi na!*» †

24

*Zhezu wila para sherigo gbogo
ki jɔgɔwɔ po naa dunruya kɔpilige
ti senre na
(Maki 13.1-13; Luki 21.5-19)*

¹ Naa Zhezu wila kaa yiri wa sherigo gbogo ki ni na kee, a wi forogofenne pe si fulo wi tanla, neɛ ki go ko naa ki kanlomo pi nari wi na.

² Kona, a Zhezu wi si senre ti sho, mee yo fo: «Ki yaara nda ti ni fuun yaa ti yaan ke? Kaselege ko na, mila ki yuun ye kan, sinndelege ka se ka koro ka go na laga. Pe yaa ka ti ni fuun ti jaanri.»

³ Zhezu wila saa cen wa Oliviye tire yanwiga ki na, a wi forogofenne pe si kari wi korogo poro ce,

† 23:38 23.38: 1 Wunlu 9.8; Eza 64.9 † 23:39 23.39: Yuuro 118.26

mεε wi pye fɔ: «Ki yo we kan, ki kagala ke yaa ka pye sanga wiwiin? Kacɛn wiwiin wi yaa ka ma panga konaa dunruya kɔsanga wi naga we na?»

⁴ A Zhezu wì si pe yɔn sogo ma yo fɔ: «Ye yεε yingiwε jɛn, janɔ lere wa ka ka ye fanla mbe ye punɔ!»

⁵ Katugu lelegere yaa ka pan na mεge ki na. Pe yaa kaa yuun fɔ: «Muwi mi yɛn Kirisi we.» Pe yaa ka lelegere punɔ.

⁶ Ye yaa kaa malaga ki senre nuru ye yεε tanla, mbaa malaga ki tinme taa wa lege. Eɛn fɔ, yaga ka fyε; katugu ko daga mbe pye. Eɛn fɔ, ko se ka pye dunruya wi kɔyεge ki gbɔn gbɛn.

⁷ *Tara ta woolo yaa ka yiri tara ta woolo kɔrɔɔ malaga ni. Wunluwɔ naa wunluwɔ yaa ka yiri pi yεε kɔrɔɔ malaga ni.*† Funɔ tugbɔɔ yaa ka to lalegere na, tara ti yaa kaa yege lalegere na.

⁸ Ko kapyere nda to ti ni fuun yaa ka pye jɔlɔɔ ki lesanga, paa yege nɔga na jɛle selara ma kaa yiri wi ni we.

⁹ «Kona, leele pe yaa kaa ye nii keε, paa ye jɔlɔ. Pe yaa kaa ye kuun. Cɛngele woolo pe ni fuun pe yaa ka ye panra na kala na.

¹⁰ Ko sanga wo ni, lelegere yaa ka tagawa pi je. Pe yaa kaa pe yεε nii keε, mbe pe yεε panra.

¹¹ Yɛnɔle yɔn senre yofenne yagboyoolo legere yaa ka pan. Pe yaa ka lelegere punɔ.

¹² Tipere ti yaa ka lege laga tara ti lagapyew, fɔ lelegere ndanlawa yaa ka koloɔ.

¹³ Eɛn fɔ, nɔ fuun ka ya mbege kun wi yεε ni, fɔ sa gbɔn wa ki kɔsaga ki na, wo yaa ka shɔ.

† 24:7 24.7: Eza 19.2

14 Ki Sentanra nda ti yen na para Yenñele li wunluwo wogo ki na, ti yaa yari dunruya wi lagapyew, jango ki sereya wi ta wi yo cengele woolo pe ni fuun pe yege na. Ko punjo na, dunruya kopilige kii jen ki gbɔn.

*Yaritijaanga nga ki maa jɔgɔwo
pi piin ki senre*

(Maki 13.14-23; Luki 21.20-24)

15 « *Yaritijaanga nga ki maa jɔgɔwo pi piin,* nga Yenñele yɔn senre yofɔ Daniyeli† wila para ki senre na, ye yaa kaga yan ki yere wa laga nga ki yen kpoyi ki na. Lere na kaa ki senre ti kara, wiri kɔrɔ wi jen!

16 Kona, mbele pe yaa ka pye wa Zhude tara, paa fee paa kee wa yanwira ti na.

17 Na na ka pye wi go† naayeri, wiga ka tigi mbe ye wa ki nawa mbe yaara le.

18 Na ka pye kerɛ, wiga ka songɔrɔ wa ca mbe saa derigbɔgɔ ki le.

19 Jeele mbele pe yaa ka pye kugbɔrɔ ni konaa mbele piile na wonri pe na, jɔlɔgɔ yaa ka pye pe wogo ki piliye yi ni.

20 Yaa Yenñele li yenri, jango yaga ka fe mbe yala were sanga ni, nakoma ye cenpilige ka ni.

21 Katugu ki piliye yi *jɔlɔgɔ ki yaa ka gbɔgɔ mbe we jɔlɔgɔ nga fuun ki toro ki na, maga le wa dunruya wi dasanga wi na fo ma pan ma gbɔn nala.*† Ko jɔlɔgɔ ko si se ka pye naa.

† **24:15 24:15:** Dani 9.27; 12.11 † **24:17 24:17:** Kila pye Zhufuye paga go ki kan, pe maga biri. Ki fo wi ma ya ma lugu wa ki go na ma saa wogo. † **24:21 24:21:** Dani 12.1

22 Ki pye Yennεε lii ja wɔ ki piliye yi na, senwee pyɔ wo wa se jen na sho. Een fɔ, Yennεε li ka wɔ ki piliye yi na, leele mbele li wɔ poro kala na.

23 «Na lere wa ka ye pye mbe yo fɔ: <Ye wele, Kirisi wi yen lagame!> nakoma <Wi yen wame>, yaga ka taga ki na.

24 Katugu leele pele yaa ka pan mbaa finleε mbe yo poro pe yen Kirisi we, konaa Yennεε yɔn senre yofenne yagboyoolo ni. Pe yaa kaa kafɔnɔgɔlɔ tugbɔnɔgɔlɔ naa kagbɔgɔlɔ piin mbe ta mbe leele mbele Yennεε li wɔ pe pungo, na ki mbe ja ya pye we.

25 Yaa nuru! Mì keli ma ki ni fuun ki yo ma ye kan makɔ.

26 «Na lere wa ka ye pye mbe yo fɔ: <Ye wele, wi yen wa gbinri wi ni!> yaga ka kari wa. Nakoma na paga ye pye mbe yo fɔ: <Ye wele, wi ηa wila lara laga yumbyɔ yege woo wi ni!> yaga ka taga ki na.

27 Yege ηga na Yennεε li ma yengεε, mbege ε wa yɔnlɔ yirisaga kεε ki na mbe saga wa wa yɔnlɔ tosaga kεε ki yeri, pa Lere wi Pinambyɔ wi panga ki yaa ka pye ma fun.

28 Yarikugo kiga pye laga ηga na, pa petεεε pe maa pe yeε finli wa†.

*Lere wi Pinambyɔ
wi panga shyen wogo ye
(Maki 13.24-27; Luki 21.25-28)*

† 24:28 24.28: Leele pe yaa ka Lere wi Pinambyɔ wi panga ki jen paa yege ηga na yarikugo ki ka pye laga ηga na, pe maga jen petεεε pe kala na we. Zhɔbu 39.30.

29 «Ko jɔlɔgɔ piliye yo punɔgɔ na, yɔnlɔ ki yaa ka kanɔŋa diwi. Yenɔge ki se kaa finri naa. Wɔnɔŋɔlɔ ke yaa ka yiri wa yenɔŋele na mbe toori laga tara. Naayeri fanɔŋga yaara ti yaa ka yeɔyeɔyeɔ.†

30 Kona, pe yaa Lere wi Pinambyɔ wi kacɛn wi yan wa yenɔŋele na. Cɛngɛle nɔgele fuun ke yen laga tara na, ke yaa kaa gbele.† Pe yaa ka Lere wi Pinambyɔ wi yan wila paan wa kambaara ti na fanɔŋga naa gbɔgɔwɔ gbembe ni†.

31 Mbanlaga gbɔgɔ ki yaa ka win. Kona, wi yaa kaa mɛɛɛɔye pe torogo laga tara ti go tijere ki na. Pe yaa ka leele mbele wì wɔ pe gbogolo pe yeɛ na, mbege le dunruya wi go ka na saga wa ka na.»

Figiye tige yomiyɛle

(Maki 13.28-31; Luki 21.29-33)

32 «Figiye tige ki yomiyɛle li yen na nagawa mba kaan, yoo kɔrɔ wi logo! Na yaga kaga yan ki njere ti yen na funnu, ye mɛɛ ki jɛn ma yo yɔnrɔ tì yɔngɔ tɔɔn.

33 Ki pyelɔmɔ nunɔɔba pi na fun, na yaga kaa ki kagala ke ni fuun ke yaan sanga nɔ ni, yege jɛn ye yo fɔ ki kala li yɔngɔ tɔɔn, fɔ li yaa si pye.

34 Kaselege ko na, mila ki yuun ye kan, leele mbele pe yen laga yinwege na nala, pe ni fuun se ka ku na ki kagala ke ni fuun ke fa pye.

35 Naayeri wo naa tara ti ni, ti yaa ka kɔ. Eɛn fɔ, na sɛnrɛ to se kɔ fyew.

† 24:29 24.29: Eza 13.10; 34.4 † 24:30 24.30: Zaka 12.10

† 24:30 24.30: Dani 7.13

*Yenɲele lo nunɠba
li dunruya kɔpilige ki jɛn*

(Maki 13.32-37; Luki 17.26-30,34-36)

³⁶ «Ɛɛn fɔ, lere wo wa sigi pilige naa ki sanga wi jɛn. Ali mɛrɛgɛye mbele wa yenɲele na pe sigi jɛn. Yenɲele li Pinambyɔ jate wi sigi jɛn, ndɛɛ na To wo nunɠba wigi jɛn.

³⁷ Nowe sanga wi na, kagala ngele kàa pye, koro nunɠba koro ke yaa ka pye Lere wi Pinambyɔ wi sanga wi na fun.

³⁸ Tɔnɲɠbɔɔ mba pila pan, pi panga ki yege, leele pàa pye na nii, na woo, na pɔrɔgo piin, na pe sumborombiile pe kaan, a paa pe pori fɔ ma saa gbɔn *pilige nɠa Nowe wila kaa ye wa tɔnmɔkɔrɔ gbenge ki ni we.*†

³⁹ Pe sila pye kala la jɛnmɛ fɔ ma saa gbɔn wagati nɠa tɔnɲɠbɔɔ pila kaa pan, ma kari pe ni fuun pe ni. Lere wi Pinambyɔ wi yaa ka pan pilige nɠa ni, pa ki yaa ka pye ma fun.

⁴⁰ Kona, nambala shyen yaa ka pye kɛrɛ mbaa tunɲɔgo piin ja, pe yaa ka nunɠba lɛ mbe nunɠba yaga.

⁴¹ Jɛɛle shyen yaa ka pye muwɛ tiresaga†, pe yaa ka nunɠba lɛ mbe nunɠba yaga.

⁴² Ki kala na, ye yɛɛ yingiwɛ jɛn, katugu ye Fɔ wi yaa ka pan pilige nɠa ni, ye sigi jɛn.

⁴³ Yege jɛn ye yo fɔ ki pye gofɔ wi ma yoo wi pansanga wi jɛn yembine, wi jɛn na koro yenɲɛ, jɲɲɔgo wiga kaa kɔrɔ ki kaw mbe ye wa wi go.

⁴⁴ Ki kala na, yoro fun, ye cɛn ki cɛnwɛ, katugu sanga nɠa ye se kaa jate cɔ, ko sanga wowi Lere

† 24:38 24.38: Zhene 7.7,23 † 24:41 24.41: Zhufuye jɛɛle pàa pye na tire sinndeɛrɛ na.

wi Pinambyo wi yaa ka pan.

*Tunmbyee na pè taga wi na
konna tunmbyee na pee taga wi na
(Luki 12.41-48)*

⁴⁵ «Tunmbyee wiwiin pè taga wi na, a wi pye tijinliwe fo? Wowi na wi tafo wi maa tege tunmbyeele sanmbala pe go na, wila pe yaakara ti kaan pe yeri pe kasanga wi ni.

⁴⁶ Na wi tafo wiga ka songoro mbe pan, mboo yan wi bala naa tunngo ki piin, pa ferewe yaa pye wi woo!

⁴⁷ Kaselege ko na, mila ki yuun ye kan, pa wi tafo wi yaa wi tege wi kee yaara ti ni fuun ti go na.

⁴⁸ Een fo, na kiga yala tunmbyee pee wi, wi yaa cen mbaa wi yee piin mbaa yuun fo: Na fo wi se pan fyaw.

⁴⁹ Pa wi yaa kee le wi tunngo pyeyeenle pe ni mbaa pe gboon, mbaa nii, mbaa woo ja sinwoolo pe ni.

⁵⁰ Kona, ki tunmbyee wi woro naa tafo wi konoo wele pilige nga ni, wagati na wii jen co, ko wagati wowi wi yaa pan.

⁵¹ Pa kona wi yaa ki tunmbyee wi jolo fo jenge, mboo tasaga kan wi yeri wa kopiire fenne pe ni. Pa wi yaa kaa gbele mbaa wi ngangala ke kaa wa ki laga ki na, jologo ki kala na.

25

Sumbono ke yomiyee

¹ «Yenɲele ca wunluwɔ pi yaa ka pye mbe taanla sumbonɔ ke pele ni. Pàa pe fitanlaye pe le ma kari japɔlɔ filisaga.

² Pe ni, kanɲurugo la pye tijinliwɛ fɛnnɛ. A kanɲurugo sanmbala poro pye tijinliwɛ fu fɛnnɛ.

³ A Tijinliwɛ fu fɛnnɛ pè si pe fitanlaye pe le, pee sinmɛ yɛtɛgɛwɛ le pe yɛɛ go na.

⁴ Ɛɛn fɔ, a tijinliwɛ fɛnnɛ poro si pe fitanlaye pe le ma nuru naa ma sinmɛ le sinmɛ kugboro ta ni, ma kari pi ni.

⁵ Naa japɔlɔ wila kaa na mɔni wa wi woro mbe pan, a wɔnlɔwɔ si pe ni fuun pe yigi, a pè si wɔnlɔ.

⁶ «Yindɛge ki na, a gbelege kà si yiri nɲbanga ma yo fɔ: «Japɔlɔ wi n̄a wila paan! Ye yiri ye saa fili!»

⁷ Kona, a ki sumbonɔ ke pè si yen nɛɛ pe fitanlaye pe yɔnrɔ ti yinrigi.

⁸ A tijinliwɛ fu fɛnnɛ pè si tijinliwɛ fɛnnɛ pe pye fɔ: «Ye ye sinmɛ pa kan we yeri, we fitanlaye paa jaa mbe figi.»

⁹ A tijinliwɛ fɛnnɛ pè sho fɔ: «Ayoo, sinmɛ mba pi yen we yeri, pi se woro naa yoro bɔ. Ye kari ye sa pa lɔ wa sinmɛ pɛrɛfɛnnɛ pe yeri!»

¹⁰ A tijinliwɛ fu fɛnnɛ pè si kari sinmɛ pa lɔsaga. Ko sanga wo ni, a japɔlɔ wì si pan. Sumbonɔ kanɲurugo mbele pàa gbɛgele ma yala, a poro si pinle ma ye japɔlɔ wi ni wa jayire go ki ni, a pè si kɔrɔ ki sɔgɔ.

¹¹ Ko punɲo na, a sumbonɔ sanmbala pè si pan nɛɛ yinri nɲbanga na yuun fɔ: «We Fɔ, we Fɔ, kɔrɔ ki yenge we kan!»

¹² Εν φό, a japolo wì si pe pye φό: «Kaselege ko na, mila ki yuun ye kan, mii ye jèn.» »

¹³ Kona, a Zhezu wì sigi senre nda ti taga wa, ma yo φό: «Ki kala na, ye cen ki cenwe, katugu ye sigi pyepilige naa ki pyesanga wi jèn.

*Zhezu wila yomiyelē la wa
tunmbyeele taanri pele senre na
(Luki 19.11-27)*

¹⁴ «Ki yaa ka pye paa naŋa wa yen. Wila pye na kee ca na, mee wi tunmbyeele pe yeri, ma pan maa kee yaara ti telege pe na.

¹⁵ Wila nunŋba kan te pyo cenme kanŋurugo (500) ni, ma wa kan te pyo cenme shyen (200) ni, mee taanri woo wi kan te pyo cenme ni. Wila pe ni fuun pe kan ma yala pe fanŋga ko ni, mee kari.

¹⁶ Tunmbyee ŋa wila te pyo cenme kanŋurugo (500) wi ta, a wì si kari teere, mee saa na safari waa ki penjara ti ni, mee te pyo cenme kanŋurugo (500) ta naa tɔnli.

¹⁷ Te pyo cenme shyen (200) tafɔ fun, a wì kari ma saa safari wa, ma te pyo cenme shyen (200) ta fun tɔnli.

¹⁸ Εν φό, tunmbyee ŋa wila te pyo cenme wi ta, a wo si kari ma saa wege tugu, mee wi tafɔ wi penjara ti le wa mari lara.

¹⁹ «A kì mɔ jɛŋɛ, ko punŋo na, a ki tunmbyeele pe tafɔ wì si kaa pan, nɛ wi penjara kapyere ti yege woo pe ni.

²⁰ Tunmbyee ŋa wila te pyo cenme kanŋurugo (500) wi ta, a wo si fulo wi tanla wi te piile sanmbala pe ni, ma sho φό: «Na tafɔ, màa na kan

te pyo cenme kanjurugo (500). Wele, mi cenme kanjurugo (500) ta naa!>

²¹ A wi tafɔ wi suu pye fɔ: <Kì yɔn. Ma yen tunmbyee jɛnɛ, ma pye tagawa ni. Mà kaa pye tagawa ni wa kagala jɛgɛɛ jɛgɛɛ ke ni, ki kala na, mi yaa kagbɔgɔɔ telege ma na. Pan maa yɔgɔri na ni ja.>

²² Na wila te pyo cenme shyen (200) wi ta, a wi si fulo fun, ma yo fɔ: <Na tafɔ, màa na kan te pyo cenme shyen (200). Wele, mi cenme shyen (200) ta naa!>

²³ A wi tafɔ wi suu pye fɔ: <Kì yɔn. Ma yen tunmbyee jɛnɛ, ma pye tagawa ni. Ma yen tagawa ni wa kagala ngele ke yen jɛgɛɛ jɛgɛɛ ke ni, ki kala na, mi yaa kagbɔgɔɔ telege ma na. Pan maa yɔgɔri na ni ja.>

²⁴ Kona, na wila te pyo cenme wi ta, a wi si fulo, ma sho fɔ: <Na tafɔ, mila ki jɛn ma yo lewelewe wi mboro. Mɛɛ yarilire wa laga nga na, pa ma ma saa kɔn wa. Mɛɛ yarilire lugu laga nga na, pa ma ma saa kɔlogi wa.>

²⁵ Mila pye na fye ma yege, ki kala na, mila saa wege tugu mɔɔ penjara ti le wa. Wele: Ma penjara ti nda.>

²⁶ A wi tafɔ wi suu pye fɔ: <Tunmbyee pee tiyanɲa wele de! Na mà kaa ki jɛn mii yarilire wa laga nga na, pa mi ma saa kɔn wa, mii yarilire lugu laga nga na, pa mi ma saa kɔlogi wa,>

²⁷ kila daga ma sanla penjara ti tege wa penjara tegego ki ni. Naa mi pan yɛɛn, mi jɛn na sari wo naa ti tonli wi ni.

²⁸ Yege te pyo cenme wi sho wi yeri yoo kan te pyo cenme kanjurugo (500) fɔ wi yeri.

²⁹ Katugu yaraga yen lere ña fuun yeri, ka yaa la tari wo kan, wi ta naa legerε. Eεn fɔ, yaraga woro ña fuun yeri, jenri jate ña wi yen wi yeri, wi yaa shɔ wi yeri.

³⁰ Ki tunmbyee kambayɔnwɔ ña wo na, yoo yigi yoo wa wa funwa na, wa wɔwɔ pi ni. Pa wi yaa la gbele, mbaa wi ñgangala ke kaa wa ki laga ki na, jɔlɔgɔ ki kala na.>

Kiti kɔngɔ punjo wogo ye

³¹ «Na Lere wi Pinambyɔ wiga ka pan wi gbɔgɔwɔ po naa mεregεye pe ni fuun pe ni, wi yaa ka cεn wa wi gbɔgɔwɔ wunluwɔ jɔngɔ ki na.

³² Tara woolo pe ni fuun pe yaa ka gbogolo wa wi jegele. Wi yaa ka pe wali mbe pe wɔ pe yεε ni, paa yεε ñga na yaayoro kɔnrifɔ wi ma kaa simbaala poro naa sikaala pe wali ma pe wɔ pe yεε ni we.

³³ Wi yaa ka simbaala pe tεε wi kalige kεε ki na, mbe sikaala pe tεε wa wi kamεnjε kεε ki na.

³⁴ Kona, wunlunaña wi yaa ka mbele pe wa wi kalige kεε ki na pe pye fɔ: <Yaa paan, yoro mbele na To wì duwaw ye na we. Wunluwɔ mba pì gbegele ma tεε ye kan maga lε wa dunruya wi dasanga wi ni, ye pan ye ye wa pi ni, pi pye ye woo.

³⁵ Katugu funjo la pye na na, a yànlà kan m̀ì ka. Wɔgɔ la pye na na, a yànlà kan m̀ì wɔ. Mila pye nambanna, a yànlà yaara wɔ.

³⁶ Mila pye witiwaga, a yè yaripɔrɔ kan na yeri. Mila pye na yaa, a yànlà kala li yɔn. Mila pye kaso, a yè saa na wele.>

³⁷ Kona, lesinmbele pe yaa kaa yɔn sogo mbe yo fɔ: <We Fɔ, waa ma yan se funɔgo ma yigi, a wɔɔn kan ma ka? Waa ma yan se wɔgo ma yigi, a wɔɔn kan ma wɔ?

³⁸ Waa ma yan se nambanɔa, mɛɛ ma yaara wɔ? Nakoma waa ma yan se witiwaga, mɛɛ yaripɔɔ kan ma yeri?

³⁹ Waa ma yan se maa yaa, nakoma mɔɔ yan se kaso, mɛɛ saa ma wele?>

⁴⁰ Kona, wunlunana wi yaa ka pe yɔn sogo mbe yo fɔ: <Kaselege ko na, mila ki yuun ye kan, sanga o sanga yaà ki pye na sefenne mbele yeɛn pe ni fuun jɛɛ wa kan, kona, yaà ki pye ma mi kan.>

⁴¹ Ko punɔgo na, wunlunana wi yaa kaga yo mbele pe wa wi kameɔge kɛɛ ki na pe kan fɔ: <Ye laga na na tanla, yoro mbele Yenɔɛle li ye danɔga we! Yaa kee wa kason mbakɔgo ki ni, ko nɔga pàa gbegele Sotanla wo naa wi mɛɛgeye pe kan we.

⁴² Katugu funɔgo la pye na na, yee na kan mbe ka. Wɔgo la pye na na, yee na kan mbe wɔ.

⁴³ Mila pye nambanɔa, ye sila na yaara wɔ. Mila pye witiwaga, ye sila na kan yaripɔɔ ni. Mila pye na yaa, ma pye kaso, ye sila na kala li yɔn.>

⁴⁴ Kona, pe yaa wi yɔn sogo mbe yo fɔ: <We Fɔ, waa ma yan se funɔgo ma yigi, nakoma wɔgo ma yigi, naa nambanɔa, naa witiwaga ni, naa yanɔa, naa kaso, wee sɔɔn saga?>

⁴⁵ Kona, wunlunana wi yaa ka pe yɔn sogo mbe yo fɔ: <Kaselege ko na, mila ki yuun ye kan, sanga o sanga ye sigi pye mbele yeɛn, pe ni fuun

jεε wa kan, kona, ye sigi pye mi kan.»

⁴⁶ Kona, poro yaa ka kari wa jɔlɔgɔ mbakɔgɔ ki ni, lesinmbele poro mbe si kari wa yinwege mbakɔgɔ ki ni.»

ZHEZU WI JɔLɔGɔ KONAA WI KUNWɔ

26

26-27

Saraga wɔfenne teelee pàa yɔn le

Zhezu wi na

(Maki 14.1-2; Luki 22.1-2; Zhan 11.45-53)

¹ Naa Zhezu wila kaa kɔ ki nagawa senre ti ni fuun ti na, a wì suu fɔrɔgɔfenne pe pye fɔ:

² «Yège jen ma yo sanni piliye shyen we yaa Paki feti wi pye, fɔ pe yaa Lere wi Pinambyɔ wi le kεε poo kan tiparaga na.»

³ Ki sanga wi ni, a saraga wɔfenne teelee poro naa Zhufuyelelelele pe ni, pè si saa pe yεε gbogolo wa Kayifu yungbolɔ li ni, saraga wɔfenne pe to we.

⁴ A pè si pe yɔn ki wa nunɓba mbe Zhezu wi yigi larawa mboo gbo.

⁵ Pàa pye na yuun fɔ: «Yaga ka ti woo yigi feti wi nɔgɔ, janɔgo yolεgere ka ka yiri janwa wi sɔgɔwɔ.»

Jεle wà la latikɔɔ nuwɔ taan gbɔn

Zhezu wi go ki na

(Maki 14.3-9; Zhan 12.1-8)

⁶ Sanga ŋa ni Zhezu wila pye wa Betani, wa Simɔ ŋa yayenwe pila pye wi na wi go,

⁷ a jẹlẹ wà si fulo wi tanla kugbolo la ni. Pàa li gbegele sinndæere nda pe yinri alibatiri to ta ni. Làa pye ma yin latikoro nuwo taan sonngbanga woo ni. A wì sigi latikoro wi wo Zhezu wi go ki na, ma yala wila pye na nii.

⁸ Naa Zhezu wi forogofenne paa kaa ko yan ma, a kì si pe mben. A pè sho fo: «Ki jogowo mba po go?»

⁹ Pe mbe ja ya mbege latikoro na wi pere sonngbanga na, mbege penjara ti kan fyonwo fenne pe yeri.»

¹⁰ Eɛn fo, a Zhezu wì sigi jen, mæe pe pye fo: «Yingi na, a ye nɛɛ gbanla ki jẹlẹ na wi na? Nga wì pye mala kan, ki yen ma yon,

¹¹ katugu fyonwo fenne pe yaa pye laga ye ni sanga pyew. Eɛn fo, mi wo se pye laga ye ni sanga pyew.

¹² Wìgi latikoro na wi gbɔn na wire ti na, jango mbanla gbegele na gboo lege ki kala na.

¹³ Kaselege ko na, mila ki yuun ye kan, laga dunruya wi ni fuun wi ni, ki Sentanra nda pe mberi yari laga nga fuun na, kala na ki jẹlẹ na wì pye, pe yaa li yege yo wa ki laga ki na fun, jango paa nawa tuun wi na.»

*Zhudasi wila ki jaa
mbe Zhezu wi le keɛ
(Maki 14.10-11; Luki 22.3-6)*

¹⁴ Kona, wa forogofenne ke ma yiri shyen pe ni, na paa pye na yinri Zhudasi Izikariyoti, wì si kari ma saa saraga wofenne teepe pe yan.

¹⁵ A wì si pe pye fo: «Na mi ka Zhezu wi le ye keɛ, yingi ye yaa kan na yeri?»

A pè si warifuwe pyo nafa ma yiri ke jiri ma kan wi yeri.

¹⁶ Mbege le le ko sanga wo na, a Zhudasi wi nee pyelomo jembe jaa mbe Zhezu wi le pe kee.

*Zhezu wila Paki feti liwen
pi li wi forogofenne pe ni*

(Maki 14.12-21; Luki 22.7-14,21-23; Zhan 13.21-30)

¹⁷ Leve fu buru feti† wi pilige kongbannga ki na, a Zhezu wi forogofenne pè si saa wi yewe ma yo fo: «Maa jaa we sa Paki feti yaakara ti sogo ma kan se yeri?»

¹⁸ A Zhezu wì si pe pye fo: «Ye kari wa ca nawa nana wa yeri, yoo pye fo: «We Nagafò wì yo wi wagati wì gbon, pa wi yaa Paki feti liwen pi li laga ma go, wo naa wi forogofenne pe ni.» »

¹⁹ A forogofenne pè si kari ma saa nga Zhezu wila yo ma pe kan ki pye, mee Paki feti yaakara ti sogo.

²⁰ Naa yonlo kila kaa ko, a Zhezu wì si saa cen na nii wo naa wi forogofenne ke ma yiri shyen pe ni.

²¹ Ma pe ta paa nii, a Zhezu wì si pe pye fo: «Kaselege ko na, mila ki yuun ye kan, ye ni, nungba yaa kanla le kee.»

²² A kì si yesanga wa forogofenne pe na fo jenge. A pe nee wi yewe nungba nungba na yuun fo: «We Fò, nde mi ma?»

²³ A Zhezu wì sho fo: «Ŋa wì pinle maa kee ki le na ni ja wa yaapige ki ni, wo wi yaa kanla le kee.»

† 26:17 26:17: Eki 12.14-20

24 Lere wi Pinambyo wi yaa ku paa yege nga na Yenɲele senre sewe wi yen naga yuun wi kanngolo† we. Een fo, nana na wi yaa Lere wi Pinambyo wi le kee, jologo yen wi wogo. Ki nana ki pye pe sila wi se, anme ko mbe ja mborɔ wi na!»

25 Zhudasi na wila pye na Zhezu wi nii kee, wi si senre ti le, ma sho fo: «We Nagafɔ, nde mi ma?»

A Zhezu wi suu pye fo: «Mboro maga yo.»

We Fo wi suro kpoyi lige senre

(Maki 14.22-26; Luki 22.15-20; 1 Koren 11.23-25)

26 Ma pe yaga paa nii, a Zhezu wi si buru le. Naa wila kaa Yenɲele li shari, a wi suu koonlo maa kan wi forogofenne pe yeri, mee pe pye fo: «Yoo sho yoo ka. Wo wi yen na wire† re.»

27 Ko pungo na, a wi si wojenne li le, naa wila kaa Yenɲele li shari, a wi sili kan pe yeri, ma yo fo: «Ye ni fuun ye pa wo.»

28 Katugu mba yeen po pi yen na kasanwa we, kasanwa mba pi yen na Yenɲele li yon finliwe pi nii we†, pi wo lelegere kala na, mbe pe kapere ti kala yaga pe na.

29 Mila ki yuun ye kan, mbe wo nala wo ni, mi se ki ezen pire tonmo mba pa wo ye ni naa, fo sa gbɔn pilige nga mi yaa ka pi fonmbo pi wo ye ni wa na To wi wunluwo pi ni we.»

† 26:24 26:24: Eza 53.7; Zaka 13.7 † 26:26 26:26: Ki laga nga, pele maa ki jate ma yo buru wi yen ma taanla Zhezu wi wire to ni, to nda ti yaa kan saraga we; pele maa ki jate buru wila kannga ma pye Zhezu wi wire jate to. † 26:28 26:28: Zhere 31.31; Luki 22.20

³⁰ Naa pàa kaa Yenḡeḡe li gbogo yuuro ni, a pè si yiri le, mɛɛ kari wa oliviye tire yanwiga ki na.

Zhezu wila yo Pyeri yaa kaa je

(Maki 14.27-31; Luki 22.31-34; Zhan 13.36-38)

³¹ Kona, a Zhezu wì suu fɔrogofenne pe pye fɔ: «Nala yembine na li ni, ye ni fuun ye yaa fe mbanla wa; katugu ki yen ma yɔnlɔgo wa Yenḡeḡe senre sewe wi ni, ma yo fɔ: <Mi yaa simbaala kɔnrifɔ wi gbo, pa simbaala pe yaa gbɔn mbe jaraga.>†

³² Eɛn fɔ, na mi ka ka yen mbe yiri wa kunwo pi ni, mi yaa keli mbe kari ye na wa Galile tara.»

³³ A Pyeri wì si senre ti le, ma suu pye fɔ: «Ali sanmbala pe ni fuun paga fe mbɔɔn wa, mi wo soɔn wa fyew.»

³⁴ A Zhezu wì suu pye fɔ: «Kaselege ko na, mila ki yuun ma kan, nala yembine na li ni, sanni ḡgopolɔ wi sa gbele, ma yaa ki yo mbege filige sa ta yosaga taanri, mbe yo ma silan jen.»

³⁵ A Pyeri wì suu pye fɔ: «Ali na mbe pinle mbe ku ma ni, mbe ku ma ni win, fɔ mi soɔn je fyew.» A fɔrogofenne sanmbala pège senre nunḡba ti yo ma fun.

Zhezu wila Yenḡeḡe yenri

wa laga ḡga pe yinri Zhetisemani

(Maki 14.32-42; Luki 22.39-46)

³⁶ Kona, a Zhezu wì si kari wi fɔrogofenne pe ni wa laga ḡga pe yinri Zhetisemani, mɛɛ pe pye fɔ: «Ye cɛn name, mi yaa kari sa Yenḡeḡe yenri wa yeḡe.»

† 26:31 26:31: Zaka 13.7

³⁷ A wì si Pyeri naa Zebede pinambiile shyen pe le ma kari pe ni. A yesanga naa laworo nɛɛ paan wi yeri.

³⁸ A wì si pe pye fo: «Na nawa pì piri na na fo na jaa mbanla gbo. Ye koro laga na ni yenmbele!»

³⁹ A wì si kari yege jenri, ma to maa yege ki jiile wa tara, mɛɛ Yenɲele li yenri ma yo fo: «Na To, na kaa pye ki mbe ya pye, ki jologo wɔjɛnne na li lali na ni! Eɛn fo, mi woro nala nandanwa kala lo jaa fo mboro wolo lo.»

⁴⁰ Kona, a wì si songoro ma pan le forogofenne taanri pe tanla, mɛɛ pan ma pe ta paa wonlo. A wì si Pyeri pye fo: «Yee ya mbe koro yenmbele mbe wagati nunɓa pye yere!»

⁴¹ Ye koro yenmbele yaa Yenɲele li yenri, jango yaga ka ye wamawelewe mbe kapege pye. Ki ma pye wa senwee wi yinne li na wigi pye, eɛn fo, wi wire ti fanɓa ki kologo mbege pye.»

⁴² A wì si kari naa shyen wogo ki na, ma Yenɲele li yenri ma yo fo: «Na To, na kaa pye ki jologo wɔjɛnne li se ya le na tanla fo mbe wo wa li ni, ma ti ma nandanwa kala lo mbe pye!»

⁴³ A wì si songoro ma pan naa le wi forogofenne pe tanla, mɛɛ pan ma pe ta paa wonlo; katugu wonlowo pila pe yigi fo ma saa toro.

⁴⁴ A Zhezu wì si nuru naa ma yiri le pe tanla taanri wogo ki na, ma kari wa yege, mɛɛ Yenɲele li yenri ma senre nunɓa ti yo.

⁴⁵ Ko punɓo na, a wì si songoro ma pan wi forogofenne pe korogo, mɛɛ pe pye fo: «Yaa wonlo bere na wogo wi le? Ye wele, wagati

wì gbòn pe yaa Lere wi Pinambyo wi le kapere pyefenne pe kee.

⁴⁶ Ye yiri we kari! Ye wele, lere ña wila na nii kee, wi ña wila paan!»

Pàa Zhezu wi yigi

(Maki 14.43-50; Luki 22.47-53; Zhan 18.3-12)

⁴⁷ Ma Zhezu wi ta wila pye na para bere, Zhudasi ña wila pye forogofenne pe ke ma yiri shyen wa, a wì si gbòn le. Janwa gbolo la pinle wi ni ma pan tokobiye naa kanngire ni. Saraga wofenne teele poro naa Zhufuye tara leleele pe ni, poro paa pe tun.

⁴⁸ Zhudasi ña wila pye na Zhezu wi nii kee, wila kacen ña wi mbaa ka sa pye wi naga janwa wi na, ma yo fo: «Nanã ña mi yaa ka sa magala wi ni mboo shari, wo wi yaa pye ña yaa jaa we. Yoo yigi.»

⁴⁹ Naa Zhudasi wila ka saa gbòn, a wì si fulo Zhezu wi tanla teere, ma suu pye fo: «We Nagafò, mila ma shari.»

A wì si magala Zhezu wi ni.

⁵⁰ A Zhezu wì suu pye fo: «Na wonlo, ñga mà pan mbe pye, ki pye fyaw!»

Kona, a sanmbala pè si fulo Zhezu wi tanla maa yigi.

⁵¹ Leele mbele paa pye Zhezu wi ni, a nungba suu tokobi wi kow, mee saraga wofenne to wi tunmbyee wi gbòn wi ni, maa nungbolo li laga.

⁵² A Zhezu wì suu pye fo: «Ma tokobi wi le wa wi wofogo ki ni, katugu mbele fuun pe maa tokobi lee na wiin, tokobi wi yaa ka poro gbo†.

† 26:52 26:52: Zhené 9.6; Eki 21.12; Naga 13.10

⁵³ Ma sigi jɛn mbe jɛn mbe yo fɔ mbe ya mbanla to wi yeri wilan saga, le ki yɔngɔɔ nunɔba ke ni, pa wi yaa mɛrɛgɛye sorodasheelee nɔbelege kɛ ma yiri shyɛn torogo na kan?

⁵⁴ Ɛɛn fɔ, na ko ka pye ma, Yɛnɔɔɛ sɛnrɛ sɛwɛ wi sɛnrɛ ti yaa ti yɛɛ yɔn fili mɛɛ? Ti yɛn naga yuun ma yo ki wogo nɔa ki daga mbe pye ma†.»

⁵⁵ Ko pɔnɔ na, a Zhezɔ wì si janwa wi pye fɔ: «Yè pan na kɔrɔɔ tokobiye naa kanɔgɛrɛ ni, mbe pan mbanla yigi ndɛɛ bɛnɔanri pyefɔ wi mi kɛ? Pilige pyew mɛla pye na cɛɛn wa shɛrigo gbɔɔ ki ni na leele pe nari Yɛnɔɔɛ sɛnrɛ ti ni, ye sila silan yigi.

⁵⁶ Ɛɛn fɔ, ko kagala nɔgele koro pye, janɔo Yɛnɔɔɛ yɔn sɛnrɛ yofɛnnɛ pe sɛnrɛ nda ti wa Yɛnɔɔɛ sɛnrɛ sɛwɛ wi ni, ti ta tiri yɛɛ yɔn fili.»

Kona, a wi fɔrɔɔfɛnnɛ pe ni fuun pè suu yaga le mɛɛ fe.

*Pàa kari Zhezɔ wi ni
wa kiti kɔnfɛnnɛ nɔbelege
ki yɛgɛ sɔgɔwɔ*

(Maki 14.53-65; Luki 22.54-55,63-71; Zhan 18.13-14,19-24)

⁵⁷ Mbele pàa Zhezɔ wi yigi, a pè si kari wi ni wa Kayifu yeri, saraga wɔfɛnnɛ to we. Lasiri sɛwɛ jɛnfɛnnɛ poro naa tara ti leɛɛɛ pe ni, pàa pe yɛɛ gbogolo wa ki laga ki na.

⁵⁸ A Pyeri wì si taga Zhezɔ wi na, ma lali wi ni, ma kari fɔ wa saraga wɔfɛnnɛ to wi laga ki ni. A wì si ye wa laga nawa ma saa cɛn wa laga

† 26:54 26:54: Yuuro 22; Eza 53; Luki 24.44.

wefenne pe tanla, mbe ta mbege kala li kowo pi yan.

⁵⁹ Saraga wofenne teelee poro naa kiti konfenne ngbelege ki ni, paa pye na yagbogowo senre jaa Zhezu wi na mbe ta mboo gbo.

⁶⁰ Εν φο, pe sila ta ta. Ali maga ta yagbogolo serfenne legerε la pan ma pe yagbogolo serεya yo wi na o. Ko punjo na, a leele shyen† pεle si yiri ma sho fo:

⁶¹ «Ki nana ηa wila ki yo ma yo wi mbe ya mbe Yenηεle li sherigo gbog† ki jan mbege kan naa fonngo wi piliye taanri.»

⁶² A saraga wofenne to wi si yiri, mee Zhezu wi pye fo: «Ma woro na senre ta taa na yuun? Serεya ηa ki leele mbele paa yuun na waa ma na, ma yo mele wo na?»

⁶³ Εν φο, Zhezu wi sila para. Kona, a saraga wofenne to wi sho fo: «Mila ma yewe Yenηεle na yinwege wolo li mege ki na, maga yo we kan, na kaa pye mboro ma yen Kirisi, Yenηεle li Pinambyo we.»

⁶⁴ A Zhezu wi suu pye fo: «Koyi ηga ma yo we. Εν φο, mila ki yuun ye kan, mbege le nala wo na, ye yaa ka *Lere wi Pinambyo wi yan wi cen wa Yenηεle na li yen Yafo li kalige keε ki na, mboo yan fun wila paan wa naayeri kambaara ti na.*»†

⁶⁵ Kona, a saraga wofenne to wi suu yariporo ti walagi nangbanwa pi na, ma sho fo: «Wi Yenηεle li mege ki jogo! We woro na serεfo jaa

† 26:60 26:60: Dete 19.15 † 26:61 26:61: Zhan 2.19 † 26:64 26:64: Dani 7.13; Naga 1.7

naa. Wì Yenn̄el̄e li m̄eḡe ki j̄oḡo, ye ni fuun ye nun̄gbolo yen ki sen̄re ti na.

⁶⁶ Ȳingi yaa jate wi ni?»

A p̄e sho f̄o: «Wi daga mbe ku win.»

⁶⁷ Kona, a pe n̄e cen̄re waa wa wi ȳeḡe s̄oḡow̄o, n̄e wi gb̄oon ken̄gun̄golo ni. A pele n̄e wi feele,

⁶⁸ n̄e yuun f̄o: «Kiris̄i, Yenn̄el̄e li ȳon sen̄re ti yo! Lere ŋa w̄oon gb̄on wi naga we na!»

Pyeri w̄ila je Zhezu wi na

(Maki 14.66-72; Luki 22.56-62; Zhan 18.15-18,25-27)

⁶⁹ Pyeri w̄ila pye ma cen̄ wa funwa, wa laga nawa. A saraga w̄ofenne to wi tunmbyee j̄el̄e w̄a si fulo wi tanla, ma suu pye f̄o: «Mboro fun m̄aa pye ki Galile tara fenne Zhezu ŋa wi ni.»

⁷⁰ Ēen f̄o, a w̄i si je Zhezu wi na leele pe ni fuun pe ȳeḡe na, ma sho f̄o: «Sen̄re nda maa yuun, mi siri j̄en!»

⁷¹ Ko pun̄go na, a Pyeri w̄i si yiri le, m̄e kari wa laga ki jasa yeȳonḡo ki na. A tunmbyee j̄el̄e w̄a si nuru naa maa yan, m̄e leele mbele p̄aa pye le pe pye f̄o: «Ki nan̄a ŋa ȳeen, w̄ila pye Nazareti ca fenne Zhezu wi ni.»

⁷² A Pyeri w̄i si nuru naa maa je, m̄e wugu ma yo f̄o: «Ki nan̄a ŋa, mi suu j̄en.»

⁷³ Ko pun̄go na naa j̄enri, leele mbele p̄aa pye wa, a poro si fulo Pyeri wi tanla ma suu pye f̄o: «Kaselege yi, ki leele mbele wo wawi mboro; katugu ma sen̄paara t̄oon yirisaga ki naga we na.»

⁷⁴ Ēen f̄o, a Pyeri wi n̄e yuun f̄o: «Na kaa pye m̄i fin̄le, Yenn̄el̄e lilan le j̄oloḡo! M̄i wugu, ki nan̄a ŋa, mi suu j̄en!»

Le ki yongolo nunɓa ke ni, a ngopolo wà si gbele.

⁷⁵ A Pyeri wì si nawa to senre nda Zhezu wila yo maa kan ti na, fo: «Sanni ngopolo wi sa gbele, ma yaa na je mbe sa ta jesaga taanri, mbe yo ma silan jen.» A wì si yiri, mee gbele fo jenge.

27

*Pàa saa Zhezu wi le Pilati wi kee
(Maki 15.1; Luki 23.1-2; Zhan 18.28-32)*

¹ Ki goto yirifaga ki na, a saraga wofenne teele poro naa Zhufuyelelele pe ni fuun, pe si pe yon ki wa nunɓa mbe Zhezu wi gbo.

² A pe suu po ma kari ma saa wi le gboforoneri Pilati wi kee.

*Zhudasi wi kunwo senre re
(Kapye 1.18-19)*

³ Zhudasi na wila Zhezu wi le kee, naa wila kaa ki yan pe yere ki yerewe ma yo pe Zhezu wi gbo, a ki si ye wi go na. A wì sigi warifuwe pyo nafa ma yiri ke wi le, ma saa wi songoro saraga wofenne teele poro naa Zhufuye lelele pe na.

⁴ A wì si pe pye fo: «Mì kapege pye, ma kapege fu fo kan wi kul!»

Een fo, a pe suu yon sogo ma yo fo: «Woro yingi kala yen koni? Mboro kala li lo!»

⁵ A Zhudasi wì sigi penjara ti wa wa sherigo gbogo ki ni, mee yiri ma saa wi yee to.

⁶ A saraga wofenne teele pe si penjara ti wulo, ma sho fo: «Mbe yala we lasiri wi ni, kii daga ki penjara nda ti ye wa sherigo gbogo penjara kesu wi ni, katugu legbogo sara wi.»

⁷ A pè si yo ma fili ki na, mɛɛ saa cɔɔ fanrifɔ wi kɛrɛ ti lɔ ki penjara ti ni mari pye nambanmbala gboolo lesaga.

⁸ Ki kala na, ali ma pan ma gbɔn nala, ki kɛrɛ laga pe maa ki yinri: «Kasanwa kɛrɛ.»

⁹ Kona, a Yɛnɛɛ yɔn sɛnrɛ yofɔ Zheremi wi sɛnrɛ ti si ti yɛɛ yɔn fili, fɔ: «A pè si warifuwe pyɔ nafa ma yiri kɛ wi lɛ. Ko penjara tori Izirayeli tara woolo pàa yo ma fili ki na mbe kan wi sɔnɔɔ.

¹⁰ A pè siri tɛɛ ma cɔɔ fanrifɔ wi kɛrɛ ti lɔ, paa yɛɛ nga na we Fɔ wila ki yo na kan we.»†

Pilati wila Zhezu wi yewe

(Maki 15.2-5; Luki 23.3-5; Zhan 18.33-38)

¹¹ Kona, a pè si saa Zhezu wi yerege le gboforonɛri Pilati wi tanla. A wo suu yewe ma yo fɔ: «Mboro ma yɛn Zhufuye pe wunlunana we le?»

A Zhezu wì suu pye fɔ: «Koyi nga mà yo we.»

¹² Ko punɔgo na, naa saraga wofɛnnɛ teele poro naa Zhufuye lelɛɛɛ pe ni, pàa kaa бага wi na ma yo wì kapere pye, sɛnrɛ pyɔ wi sila wo yo.

¹³ A Pilati wì sho fɔ: «Pè бага ma na ma yo mà kapere nda fuun pye, ma woro nari nuru wi le?»

¹⁴ Ɛɛn fɔ, Zhezu wi sila sɛnpyɔ wo yo wi ni kala la kpɛ na, a kì si gboforonɛri wi pari fɔ jɛnɔɛ.

Pàa yo pe Zhezu wi gbo

(Maki 15.6-15; Luki 23.13-25; Zhan 18.39-19.16)

¹⁵ Kila pye yɛɛ pyew Paki fɛti wiga gbɔn, gboforonɛri wi kataraga layi mbe kasopiile nunɔɔba wa, na janwa wi kaa jaa we.

† 27:10 27.9-10: Zaka 11.12-13

16 Ki wagati wi ni, a k̀i si yala kasopyo wà la pye wa, wi mεεε k̀ila yiri f̀o jεnγε. Paa pye naa yinri Zhezu Barabasi.

17 A Pilati ẁi si janwa ηa wila pye ma gbogolo le wi yewe ma yo f̀o: «Pe ni, wiwiin yaa jaa mbe wa wila kee? Zhezu Barabasi we lee Zhezu ηa pe yinri Kirisi wo?»

18 Katugu wila ki jεn ma yo yenjara to tila ti paa saa Zhezu wi le wi keε.

19 Ma Pilati wi ta wila pye ma cen wa wi kiti k̀onsaga, a wi j̀o ẁi sigi tunηgo ηga ki tun wa wi yeri, ma yo f̀o: «Ki nanηa kapege fu f̀o ηa yeεn, maga ka tipege pye wi na, katugu nala yembine na li ni, m̀i ẁoonr̀o pere wonl̀o wi kala na.»

20 A saraga wofenne teele poro naa leleεεε pe ni, pe nεε janwa wi sunnu ma yo paa Barabasi wo lagajaa poo wa, pe Zhezu wo gbo.

21 A gboforoneri ẁi si senre ti le naa, mεε pe yewe ma yo f̀o: «Pe shyen pe ni, wiwiin yaa jaa mbe wa wila kee?» A p̀e sho f̀o: «Barabasi.»

22 A Pilati ẁi si pe pye f̀o: «Yinḡi yaa jaa mbe pye Zhezu ηa pe yinri Kirisi wo na?»

A pe ni fuun p̀e sho f̀o: «Wi kan tiparaga na!»

23 A Pilati ẁi si pe yewe ma yo f̀o: «Yinḡi kapege ẁi pye?»

εεn f̀o, a pe nεε j̀orog̃i pe fanḡa ki ni fuun ki na, na yuun f̀o: «Wi kan tiparaga na!»

24 Naa Pilati wila kaa ki yan wi se ya kala la pye, tinmε pi nεε gbogo na seregi, a ẁi si t̀onm̀o le maa keyen yi jogo le janwa wi yeεε na, ma sho f̀o: «Na ni woro ki nanηa ηa wi gbowo pi ni! Yoro kala li!»

²⁵ A janwa wi ni fuun wì sho fɔ: «Wi kasanwa pi fɔgɔ ki to woro naa we piile we na!»

²⁶ Kona, a Pilati wì si Barabasi wo wa, mɛɛ Zhezu wi kan, a pòò gbɔn sapige ni, mɛɛ wi le pe kɛɛ pe saa kan tiparaga na.

Sorodasheelee pàa pye na tɛge

Zhezu wi na

(Maki 15.16-20; Zhan 19.2-3)

²⁷ A gboforoneri Pilati wi sorodasheelee pè si kari Zhezu wi ni wa Pilati wi yunḡbɔgɔ ki ni. A sorodasheelee sanmbala pè si saa pe yɛɛ gbogolo wa wi tanla.

²⁸ A pè suu yaripɔɔ ti wɔ wi na, ma derigbɔgɔ yɛngɛ le wi kan.

²⁹ A pè si wuuro njala tin ma li kan wi kan, mɛɛ kanḡgala le wa wi kalige kɛɛ ki ni. A pe nɛɛ kanḡguuro kanni wi jegele nɛɛ tɛge wi na na yuun fɔ: «Waa ma shari Zhufuye wunlunaḡa.»

³⁰ Pàa pye na cɛnre waa wi na, mɛɛ kanḡgala li sho wi yeri, nɛɛ wi gbɔɔn wa wi go ki na.

³¹ Naa pàa kaa tɛge wi na ma saa kɔ, a pè si derigbɔgɔ yɛngɛ ki wɔ wi na, ma suu yaripɔɔ jate ti le mari le wi kan, mɛɛ kari wi ni saa kan tiparaga na.

Pàa Zhezu wi kan tiparaga na

(Maki 15.21-32; Luki 23.26-43; Zhan 19.17-27)

³² Naa pàa kaa na yinrigi wa ca, a pè si fili Sireni ca fenne naḡa wa ni. Pàa pye naa yinri Simɔ. A pè suu yigi fanḡga ma yo wi Zhezu wi tiparaga ki tugo wi kari ki ni.

³³ Ko punḡo na, a pè si saa gbòn wa laga nḡa pàa pye na yinri Goligota. Ko kòrò wo yèn fò: «Yunḡoròḡo laga.»

³⁴ Wa ki laga ki na, a pè si tisoolo le duven wa ni, ma suu kan Zhezu wi yeri ma yo wuu wò. Naa wìla kaa wi nene, wii yenle mboo wò.

³⁵ A pè suu kan wa tiparaga ki na, mee pete gbòn wi yaripòrò ti na, mari yeële pe yeë na.

³⁶ A pè si cen le ki laga ki na neë wi wele.

³⁷ Kala na làa ti, a pè suu gbo, pàa li yonlòḡo wa wi go na ma yo fò: «Ŋa yeën wo wi yen Zhezu we, Zhufuye pe wunlunaḡa we.»

³⁸ Pàa benḡanri pyefenne shyen kan tipaara ta na fun le Zhezu wi tanla. Nunḡba la pye wi kalige keë ki na, sanḡa wo la pye wi kameḡḡe keë ki na.

³⁹ Leele mbele pàa pye na toro le ki laga ki na, pàa pye na pe yinre ti yangara† na Zhezu wi tegele,

⁴⁰ na yuun fò: «Mboro ḡa mà yo ma yaa sherigo gbòḡo ki jan mbe fonḡḡo kan ma piliye taanri, mboro jate, ma yeë shò ye! Na kaa pye mboro ma yen Yenḡeë li Pinambyò, tigi wa tiparaga ki na!»

⁴¹ Saraga wòfenne teelee poro naa lasiri sewe jenfenne pe ni, naa leleële pe ni, pàa pye na teḡe Zhezu wi na ma fun. Pàa pye naa piin fò:

⁴² «Wì pele shò, een fò, wi se si ya mboo yeë shò! Wi yen Izirayeli tara ti wunlunaḡa, een, wi tigi wa tiparaga ki na yinḡo ye! Pa we yaa taga wi na.

† 27:39 27:39: Yuuro 22.8

⁴³ *Wùu jigi wi taga Yennɛɛ li na* ma yo wo wi yɛn li Pinambyɔ we. Na kaa pye wi yɛn ma Yennɛɛ li ndanla, luu sho yingɔ ye†!»

⁴⁴ Benɣanri pyefenne mbele pàa kan tipaara ta na le wi tanla, pàa pye naa tegele ma fun.

Zhezu wi kunwɔ we

(Maki 15.33-41; Luki 23.44-49; Zhan 19.28-30)

⁴⁵ Ki yɔnlɔfugo ki na, a wɔwɔ pì si ye tara ti lagapyew ki ni fɔ ma saa gbɔn yɔnlɔparaga ki na.

⁴⁶ La kee yɔnlɔparaga ki yeri, a Zhezu wì si gbele nɣbanga, ma yo fɔ: «*Eli, Eli, lama sabakitani?*» Ko kɔrɔ wo yɛn fɔ: «*Na Yennɛɛ, na Yennɛɛ, yingɔ na, a mà si je na na?*»†

⁴⁷ Mbele pàa pye ma yere le, pèle laga sɛnrɛ ti logo wi yeri, ma sho fɔ: «*Wila Eli yinri!*»

⁴⁸ Pe ni, a nunɣba si fe ma saa nɣbala le, maa le duven tangara† ta ni, maa migi kanɣgala na, mɛɛ saa wi kan wi yeri ma yo wuu shɔnri.

⁴⁹ Ɛɛn fɔ, a sanmbala poro sho fɔ: «*Yere, waa wi wele, na kaa pye Eli yaa pan mboo sho!*»

⁵⁰ A Zhezu wì si gbele naa nɣbanga mɛɛ ku.

⁵¹ Ki wagati nunɣba wi ni, paraga nɣa pàa pɔ ma sherigo gbɔɔ ki nawa pi kɔn shyɛn, a kì si wali wa ki nandogomɔ, maga le wa naayeri ma saa kan fɔ wa tara. A tara tì si yɛɛ, a waara tì jɛɛnri.

⁵² A fanra ti yɔnrɔ tì yɛngɛɛ. Yennɛɛ li woolo mbele pàa ku faa, a pe lɛɣɛɛ yɛn ma yiri wa kunwɔ pi ni.

† 27:43 27:43: Yuuro 22.9 † 27:46 27:46: Yuuro 22.2 † 27:48 27:48: Yuuro 69.22; Zhan 19.29

⁵³ A pè si yiri wa fanra ti ni. Naa Zhezu wìla kaa yèn ma yiri wa kunwɔ pi ni, a pè si ye wa Zheruzalemu ca kpoyi ki ni. Leleɣere la pe yan.

⁵⁴ Ɔromu tara sorodasheelee tojɛ wo naa sorodasheelee mbele pàa pye na Zhezu wi wele, naa pàa kaa tara yeɣewe pi yan, naa nga kila pye ki ni, a pè si fyɛ ma sho fɔ: «Kaselege ko na, Yennele li Pinambyɔ wo lawi ɲa yeen!»

⁵⁵ Jɛle leɣere la pye ma yere wa lege naga kagala ke wele. Pàa taga Zhezu wi na ma yiri wa Galile tara, naa kala li yongo naa kaan.

⁵⁶ Mari ɲa wì yiri wa Magidala ca, wìla pye ki jɛle pe ni, naa Zhaki naa Zhozufu pe nɔ Mari wi ni, konaa Zebede pinambiile pe nɔ wi ni.

Pàa Zhezu gboo wi le

(Maki 15.42-47; Luki 23.50-56; Zhan 19.38-42)

⁵⁷ Naa yɔnlɔ kila kaa na koo, a naɲa penjagboro fɔ wà si yiri wa Arimate ca ma pan. Pàa pye naa yinri Zhozufu. Wo fun wìla pye Zhezu wi forogofɔ wa.

⁵⁸ A wì si kari ma saa Pilati wi yan, mee wi yenri Zhezu gboo wi ni. Kì kaa pye ma, a Pilati wì si konɔ kan ma yo pe gboo wi kan Zhozufu wi yeri.

⁵⁹ A Zhozufu wì si saa gboo wi le, mee wi fo len jese parifige fonngɔ ni

⁶⁰ mee saa wi le wa wi yeera fanga ki ni. Wìla ki kɔn walaga na. A wì si sinndelingbogo ka kongɔ ma saa fanga ki yon ton ki ni, mee kari.

⁶¹ Mari ɲa wìla yiri wa Magidala wo naa Mari sanɲa wi ni, pàa pye ma cen le fanga ki tanla fun.

*Pàa konɔ kan sorodasheelee pe yeri
ma yo paa fanga ki go singi*

⁶² Ki goto, ko pilige ko kila pye cɛnpilige ki yɛtɛgɛwɛ we. A saraga wɔfɛnnɛ teelee poro naa Fariziye pe ni, pɛ si kari ja wa Pilati wi yeri,

⁶³ ma saa yo fɔ: «We to, wɛ nawa to ki na, fɔ ki yagboyoo ŋa, sanga ŋa ni wi yen yinwege na, wila ki yo ma yo na wiga ka ku, ki pilige taanri wogo, pa wi yaa yen mbe yiri wa kunwɔ pi ni.

⁶⁴ Ki kala na, konɔ kan paa fanga ki go singi sa gbɔn pilige taanri wogo ki na, jango wi fɔrɔgɔfɛnnɛ paga ka pan mbe gboo wi yu, mbe leelee pe pye mbe yo wi yen ma yiri wa kunwɔ pi ni. Pa kona ko yagbolo punɔgo wolo na lo yaa wɛ konɔgbanna lo na pew.»

⁶⁵ A Pilati wì si pe pye fɔ: «Sorodasheelee pelee mbele, pe saa fanga ki go singi! Ye kari ye saa fanga ki go singi jɛŋgɛ, paa yɛgɛ ŋga na ye mbe ya we!»

⁶⁶ Kona, a pɛ si kari, mɛɛ saa fanga ki gbegele maga tɔn, ma tegere tɛgɛ sinndɛlɛgɛ ki na, mɛɛ sorodasheelee pe wa le paa ki go singi.

**ZHEZU WI YENME MA YIRI WA
KUNWɔ PI NI**

28

28.1-20

*Zhezu wila yen ma yiri
wa kunwɔ pi ni*

(Maki 16.1-10; Luki 24.1-12; Zhan 20.1-10)

¹ Naa cɛnpilige kɪla kaa toro, ki lɛti yirifaga ki na, Mari ŋa wɪla yiri wa Magidala wo naa Mari sanŋa wi ni, pɛ si kari sa fanga ki wele.

² Le ki yɔngɔlɔ nunŋba ke ni, a tara tì si yege ŋgbanga. A we Fɔ wi mɛrege wà si yiri wa yenŋele na, mɛɛ pan ma sinndelingbɔgɔ ki koŋgo maga laga wa fanga ki yon na, mɛɛ cɛn ki na.

³ Wi yege cɛnwɛ pɪla pye na yiin paa yenŋele yengɛlɛmɛ yɛn. Wi yaripɔrɔ tɪla pye ma filige paa para yɛn.

⁴ A sorodasheelee pɛ si fyɛ jɛŋge, fɔ a paa seri ma kanŋga paa gboolo yɛn.

⁵ A mɛrege wì si sɛnrɛ ti lɛ mɛɛ jɛɛle pe pye fɔ: «Yaga kaa fyɛ! Migi jɛn ma yo Zhezu ŋa pɛ kan wa tiparaga ki na, wo yaa lagajaa.

⁶ Wi woro laga. Wì yɛn ma yiri wa kunwɔ pi ni, paa yege ŋga na wila ki yo we. Ye pan yoo sinngesaga ki wele!

⁷ Ye kari fyaw ye saga yo wi fɔrɔgɔfɛnnɛ pe kan ye pe pye fɔ: «Wì yɛn ma yiri wa kunwɔ pi ni. Ɛɛn, wì yaa si keli mbe kari ye na wa Galile tara ti ni. Pa ye yaa ka saa yan wa.» Nda tì pye na yeri mbe yo ye kan, tori nda yɛɛn we.»

⁸ A ki jɛɛle pɛ si fyɛɛle ma yiri wa fanga ki tanla, ma yin wagati nunŋba wi ni fyɛrɛ naa nayinmɛ gbɔɔ ni, nɛɛ fee mbe saga sɛnrɛ ti yo Zhezu wi fɔrɔgɔfɛnnɛ pe kan.

⁹ Ma pe ta pàa pye na kee, sanni jɛnri, a Zhezu wì si pan ma fili pe ni, mɛɛ pe shari ma yo fɔ: «Ye gba konɔ!»

A pɛ si fulo wi tanla maa kannguuro ti yigi, maa gbɔgɔ.

10 Kona, a Zhezu wì si pe pye fò: «Yaga kaa fyε! Ye kari ye saga yo sefenne pe kan, fò paa kee wa Galile tara. Pa pe yaa sanla yan wa.»

Sorodasheelee pe senyoro re

11 Ma jεεε pe ta wa konɔ paa kee, sorodasheelee mbele paa pye na fanga ki go singi, a poro pèle si ye wa ca, mεε saa nga fuun kila pye ki yεεε yo ma saraga wɔfenne teele pe kan.

12 A saraga wɔfenne teele pè si pe yεε gbogolo poro naa Zhufuyeleleεεε pe ni, mεε pe yɔn ki wa nunɔba, ma penjagbɔɔ kan sorodasheelee pe yeri.

13 Pàa pe pye fò: «Yege yo, ye yo fò Zhezu wi fɔɔɔfenne pè pan maa gboo wi yu yembinε li ni, ma ye ta yaa wɔnlo!»

14 Na gboforoneri wi kaga logo, pa we yaa yo mboo ya, jango wiga ka ye le jɔɔɔɔ.»

15 A sorodasheelee pè sigi penjara ti le, mεε kari ma saa na tanri na yala senre nda paa yo ma pe kan ti ni. Ki senre tila jaraga wa Zhufuye pe sɔɔwɔ, fò ma pan ma gbɔn nala.

*Zhezu wila wi yεε naga
wi fɔɔɔfenne pe na*

(Maki 16.14-18; Luki 24.36-49; Zhan 20.19-23; Kapye 1.6-8)

16 A fɔɔɔfenne pe ke ma yiri nunɔba pè si kari wa Galile tara, wa yanwiga nga Zhezu wila naga pe na ki na.

17 Naa paa ka saa wi yan, a pè suu gbɔɔɔ. Eεn fò, pe ni, kila pye na pele kɔɔn shyen ndεε wo ma.

¹⁸ A Zhezu wì si fulo pe tanla, mεε pe pye fɔ: «Yawa pi ni fuun pì kan na yeri wa yenηεε na, konaa laga tara ti na.

¹⁹ Ki kala na, yaa kee ye saa tara woolo pe ni fuun pe piin na fɔrɔgɔfennε, yaa pe batize To, naa Pinambyɔ, naa Yinnekpoyi pe mεεε na.

²⁰ Kagala ηgele fuun mì yo ma ye kan, yaa ke nari pe na paa tanri ke na. Ye sigi jɛn ye yo fɔ mi yen ye ni pilige pyew, fɔ sa dunruya wi kɔ.»

**Bibulu Jinmiire ni
Sénoufo, Djimini: Bibulu Jinmiire ni Bible**

copyright © 2014 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Djimini Senoufo

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-17

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source
files dated 29 Jan 2022

a4863791-1c91-5f31-9a8f-034a18a2f8d8